

Vlada Crne Gore
Kabinet predsjednika
Kancelarija za evropske integracije

Podgorica, 25. XI 2020.

PREDLOG

PLATFORMA

za učešće crnogorske delegacije na X sastanku Odbora za stabilizaciju i pridruživanje, koji će se održati u formi video konferencije 4. XII 2020.

I Uvod

Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane i Republike Crne Gore s druge strane (u daljem tekstu: SSP), potpisan je 15. X 2007, a stupio na snagu 1. V 2010. okončanjem procesa ratifikacije.

Kako bi se omogućila primjena SSP-a, formirana su stalna tijela Crne Gore i EU: Savjet za stabilizaciju i pridruživanje, koji čine predstavnici Vlade i visoki predstavnici Evropske komisije i Evropskog savjeta; Odbor za stabilizaciju i pridruživanje; sedam pododbora i Parlamentarni odbor za stabilizaciju i pridruživanje EU i Crne Gore.

Odbor za stabilizaciju i pridruživanje je radno tijelo koje pomaže u radu Savjetu za stabilizaciju i pridruživanje. Čine ga predstavnici Evropskog savjeta i Evropske komisije, s jedne, i predstavnici Vlade Crne Gore s druge strane. Odbor predstavlja ključno tijelo koje se bavi sprovođenjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. U cilju efikasnijeg obavljanja povjerene funkcije, Odbor za stabilizaciju i pridruživanje osnovao je sedam pododbora, s jasnim zaduženjima za praćenje i konsultacije u specifičnim oblastima, kao i Posebnu grupu za reformu javne uprave, koja se bavi pitanjima reforme državne administracije, u kontekstu procesa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. U okviru pododbora razmatraju se tehnička i ekspertska pitanja i pripremaju odluke i preporuke za rješavanje eventualnih sporova iz tumačenja i/ili primjene SSP.

Sastanci Odbora se održavaju jednom godišnje.

II Učešće crnogorske delegacije na X sastanku Odbora za stabilizaciju i pridruživanje, 4. XII 2020.

X sastanak Odbora za stabilizaciju i pridruživanje održaće se posredstvom video-linka 4. XII 2020. Sastankom će, s crnogorske strane, ko-predsjedavati glavni pregovarač Aleksandar Drljević, a u ime Evropske komisije šef Jedinice za Crnu Goru u Generalnom direktoratu za proširenje Tomas Haglajtner. Sastanak se održava u kontekstu kontinuiranog i redovnog dijaloga sa Evropskom unijom. Na X sastanku Odbora za stabilizaciju i pridruživanje EU – Crna Gora biće razmotreni rezultati aktivnosti s prethodno održanih zajedničkih sektorskih pododbora, na kojima je detaljno razmatrano stanje i napredak ostvaren u usklađivanju s pravnom tekovinom EU, kao i operativni zaključci, koji se odnose na napredak koji je Crna Gora ostvarila na planu institucionalnih, zakonodavnih, političkih i ekonomskih reformi, uz projekciju planiranih aktivnosti.

Tokom 2020, održane su sve redovne godišnje sjednice sedam pododbora, kao i jedan sastanak Posebne grupe za reformu javne uprave.

U skladu s predloženom agendom, na sastanku će biti diskutovana pitanja iz sljedećih oblasti:

1. Politički kriterijumi i reforma javne uprave
 - Demokratija, regionalna pitanja i međunarodne obaveze
 - Pregled aktivnosti nakon poslednjeg sastanka Posebne grupe za reformu javne uprave od 20-22. X 2020.
2. Pravda, sloboda i bezbjednost
 - Trenutno stanje – poglavlja 23 i 24
 - Pregled aktivnosti nakon objave poslednjeg Izvještaja EK o Crnoj Gori
3. Ekonomski kriterijumi, finansijska i statistička pitanja
 - Aktivnosti realizovane u skladu sa glavnim operativnim zaključcima sa sastanka Pododbora za ekonomska i finansijska pitanja i statistiku održanog 22. X 2020. s akcentom na:
 - ✓ Ekonomska i finansijska pitanja
 - ✓ Statistiku i finansijsku kontrolu
 - ✓ Trenutno stanje u pogledu smjernica ECOFIN-a i PER-a 2020.
4. Unutrašnje tržište i konkurencija
 - Aktivnosti realizovane u skladu sa glavnim operativnim zaključcima sa sastanka Pododbora održanog 16. VI 2020:
 - ✓ Javne nabavke (pravno usklađivanje, strategija javnih nabavki, međunarodni sporazumi)

- ✓ Konkurencija (tijelo koje se bavi državnom pomoći; slučajevi iz oblasti državne pomoći)
- 5. Trgovina, industrija, carine i porezi
 - Aktivnosti realizovane u skladu sa glavnim operativnim zaključcima sa sastanka Pododbora održanog 7. X 2020. s akcentom na:
 - ✓ Slobodu kretanja roba
 - ✓ Trgovinu
 - ✓ Pitanja oporezivanja i carina (pravno usaglašavanje i izgradnja kapaciteta, kontrola nelegalne trgovine duvanskim proizvodima)
 - ✓ Industrija
- 6. Saobraćaj, životna sredina, energetika i regionalni razvoj
 - Aktivnosti realizovane u skladu sa glavnim operativnim zaključcima sa sastanka Pododbora održanog 9. VI 2020. s akcentom na:
 - ✓ Zaštitu životne sredine i klimatske promjene
 - ✓ Saobraćaj
 - ✓ Energetiku
 - ✓ Regionalnu politiku
- 7. Poljoprivreda i ribarstvo (uključujući bezbjednost hrane)
 - Aktivnosti realizovane u skladu sa glavnim operativnim zaključcima sa sastanka Pododbora održanog 6. X 2020.
 - ✓ Implementacija akcionih planova za usklađivanje sa pravnom tekovinom u oblastima 11, 12 i 13
 - ✓ Pripreme za implementaciju IPARD II
- 8. Inovacije, informaciono društvo i socijalna politika
 - Aktivnosti realizovane u skladu sa glavnim operativnim zaključcima sa sastanka Pododbora održanog 9. X 2020. s akcentom na:
 - ✓ Socijalnu politiku i zapošljavanje (socijalna inkluzija romske populacije)
 - ✓ Obrazovanje i kultura
 - ✓ Nauka i istraživanje
 - ✓ Informaciono društvo i mediji
- 9. IPA

III Značaj učešća crnogorske delegacije na X sastanku Odbora za stabilizaciju i pridruživanje, 4. XII 2020.

Učešće zvaničnika Crne Gore na X sastanku Odbora za stabilizaciju i pridruživanje, koji će se održati u formi video – konferencije 4. XII 2020, biće još jedna prilika za dalju promociju napretka i rezultata Crne Gore u procesu evropske integracije i sagledavanje ukupnih rezultata koje je Crne Gora postigla u pristupnom procesu u prethodnoj godini.

IV Sastav delegacije

Delegaciju će predvoditi glavni pregovarač Aleksandar Drljević, a u delegaciji će biti i:

1. Marko Mrdak, zamjenik glavnog pregovarača
2. Tatjana Bulajić Vučinić, savjetnica glavnog pregovarača
3. Andrej Orandić, načelnik u Kancelariji za evropske integracije
4. Miloš Radonjić, načelnik u Kancelariji za evropske integracije
5. Aleksandar Nikčević, šef u Kancelariji za evropske integracije
6. Melita Rastoder Ljaić, šefica u Kancelariji za evropske integracije
7. Sanja Vujošević, šefica u Kancelariji za evropske integracije
8. Admir Šahmanović, generalni direktor u Ministarstvu javne uprave
9. Tanja Ostojić, generalna direktorica u Ministarstvu unutrašnjih poslova
10. Saša Čađenović, specijalni tužilac u Specijalnom državnom tužilaštvu
11. Selma Mehović, glavna policijska savjetnica u Upravi policije
12. Ivana Vojinović, generalna direktorica u Ministarstvu održivog razvoja i turizma
13. Brankica Cmiljanović, rukovoditeljka Direkcije u Ministarstvu održivog razvoja i turizma
14. Marija Tripunović, saradnica u Kancelariji za evropske integracije
15. Angelina Živković, državna sekretarka u Ministarstvu saobraćaja i pomorstva
16. Emina Mujević, generalna direktorica u Ministarstvu saobraćaja i pomorstva
17. Vladan Radonjić, generalni direktor u Ministarstvu saobraćaja i pomorstva
18. Milan Banković, savjetnik u Ministarstvu saobraćaja i pomorstva
19. Miroslav Mašić, savjetnica u Ministarstvu saobraćaja i pomorstva
20. Milica Mićunović, savjetnica u Ministarstvu saobraćaja i pomorstva
21. Nikolina Goranović, savjetnica u Kancelariji za evropske integracije
22. Radmila Damjanović, načelnica u Ministarstvu ekonomije
23. Božidar Pavlović, načelnik u Ministarstvu ekonomije
24. Ivana Vujošević, savjetnica glavnog pregovarača
25. Ivana Maksimović, generalna direktorica u Ministarstvu finansija
26. Bojan Vujović, savjetnik zamjenice glavnog pregovarača – Nacionalne IPA koordinatorke
27. Radana Damjanović, generalna direktorica u Ministarstvu poljoprivrede i ruralnog razvoja
28. Darko Konjević, generalni direktor u Ministarstvu poljoprivrede i ruralnog razvoja
29. Anita Bilafer Mihaljević, načelnica u Ministarstvu rada i socijalnog staranja
30. Edina Dešić, generalna direktorica u Ministarstvu rada i socijalnog staranja
31. Goran Kušević, generalni direktor u Ministarstvu rada i socijalnog staranja
32. Ranka Pavićević, načelnica u Ministarstvu rada i socijalnog staranja
33. Amela Orahovac, samostalna savjetnica u Ministarstvu rada i socijalnog staranja
34. Marko Ćipović, samostalni savjetnik u Ministarstvu rada i socijalnog staranja
35. Maja Mijović, samostalna savjetnica u Ministarstvu rada i socijalnog staranja
36. Blanka Radošević Marović, generalna direktorica u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava
37. Aleksandra Popović, samostalna savjetnica u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava
38. Biljana Pejović, načelnica u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava

39. Ramiz Šahman, samostalni savjetnik u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava
40. Tatjana Anđelić, načelnica u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava
41. Mubera Kurpejović, generalna direktorica u Ministarstvu prosvjete
42. Zora Bogićević, načelnica u Ministarstvu prosvjete
43. Tamara Milić, načelnica u Ministarstvu prosvjete
44. Marko Vukašinović, načelnik u Ministarstvu prosvjete
45. Milena Ražnatović, samostalna savjetnica u Ministarstvu kulture
46. Branka Žižić, generalna direktorica u Ministarstvu nauke
47. Smilja Kažić Vujačić, načelnica u Ministarstvu nauke
48. Jelena Jovetić, generalna direktorica u Ministarstvu finansija
49. Lepa Aleksić, v.d. direktorice Agencije za zaštitu konkurencije
50. Jovana Tošković, član Savjeta za oblast konkurencije
51. Dragan Damjanović, samostalni savjetnik u Agenciji za zaštitu konkurencije
52. Boženka Nikolić, načelnica u Agenciji za zaštitu konkurencije
53. Marina Janković, tržišna inspektorka u Upravi za inspekcijske poslove
54. Slavojka Šuković, načelnica u Ministarstvu zdravlja
55. Luka Dedić, samostalni savjetnik u Kancelariji za evropske integracije
56. Dušan Radonjić, generalni direktor u Ministarstvu ekonomije
57. Aida Salagić Ceković, načelnica u Ministarstvu ekonomije
58. Kadrija Kurpejović, načelnik u Ministarstvu ekonomije
59. Svetlana Božović, načelnica u Ministarstvu ekonomije
60. Jovana Krunić, načelnica u Ministarstvu ekonomije
61. Tatjana Popović, samostalna savjetnica u Upravi za statistiku
62. Aleksandra Popović, načelnica u Ministarstvu finansija
63. Nikola Milosavljević, menadžer u Investiciono – razvojnom fondu Crne Gore AD
64. Snežana Vujanović, samostalna savjetnica u Ministarstvu finansija
65. Stojanka Milošević, načelnica u Upravi carina
66. Rade Lazović, načelnik u Upravi carina
67. Maja Jokanović, načelnica u Ministarstvu ekonomije
68. Ljiljana Belada, načelnica u Ministarstvu ekonomije
69. Jelena Batrović, samostalna savjetnica u Ministarstvu ekonomije
70. Rada Janjić, pomoćnica direktora u Institutu za standardizaciju
71. Rada Koprivica, šef Instituta za standardizaciju
72. Naina Čuturić Knežević, načelnica u Zavodu za metrologiju
73. Dragana Raonić, samostalna savjetnica u Ministarstvu održivog razvoja i turizma
74. Dušan Vukotić, rukovodilac u Akreditacionom tijelu Crne Gore
75. Marina Janković, tržišna inspektorka u Upravi za inspekcijske poslove
76. Vladan Joković, direktor Uprave carina
77. Lidija Mijović, pomoćnica direktora Uprave carina
78. Milan Martinović, pomoćnik direktora Uprave carina
79. Andrijana Čanović, samostalna savjetnica u Kancelariji za evropske integracije
80. Nikoleta Đikanović, saradnica u Kancelariji za evropske integracije
81. Isidora Perović, samostalna savjetnica u Kancelariji za evropske integracije
82. Granica Kovačević, saradnica u Kancelariji za evropske integracije

83. Vanja Banović, savjetnica u Kancelariji za evropske integracije.

PREDLOG ZAKLJUČAKA

- 1. Vlada Crne Gore je na sjednici od 26. XI 2020. razmotrila i utvrdila Platformu za učešće crnogorske delegacije na X sastanku Odbora za stabilizaciju i pridruživanje, koji će se održati u formi video konferencije 4. XII 2020.**
- 2. Zadužuje se Kancelarija za evropske integracije da izvijesti Vladu o zaključcima X sastanka Odbora za stabilizaciju i pridruživanje.**

EVROPSKA UNIJA – CRNA GORA
X SASTANAK ODBORA ZA STABILIZACIJU I
PRIDRUŽIVANJE

4. decembar 2020.

PISANI PRILOG

1. DOBRODOŠLICA I OTVARANJE (9:00 – 9:15)

2. USVAJANJE DNEVNOG REDA

3. POLITIČKI KRITERIJUMI I REFORMA JAVNE UPRAVE (9:15 – 10:15)

- **Demokratija, regionalna pitanja i međunarodne obaveze**

Demokratija

Izbori

Parlamentarni izbori u Crnoj Gori održani su 30. VIII 2020. U skladu s obavezama i ovlaštenjima za sprovođenje izbora Državna izborna komisija je sve radnje sprovela u rokovima propisanim Zakonom o izboru odbornika i poslanika i u skladu sa usvojenim Kalendarom rokova za sprovođenje izbornih radnji na izborima za izbor poslanika u Skupštini Crne Gore. Okolnosti nametnute širenjem virusa COVID-19 uslovile su da Državna izborna komisija mora svoje aktivnosti prilagoditi istim, iz razloga zaštite života i zdravlja svih učesnika u izbornom postupku. Stoga, Državna izborna komisija je procijenila i odlučila da se tradicionalni način obuke za članove biračkih odbora mora prilagoditi i promijeniti, na način da se umjesto dotašnjih obuka, pristupi obukama korišćenjem informacionih tehnologija. Pripremili smo edukacioni materijal koji je snimljen i distribuiran biračkim odborima i opštinskim izbornim komisijama, za svrhu obuke u cilju efikasnog i pravnovaljanog sprovođenja izbornih aktivnosti. Edukacioni materijal je osim korišćenja putem informacionih tehnologija dostavljen medijima koji su ga objavljivali u cilju i obuke biračkih odbora, ali i u cilju informisanja javnosti i birača. Edukacioni materijal je ocijenjen kao izuzetno kvalitetan. U pripremi edukacionog materijala vezanog za pitanje održavanja izbora u vremenu opasnosti od širenja virusa COVID-19, značajnu pomoć je dala i Misija OEBS-a u Crnoj gori.

Transparentnost rada Državne izborne komisije je unaprijeđena na način da su se svi dokumenti vezani za rad i odlučivanje objavljivali na sajtu Komisije. Vršena je redovna komunikacija sa predstavnicima međunarodnih organizacija koji su pratili izborni proces. Predstavnici ovih organizacija su prisustvovali svim sjednicama Državne izborne komisije.

Sam izborni dan je protekao u mirnoj i tolerantnoj atmosferi. Izbori su ponovljeni na dva izborna mjesta u Petnjici i nijesu uticali na konačan izborni rezultat. Po pitanju ostvarenja prava na glasanje putem pisma podnešen je prigovor u Herceg Novom, prigovor je odbijen

kao neosnovan. Politički subjekti koji su učestvovali na izborima su priznali rezultate izbora.

Predstavnici međunarodnih organizacija, posebno ODIHR i ENEMO su pratili tok izbornog procesa od početka do kraja, uz njih takođe aktivnu ulogu imali su predstavnici domaćih NVO i diplomatskih predstavništava u Crnoj Gori.

Ukupno je bilo 2.089 akreditovanih posmatrača, od čega domaćih 1.824, a stranih 265. Akreditovanih medija je bilo 35, od čega 24 strana i 11 domaćih. Statistički iskazano, na osnovu izbornog materijala, utvrđeno je sljedeće: u birački spisak ukupno upisano 540.026 birača; na biračkim mjestima glasalo 400.321 birača; van biračkih mjesta glasalo 13.573 birača; glasalo ukupno 413.894 birača; primljeno 540.026 glasačkih listića (126.131 neupotrijebljenih glasačkih listića; 413.894 upotrijebljenih glasačkih listića; 4.500 nevažećih glasačkih listića; 409.393 važećih glasačkih listića).

Izveštaj o izborima je dostavljen i prezentovan na konstitutivnom zasijedanju Skupštine Crne Gore 23. IX 2020. Na osnovu izveštaja su raspoređeni i verifikovani mandati za 81 poslanika Skupštine Crne Gore.

Nakon završenih izbornih radnji u saradnji sa Misijom OEBS-a u Crnoj Gori pristupilo se finalizaciji aktivnosti na izradi nove sistematizacije stručne službe Državne izborne komisije, započetih prije 2 godine.

Konstituisanje novog saziva Skupštine

Nakon parlamentarnih izbora održanih 30. avgusta 2020. godine, Prva - konstitutivna sjednica 27. saziva Skupštine Crne Gore održana je 23. septembra 2020. godine. Na sjednici su potvrđeni mandati poslanicima 27. saziva, dok je za predsjednika Skupštine izabran Aleksa Bečić. U nastavku konstitutivne sjednice, 20. oktobra, Skupština je izabrala predsjednika i članove Administrativnog odbora.

Skupština 27. saziva, održala je, 9. oktobra, Prvu – posebnu sjednicu Drugog redovnog (jesenjeg) zasijedanja u 2020. godini na kojoj se kao gost Skupštine obratio Oliver Varhelji, komesar Evropske unije za susjedsku politiku i pregovore o proširenju.

Izorno zakonodavstvo

Na Devetoj sjednici Drugog redovnog (jesenjeg) zasijedanja Skupštine Crne Gore 26. saziva u 2019. godini, održanoj 27. decembra, Skupština je usvojila Zakon o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o biračkom spisku, Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o teritorijalnoj organizaciji Crne Gore kao i Zakon o dopunama Krivičnog zakonika Crne Gore.

Kada je riječ o Predlogu zakona o izboru odbornika i poslanika, isti je povučen iz procedure od strane predlagača na navedenoj sjednici Skupštine.

Predsjednik Skupštine Crne Gore 27. saziva najavio je da će okončanje postupka sveobuhvatne reforme izbornog zakonodavstva biti jedno od ključnih prioriteta novog saziva Skupštine.

Izbor četiri člana Sudskog savjeta iz reda uglednih pravnika

Matični Odbor za politički sistem pravosuđe i upravu raspisao je 31. I 2020. treći Javni poziv za izbor četiri člana Sudskog savjeta iz reda uglednih pravnika. Odbor je 5. III 2020. utvrdio listu prijavljenih kandidata, ukupno pet. Odbor je 10. VII 2020. realizovao Konsultativno saslušanje kandidata prijavljenih na Javni poziv, dok se 30. VII 2020, u prvom krugu glasanja, jednoglasno opredijelio da Skupštini Crne Gore predloži da izabere četiri člana Sudskog savjeta iz reda uglednih pravnika.

Na Osmoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja Skupštine Crne Gore 26. saziva, 30. VII 2020, iz razloga nedostatka neophodne dvotrećinske većine, Skupština nije usvojila prijedlog Odbora da se izaberu kandidati za četiri člana Sudskog savjeta iz reda uglednih pravnika.

Izbor vrhovnog državnog tužioca

Nakon sprovedenog postupka za utvrđivanje predloga za izbor Vrhovnog državnog tužioca Crne Gore, Tužilački savjet je 16. I 2020. dostavio Skupštini na dalji postupak Predlog za izbor vrhovnog državnog tužioca Crne Gore sa listom kandidata koji ispunjavaju zakonom propisane uslove za izbor vrhovnog državnog tužioca. U Predlogu sa navodi da je Tužilački savjet, nakon sprovedenog postupka, na nejavnoj sjednici održanoj 24. XII 2019, jednoglasno utvrdio Predlog da se za vrhovnog državnog tužioca Crne Gore izabere Lidija Vukčević, specijalna tužiteljka. Shodno Ustavu i Poslovniku Skupštine Crne Gore, matični Odbor za politički sistem pravosuđe i upravu, 30. I 2020, realizovao je konsultativno saslušanje kandidata za izbor vrhovnog državnog tužioca Crne Gore, predloženog od strane Tužilačkog savjeta. Na Drugoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja Skupštine Crne Gore 26. saziva, održanoj 25. VI 2020, u prvom krugu glasanja, predložena kandidatkinja nije dobila potrebnu većinu.

Multilateralna i regionalna saradnja

Na Samitu predsjednika vlada država članica CEI, koji je održan u Rimu, 19. XII 2019, Crna Gora je zvanično preuzela jednogodišnje predsjedavanje od Italije.

Na sastanku Komiteta visokih zvaničnika WBF, koji je održan u Tirani, 20. XII 2019, Crna Gora je preuzela jednogodišnje predsjedavanje Fondom, koje je zvanično počelo 1. I 2020.

Delegacija Crne Gore, koju je predvodio ministar vanjskih poslova prof. dr Srđan Darmanović učestvovala je na Prvom globalnom forumu za izbjeglice, održanom u Ženevi, 17-18. XII 2019. Imajući u vidu izgrađenu reputaciju po pitanju pružanja pomoći izbjeglicama i raseljenim licima, učešćem na visokom nivou na Forumu potvrđena je posvećenost Crne Gore rješavanju pitanja izbjeglica i poštovanja njihovih prava, kao i spremnost da bude kredibilan partner međunarodne zajednice u osiguravanju pune implementacije Globalnog kompakta.

Predsjednik Crne Gore Milo Đukanović učestvovao je na segmentu na visokom nivou 43. zasijedanja Savjeta za ljudska prava u Ženevi, 24. II 2020. Ovom prilikom imao je bilateralne susrete sa Visokom komesarom UN za ljudska prava Mišel Bašle i predsjednicom Savjeta za ljudska prava Elizabet Tiši-Filsberger. U svom obraćanju predsjednik ponovio snažnu posvećenost Crne Gore zaštiti i unapređenju ljudskih prava, podršku radu i mandatu Savjeta za ljudska prava i njegovih mehanizama kao i Kancelariji Visoke komesarke za ljudska prava UN.

Ministar vanjskih poslova prof. dr Srđan Darmanović učestvovao je na drugom sastanku na visokom nivou u okviru francusko-njemačke Inicijative za sveobuhvatnu kontrolu malog i lakog oružja na Zapadnom Balkanu, koji se održao u Berlinu, 31. I 2020. Ovom prilikom razmijenjena su mišljenja o strateškim pitanjima, globalnim bezbjednosnim izazovima, terorizmu, ilegalnim migracijama, ekonomskom razvoju i regionalnoj saradnji.

Crna Gora je dostavila UNHCR-u informacije o sprovođenju definisanih obećanja sa Globalnog foruma za izbjeglice u cilju bolje zaštite izbjeglica i njihovih prava u Crnoj Gori.

U okviru predsjedavanja Centralno-evropskom inicijativom, Crna Gora je bila domaćin sastanka Komiteta nacionalnih koordinatora Centralno-evropske inicijative, koji je održan 12. II 2020. u Podgorici.

Crnogorska delegacija je učestvovala na sastanku Komiteta visokih zvaničnika Jadransko-jonske inicijative (JJI), koji je održan 18. II 2020. u Briselu, kao i na 11. sastanku Upravnog odbora EUSAIR.

Ministar vanjskih poslova prof. dr Srđan Darmanović učestvovao je na konferenciji pod nazivom „Od Soluna 2003. do Zagreba 2020“, koja je održana 24. II 2020. u Republici Grčkoj.

U okviru Berlinskog procesa, Crna Gora je učestvovala na sastanku ministara vanjskih poslova koji je održan 9-10. III 2020. u Skoplju, kao i na drugom ministarskom sastanku u okviru francusko-njemačke inicijative za suzbijanje ilegalne trgovine malim i lakim oružjem i pripadajućom municijom na prostoru Zapadnog Balkana, koji je održan 31. I 2020. u Berlinu.

Na poziv Vlade Savezne Republike Austrije, predsjednik Vlade Duško Marković učestvovao je 17. III 2020. u video-konferenciji s austrijskim saveznim kancelarom Sebastijanom Kurcom, evropskim komesarom za susjedsku politiku i proširenje Oliverom Varheljijem i premijerima država Zapadnog Balkana.

Crna Gora je uzela učešće na sastanku ministara vanjskih poslova država Zapadnog Balkana 30. IV 2020. putem video-poziva, kom fokus bio na Saopštenju EK o podršci državama Zapadnog Balkana u saniranju posljedica krize izazvane pandemijom COVID-19, kao i na razmatranju mogućnosti daljeg zajedničkog djelovanja u prevazilaženju krize.

Vanredni virtuelni sastanak predsjednika vlada zemalja članica CEI, kojim je predsjedavao PV Duško Marković, održan je 15. V 2020. Na sastanku je usvojena Zajednička izjava kojom se naglašava da su saradnja, povjerenje i solidarnost najefikasniji odgovori na pandemiju,

kao zdravstvenu, i ekonomsko-socijalnu krizu za region i svijet. Sastanku premijera prethodio je drugi sastanak Komiteta nacionalnih koordinatora Centralno-evropske inicijative (CEI) 8. V 2020. putem video konferencije.

Ministar vanjskih poslova Srđan Darmanović je 8. V 2020, putem videokonferencije, učestvovao na sastanku u Savjetu bezbjednosti UN pod nazivom "75. godišnjica završetka Drugog svjetskog rata na evropskom tlu: naučene lekcije za prevenciju zločina, odgovornost Savjeta bezbjednosti". Estonija je, u svojstvu predsjedavajuće Savjetom bezbjednosti (SB) za mjesec maj, organizovala predmetni sastanak koji je okupio oko 50 ministara vanjskih poslova i druge visoke predstavnike država članica UN.

Crna Gora učestvovala na drugom sastanku ministara vanjskih poslova „Solun 2020 formata“ 19. V 2020. u cilju suzbijanja COVID-19 i ublažavanja socio-ekonomskih posljedica pandemije.

Sastanak ministara vanjskih poslova Jadransko-jonske inicijative (JJI), kao završni događaj u okviru jednogodišnjeg predsjedavanja Srbije, održan je 27. V 2020. putem video konferencije.

Crna Gora je učestvovala na Samitu EU-Zapadni Balkan održan 6. V 2020. u formatu video konferencije zbog situacije uzrokovane pandemijom COVID-19.

Crna Gora je učestvovala na online sastanku ministara vanjskih poslova Procesu saradnje u Jugoistočnoj Evropi (SEECP), posljednjem događaju u okviru kosovskog predsjedavanja Procesom, 25. VI 2020.

Ministar vanjskih poslova prof. dr Srđan Darmanović učestvovao je na Generalnoj debati 75. zasijedanja Generalne skupštine Ujedinjenih nacija koja je održana u Njujorku u periodu od 22. do 30. IX 2020. U okolnostima pandemije COVID-19, ovogodišnja generalna debata je bila organizovana u „virtuelnom formatu“. Tema generalne debate je bila: "Budućnost kakvu želimo, Ujedinjene nacije koje su nam potrebne: potvrđujući zajedničku posvećenost multilateralizmu – suočavanje sa pandemijom COVID-19 kroz djelotvornu multilateralnu akciju".

Ministar vanjskih poslova prof. dr Srđan Darmanović učestvovao je na sastanku Alijanse za multilateralizam, koji je održan u toku 75. zasijedanja Generalne skupštine Ujedinjenih nacija, 25. IX 2020, virtuelno, a godinu nakon predstavljanja Alijanse na 74. zasijedanja Generalne skupštine UN-a, u septembru 2019. Tema sastanka je bila „Obavezivanje i doprinos boljoj izgradnji svijeta“, a domaćini ministri vanjskih poslova Njemačke Hajko Mas i Francuske Žan Iv Laadrijan.

Ministar vanjskih poslova prof. dr Srđan Darmanović učestvovao je na sastanku na visokom nivou povodom obilježavanja 75 godina Ujedinjenih nacija, 21. septembra koji je održan u virtuelnom formatu „Politika tolerancije i solidarnosti ključni faktor kredibilitnosti u regionalnim i međunarodnim okvirima“.

Ministar vanjskih poslova prof. dr Srđan Darmanović i ad interim rezidentna koordinatorka UN sistema i stalna predstavnik UNDP-a Daniela Gasparikova obratili su se video izjavama

povodom obilježavanja Dana UN-a, 24. oktobra. Ovogodišnja tema je bila obilježavanje 75 godina od osnivanja Ujedinjenih nacija.

Konvencija Savjeta Evrope o pristupu službenim dokumentima koju je Crna Gora ratifikovala 23. I 2012, stupiće na snagu 1. XII 2020.

U julu 2020, Crna Gora je pružila polugodišnje predsjedavanje Podregionalnom konsultativnom komisijom Sporazuma o podregionalnoj kontroli naoružanja (Član IV Dejtonskog sporazuma). Svoje predsjedavanje je započela organizovanjem 29. sastanka Stalne radne grupe 9. IX 2020, koji je otvorio generalni direktor Veljko Milonjić. Drugi događaj u crnogorskoj organizaciji je bio 65. sastanak Podregionalne konsultativne komisije organizovan 7. X 2020. Oba sastanka su održana u onlajn formatu.

Ministar vanjskih poslova prof. dr Srđan Darmanović sastao se 28. VIII 2020. sa predstavnicima Parlamentarne skupštine OEBS-a i ODIHR-a. Tom prilikom im je zahvalio na svim naporima da u ovim otežanom okolnostima omoguće prisustvo svojih posmatrača u Crnoj Gori. Parlamentarni izbori u Crnoj Gori su održani 30. VIII 2020.

U organizaciji ODIHR-a, 14-15. IX 2020, održan onlajn sastanak sa državnim organima, nacionalnim institucijama za ljudska prava i civilnim sektorom u Crnoj Gori na temu nalaza i preporuka ODIHR-a datih nakon posjete ekspertskog tima ODIHR-a Crnoj Gori u avgustu 2018, a tokom koje su ispitivali u kojim okolnostima djeluju branioci i braniteljke ljudskih prava u našoj zemlji.

Virtuelni sastanak ministara vanjskih poslova, održan je 24. IX 2020. na temu "CEI region: tranzicija ka novoj normalnosti". Na sastanku je usvojena Odluka o predsjedavanju Crne Gore tokom 2021, kao i Communiqué kojim je naglašena posvećenost multilateralizmu i značaj CEI u pogledu održivog razvoja regiona i ekonomskog napretka, kao i pružanja efikasnog odgovora u cilju ublažavanja zdravstvenih i socio-ekonomskih posljedica COVID-19 pandemije. Ministarskom sastanku je prethodio treći sastanak Komiteta nacionalnih koordinatora CEI (23. IX 2020).

Sastanak Komiteta visokih zvaničnika Fonda za Zapadni Balkan (WBF), u okviru jednogodišnjeg crnogorskog predsjedavanja, održan je u virtuelnom formatu 30. septembra. Na sastanku je postignuta saglasnost oko važnih pitanja koja se tiču funkcionisanja WBF, a koja se odnose na način izbora izvršnog direktora Fonda i njegovog zamjenika, produženje mandata sadašnjem izvršnom direktoru u cilju nesmetanog funkcionisanja Fonda, povećanja kontribucija, kao i odlaganja Četvrtog poziva za projekte.

Mediterranska konferencija OEBS-a je održana 2. XI 2020. na kojoj je učestvovalo preko 200 predstavnika iz 57 država učesnica OEBS-a i 6 zemalja mediteranskih partnera OEBS-a. Ispred Crne Gore na konferenciji je učestvovao državni sekretar MVP, ambasador Vladimir Radulović. Ukazano je da je neophodna tješnja saradnja između mediteranskih država i učesnica OEBS-a imajući u vidu nedjeljive izazove od terorizma do klimatskih promjena, hibridnih prijetnji i ilegalnih migracija.

Ministar vanjskih poslova prof. dr Srđan Darmanović učestvovao je 4. XI 2020. na onlajn Ministarskoj konferenciji Savjeta Evrope. Konferencija bila ujedno prilika za obilježavanje

70 godina od potpisivanja Evropske konvencije o ljudskim pravima. Ministar Darmanović poručio da Crna Gora kao istinski dio Evrope predstavlja posvećenog partnera Sudu za ljudska prava i poštovanju odredaba Konvencije.

Crna Gora je učestvovala na neformalnom sastanku ministara vanjskih poslova Procesu saradnje u Jugoistočnoj Evropi (SEECP), koji je u okviru turskog predsjedavanja, održan u Antaliji, 6. XI 2020.

Ministar vanjskih poslova prof. dr Srđan Darmanović učestvovao je na sastanku ministara vanjskih poslova država članica NATO-a, koji je održan 2. IV 2020. putem video konferencije. Tokom sastanka, posebna pažnja bila je posvećena bezbjednosnim implikacijama COVID-19 krize na Alijansu i saveznice. Šefovi diplomatija razmijenili su i mišljenja o aktuelnim bezbjednosnim izazovima i implementaciji odluka sa sastanka šefova država i vlada NATO koji je održan prošle godine u Londonu.

Predsjednik Crne Gore M. Đukanović posjetio je sjedište NATO-a 9. VI 2020. kojom prilikom se susreo s generalnim sekretarom NATO-a J. Stoltenbergom. Posjeta se simbolično poklopila s trogodišnjicom članstva Crne Gore u NATO-u, a bila je prilika da se razmotre bezbjednosni izazovi u regionu Zapadnog Balkana i šire, kao i doprinos koji je Crna Gora dala kroz učešće u politikama i aktivnostima Alijanse.

Premijer D. Marković posjetio je sjedište NATO-a 13. VII 2020. Tom prilikom, predsjednik Vlade je razgovarao s ambasadorima država članica Alijanse i zamjenikom generalnog sekretara M. Džona o očuvanju zajedničkih vrijednosti i o bezbjednosti regiona i evroatlantske zajednice. Zajednički je zaključeno da je stabilnost Zapadnog Balkana od strateškog značaja za Alijansu, a da Crna Gora, kao odgovorna saveznica, tome daje važan doprinos.

Samitu u Sofiji je prethodio sastanak ministara vanjskih poslova zemalja Berlinskog procesa koji je održan 9. XI 2020. Ispred Ministarstva vanjskih poslova, sastanku je prisustvovala generalna direktorica za Evropsku uniju Jelena Burzan. Tema ministarskog sastanka je bila *Izazovi i mogućnosti Berlinskog procesa za jačanje evropske perspektive Zapadnog Balkana s obzirom na meke mjere za izgradnju povjerenja i unapređenja regionalne saradnje, uključujući kroz bolju povezanost i mobilnost među ljudima na Zapadnom Balkanu, sa posebnim fokusom na omladinu i civilno društvo.*

Samit Berlinskog procesa je održan 10. X 2020, u online formatu. Crnu Goru je predstavljao predsjednik Milo Đukanović. U okviru plenarne sesije tema Samita je bila *Nove prilike i izazovi Berlinskog procesa: Zajedničko regionalno tržište i Zelena agenda za Zapadni Balkan.* Usvojeni su Zaključci kopredsjedavajućih. Na Samitu su potpisane dvije deklaracije: Deklaracija lidera Zapadnog Balkana o Zajedničkom regionalnom tržištu i Deklaracija lidera Zapadnog Balkana o Zelenoj Agendi za Zapadni Balkan.

Bilateralna saradnja s državama u regionu

Crna Gora je ostala pri svojim strateškim vanjskopolitičkim opredjeljenjima i načelima, ali je taj proces usporen, usled posledica pandemije COVID-19 virusa.

Sa Bosnom i Hercegovinom Crna Gora je otvorila zajednički prelaz – Vračnovići-Deleuša, 20. X 2020.

Republika Italija

Strateški projekat „Podmorski elektroprenosni kabl“ koji realizuju italijanska državna kompanija TERNIA i Crnogorski elektroprenosni sistem (CGES), čime će Crna Gora postati energetska čvoriste regiona i energetska spona Zapadnog Balkana sa EU, svečano je pušten u rad 15. XI 2019.

Republika Sjeverna Makedonija

Sporazum o saradnji između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Sjeverne Makedonije o razmjeni i uzajamnoj zaštiti tajnih podataka, stupio je na snagu 13. XII 2019.

Republika Turska

Sporazum u oblasti kulture, Sporazum o vojnoj-finansijskoj saradnji i Implementacioni protokol u pogledu finansijske podrške između Vlade Turske i Vlade Crne Gore (potpisani u septembru i oktobru 2019) stupili su na snagu 10. I 2020.

Tokom posjete ministra vanjskih poslova Republike Turske Mevluta Çavuşoglua Crnoj Gori 10-11. II 2020, potpisani su Sporazum između Republike Turske i Crne Gore za pružanje konzularne pomoći crnogorskim državljanima i Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Turske o obavljanju plaćene djelatnosti izdržanih članova porodice članova diplomatskog i konzularnog predstavništva.

U cilju unapređenja bilateralnih ekonomskih odnosa između Crne Gore i drugih zemalja, održane su sljedeće sjednice mješovitih komisija za ekonomsku saradnju: četvrto zasijedanje Mješovite komisije za ekonomsku saradnju sa Bugarskom (18-19. XI 2019, u Sofiji) i druga Mješovita komisija za ekonomsku saradnju sa UAE (3-4. III 2020, u Dubaiju). Ove komisije dale su dodatni podsticaj unapređenju bilateralnih ekonomskih odnosa između Crne Gore i gore pomenutih zemalja, što je rezultiralo potpisivanjem Protokola za Mješovitu komisiju, kojim su definisani konkurentni modaliteti saradnje u oblastima koje su prepoznate kao obostrano korisne.

- **Nastavak sastanka Posebne grupe za reformu javne uprave 20-22. X 2020.**

Strateški okvir u oblasti reforme javne uprave i finansijska održivost reformi

Radna grupa za izradu nove Strategije reforme javne uprave tematski je podijeljena u tri tima: Tim za centralni nivo, Tim za lokalni nivo i Tim za pružanje usluga.

Tim za centralni nivo nastaviće započeti rad na pripremi analize stanja i definisanju ključnih prioriteta nove strategije. Naime, nakon utvrđivanja predloga obuhvata nove strategije (obuhvata Plana optimizacije javne uprave 2018-2020 uz javna preduzeća na centralnom nivou), Tim aktivno priprema predloge ciljeva i problema po oblastima PAR Principa, i to za sljedeće oblasti: Organizacija i odgovornost u sistemu javne uprave

(uključujući upravljačku odgovornost), pružanje usluga - u dijelu primjene Zakona o upravnom postupku, službenički sistem i optimizacija, koordinacija javnih politika, uključujući RIA.

Prateći nalaze Srednjoročne evaluacije Strategije reforme javne uprave 2016-2020, ali i relevantnih izvještaja SIGMA/OECD, EK i Ministarstva javne uprave (MJU), a vodeći se metodologijom razvijanja politika, izrade i praćenja sprovođenja strateških dokumenata Generalnog sekretarijata Vlade, kao i SIGMA-inim "Toolkit for the preparation, implementation, monitoring, reporting and evaluation of public administration reform and sector strategies", članovi Tima koriste analizu "Drvo problema" kao odgovarajući alat za mapiranje ključnih problema, njihovih uzroka i posljedica i definisanje jasnih, mjerljivih i ostvarivih ciljeva novog strateškog dokumenta. Svaki član Tima odgovoran je za pripremu analize u oblasti svoje nadležnosti prema utvrđenom obrascu. Ovakav pristup garantuje da će inputi od strane članova Tima biti kompatibilni u formatu i kvalitetu. Analize su u finalnoj fazi izrade i biće razmatrane na zajedničkom sastanku Tima za centralni nivo koji je planiran za narednu sedmicu, nakon čega će biti prezentovane Radnoj grupi i ostalim podtimovima. Prioriteti nove PAR strategije će na ovaj način biti predstavljeni na jasan i razumljiv način svima, što je posebno važno sa aspekta uključivanja javnosti u dalji proces izrade ovog dokumenta i obezbjeđivanja širokog konsenzusa na nivou javnog sektora, privrede i civilnog društva.

Nakon finalizovanja analiza putem alata "Drvo problema", Tim će nastaviti rad kroz izradu detaljne analize stanja po navedenim oblastima koja će biti sastavni dio nove strategije.

Razvoj i koordinacija politika

Generalni sekretarijat Vlade nastavio je da primjenjuje pravni okvir za strateško planiranje na strukturiran i sistematičan način. GSV prati nivo poboljšanja svakog strateškog dokumenta od faze nacрта do faze predloga, kroz analizu tri nivoa usklađenosti: 1. sa nacionalnim strateškim okvirom (vertikalna i horizontalna usklađenost), 2. sa procesom EU integracija i EU strateškim okvirom i 3. sa Metodologijom izrade strateških dokumenata. Stopa potpune usklađenosti bilježi rast sa 47% u 2019. na 56,6% u 2020.

Kao pilot projekat, Ministarstvo ekonomije, Ministarstvo održivog razvoja i turizma i Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja usvojili su prve srednjoročne programe rada za period od 2019. do 2021. upotrebom nove metodologije. Planirano je da sva ministarstva pripreme srednjoročne programe rada za period od 2020. do 2023.

Inkluzivni razvoj politika zasnovan na dokazima

Ministarstvo javne uprave je sačinilo posebnu Informaciju o statusu implementacije procesa praćenja kvaliteta sprovođenja javnih rasprava u pripremi zakona i strategija u Crnoj Gori sa Listom za provjeru usklađenosti postupka sprovođenja javnih rasprava sa propisanim standardima, koju je Vlada usvojila na sjednici održanoj 6. XI 2020.

Informacija sadrži hronološki prikaz razvoja normativnog i institucionalnog okvira za podršku inkluzivnom razvoju javnih politika. Ujedno, sadrži i novine u odnosu na posljednje izmjene i dopune Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave (Službeni

list Crne Gore, br.18/2020), kojima je MJU, pored nadležnosti za pripremu propisa koji uređuje postupak sprovođenja javne rasprave, utvrđena nadležnost praćenja kvaliteta sprovođenja javnih rasprava u pripremi zakona i strategija. U tom cilju u okviru Direktorata za dobru javnu upravu i djelovanje nevladinih organizacija u MJU, uspostavljen je poseban Odsjek za praćenje kvaliteta sprovođenja javnih rasprava u pripremi zakona i strategija, koji će koordinirati proces, pripremati propise, godišnje izvještaje kao i mišljenja o rezultatima javnih rasprava i poštovanju standarda utvrđenih propisima koji regulišu ovu oblast.

Istovremeno, Ministarstvo je u saradnji sa SIGMA/OECD razvilo plan stručne podrške za službenike koji će se baviti navedenim poslovima. "In house" obuka će biti održana u IV kvartalu 2020, a planirani su i koordinacioni sastanci sa predstavnicima relevantnih institucija u sistemu donošenja javnih politika - Generalnim sekretarijatom Vlade i Ministarstvom finansija.

Organi državne uprave su posebnim dopisom obaviješteni o opisanim novinama. U cilju pravovremenog ispunjavanja obaveze dostavljanja nacрта zakona i nacрта strategija MJU, kako bi se ocijenio kvalitet sprovedenih konsultacija i javnih rasprava, prije nego materijali budu dostavljeni Vladi na razmatranje i usvajanje.

Javna uprava i upravljanje ljudskim resursima

MJU će objaviti registar svih organa javne uprave nakon manjih tehničkih unapređenja predloženog IT rješenja koji su uzrokovali produženje prvobitno predviđenog roka za objavljivanje ove baze. Registar će biti dostupan na sajtu MJU, kao i na Portalu otvorenih podataka www.data.gov.me. MJU će definisati mehanizam redovnog ažuriranja i unapređivanja registra. Ovo će biti posebno izazovno sa aspekta najavljene izmjene cjelokupne organizacione strukture državne uprave od strane Vlade koja treba da bude izabrana u narednim danima. MJU će nakon usvajanja nove Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave osigurati ažuriranje podataka u registru, kao i obezbijediti prevod na engleski jezik cjelokupne baze podataka.

Zakon o državnim službenicima i namještenicima

Ministarstvo javne uprave će finalizovati prikupljanje podatka od strane državnih organa o primjeni novog Zakona o državnim službenicima i namještenicima. Dodatno, Ministarstvo će posebne podatke prikupiti od strane Upravne inspekcije, anketirati novozaposlene u javnoj upravi koji su prošli proces selekcije prema novom zakonskom okviru, državne službenike i namještenike po pitanju zadovoljstva postupkom ocjenjivanja, HR menadžere i VRK. Ovime će pored kvantitativnih podataka u izvještaju biti predstavljeni nalazi anketnog istraživanja, koje će ponuditi dodatnu vrijednost kroz kvalitativni osvrt na primjenu novih zakonskih rješenja u praksi. Na osnovu analize prikupljenih podataka, Ministarstvo će formulisati konkretne preporuke za unapređenje stanja u ovoj oblasti. Nacrt izvještaja biće podijeljen sa partnerima iz SIGMA/OECD radi daljeg unapređenja dokumenta, a nakon njegovog finalizovanja izvještaj će biti usvojen od strane Vlade Crne Gore i podijeljen sa predstavnicima EK.

Optimizacija

Ministarstvo javne uprave će finalizovati Izvještaj o sprovođenju Plana optimizacije javne uprave za period od 1. I do 30. VI 2020. do kraja novembra 2020. i nastaviti sa daljim monitoringom i izvještavanjem o sprovođenju Plana optimizacije javne uprave prema utvrđenom planu rada.

Zakon o slobodnom pristupu informacijama

Ministarstvo javne uprave će razmotriti mogućnosti za finalizacijom procesa dodatnih konsultacija, imajući u vidu trenutnu epidemiološku situaciju izazvanu corona virusom, a posebno uzimajući u obzir veliko interesovanje NVO i medija za neposrednim učešćem na okruglom stolu ili sličnom događaju otvorenog tipa.

Zakon o upravnom postupku

Ministarstvo javne uprave će nastaviti da prati sprovođenje Zakona o upravnom postupku kroz pripremu redovnih godišnjih izvještaja o postupanju u upravnim stvarima javnopravnih organa. Izvještaj za 2019. ponudio je vrijedan uvid u stanje u ovoj oblasti kroz analizu podataka prikupljenih od strane prvostepenih i drugostepenih organa na centralnom i lokalnom nivou. Na osnovu analize kvantitativnih podataka, MJU je definisalo set konkretnih preporuka koje je kao sastavni dio izvještaja usvojila Vlada. Prilikom izrade izvještaja za 2020. MJU će pratiti u kojoj mjeri su javnopravni organi ispoštovali date preporuke za unapređenje stanja.

Dodatno, ključni nalazi dva izvještaja koja su pripremljena od početka primjene novog zakona poslužiće kao važan input prilikom izrade nove Strategije reforme javne uprave 2021-2025. Kroz formulisanje ciljeva, mjera, indikatora i aktivnosti u oblasti pružanja usluga biće adresirani neki od najvažnijih identifikovanih izazova u primjeni propisa i osiguraće se njihovo prevazilaženje u narednom četvorogodišnjem periodu.

Nadalje, MJU je uključeno u istraživanje koje analizira primjenu novog zakona i usklađenost posebnih propisa sa novim ZUP-om, a koje sprovodi SIGMA/OECD. MJU će učestvovati u fokus grupi planiranoj za kraj novembra gdje će zajedno sa predstavnicima odabranih organa razmijeniti iskustva u primjeni zakona i diskutovati o identifikovanim izazovima, te učestvovati u formulisanju konkretnih preporuka za unapređenje pružanja javnih usluga.

4. PRAVDA, SLOBODA I BEZBJEDNOST (10:15 – 11:15)

- Stanje – Pregovaračka poglavlja 23 i 24
- Izvještaj Evropske komisije o Crnoj Gori

POGLAVLJE 23 – PRAVOSUĐE I TEMELJNA PRAVA

PRAVOSUĐE

Vlada je 22. X 2020. usvojila Program razvoja informaciono-komunikacionih tehnologija (IKT) 2021-2023. Ovom strateškom dokumentu prethodila je Strategija za informacione i komunikacione tehnologije u pravosuđu 2016-2020.

U cilju ispunjenja operativnih ciljeva nove Strategije reforme pravosuđa 2019-2022 i aktivnosti predviđenih Akcionim planom za sprovođenje Strategije reforme pravosuđa 2019-2020, u oktobru 2020. Ministarstvo pravde je pripremilo Analizu za potrebe racionalizacije pravosudne mreže. Tokom pripreme ovog dokumenta, kroz podršku projekta EUROL II, a na predlog Ministarstva pravde, angažovan je međunarodni ekspert i (na osnovu konsultacija sa predstavnicima Ministarstva pravde, pravosuđa, Državnog tužilaštva, Sudskog i Tužilačkog saveta i Delegacija EU u Crnoj Gori) izrađena je Analiza potrebe za racionalizacijom pravosudne mreže, sa pregledom trenutne situacije i preporukama za dalji rad. Analiza je objavljena na internet stranici Ministarstva pravde.

Uz podršku TAIEK eksperata, Ministarstvo pravde je takođe pripremilo Analizu usklađenosti građanskog zakonodavstva Crne Gore sa pravnom tekovinom EU. Na osnovu preporuka iz ove Analize, već su pokrenute odgovarajuće aktivnosti u cilju njene primjene, prije svega kroz izmjene relevantnih zakona, izradu analiza za pojedine oblasti građanskog prava.

Vlada je 2. IV 2020. usvojila Godišnji izvještaj o sprovođenju Akcionog plana za sprovođenje Strategije reforme pravosuđa 2019-2022, za 2019. U periodu od 1. I do 31. XII 2019. od ukupno 77 aktivnosti, realizovano je njih 16 (21%), kontinuirano se realizuje 60 (78%), jedna aktivnost je delimično realizovana (1%), a nerealizovanih aktivnosti nije bilo.

Skupština je 16. VII 2020. usvojila Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o državnom tužilaštvu, kojim su ova dva zakona usklađena sa Zakonom o pravosudnoj saradnji u krivičnim stvarima sa državama članicama EU.

U izvještajnom periodu usvojen je Zakon o alternativnom rješavanju spora, a njegova primjena započela je u avgustu 2020. Cilj usvajanja ovog zakona je unapređenje i podsticanje alternativnog rješavanja sporova.

U periodu od januara do novembra 2020. izabran je 21 sudija i predsjednik suda, kao i sedam kandidata za sudije osnovnih i prekršajnih sudova.

Izabrani su predsjednici osam sudova - predsjednik Upravnog suda Crne Gore, predsjednici osnovnih sudova na Žabljaku, u Pljevljima i Ulcinju, predsjednici sudova za prekršaje u Podgorici, Bijelom Polju i Budvi, kao i predsjednik Višeg suda za prekršaje Crne Gore. U postupku unapređenja, dvoje sudija izabrano je u sudove više instance - jedan za sudiju Vrhovnog suda Crne Gore i jedan za sudiju Višeg suda za prekršaje. Dobrovoljnom trajnom preraspodjelom, troje sudija premješteno je iz jednog u drugi sud istog stepena.

Po završetku inicijalne obuke, 11 kandidata imenovano je za sudije. Sedam novoizabranih sudija raspoređeno je u osnovne sudove u Podgorici, Nikšiću, Kotoru, Cetinju, dok su četiri sudije raspoređene u sudove za prekršaje u Bijelom Polju i Podgorici.

U periodu od 1. I do 11. XI 2020. sudovima je ukupno podnijeto 1556 zahtjeva za izuzeće, od kojih je 1503 predmeta riješena, a 53 su ostala neriješena. Usvojeno je ukupno 1077

zahtjeva, od kojih su sudije podnijele 1239 zahtjeva za izuzeće, a drugi podnosioci zahtjeva 264.

U novembru 2019. izabran je predsjednik Osnovnog državnog tužilaštva u Bijelom Polju i osam državnih tužilaca u osnovnim državnim tužilaštvima (u Podgorici, Nikšiću i Baru). U decembru 2019. utvrđen je predlog za izbor vrhovnog državnog tužioca Crne Gore. Takođe, donijeta je odluka o izboru sedam kandidata za državne tužioce u osnovnim državnim tužilaštvima. U januaru 2020. izabrani su rukovodioci osnovnih državnih tužilaštava u Baru i Kotoru. U februaru 2020. objavljen je javni oglas za izbor državnog tužioca za Više državno tužilaštvo u Bijelom Polju i taj postupak je u toku. U martu 2020, Tužilački savjet je izabrao šest državnih tužilaca, nakon četvorogodišnjeg mandata, na stalna radna mjesta u osnovnim državnim tužilaštvima. Interni oglas za trajno i dobrovoljno raspoređivanje državnog tužioca u Osnovno državno tužilaštvo u Baru objavljen je u maju 2020, a postupak je u toku. Takođe, po završetku inicijalne obuke, državni tužilac je imenovan u Osnovnom državnom tužilaštvu u Kotoru. U junu 2020. u Specijalnom državnom tužilaštvu izabrani su glavni specijalni tužilac i jedan specijalni državni tužilac, kao i državni tužilac u Višem državnom tužilaštvu u Podgorici.

U izvještajnom periodu pokrenuto je 14 postupaka po inicijativama za utvrđivanje kršenja Etičkog kodeksa sudija, a kršenje je utvrđeno u jednom slučaju. Komisija je odbila inicijative u šest predmeta, tri su proslijeđena disciplinskom tužiocu, dok je postupak u četiri predmeta u toku. Tokom ovog perioda, evidentirana su tri zahtjeva za utvrđivanje disciplinske odgovornosti sudija. Disciplinska odgovornost utvrđena je u jednom slučaju, dok su dva predmeta u toku.

Komisija za Etički kodeks državnih tužilaca utvrdila je da državni tužioci u tri slučaja nijesu prekršili principe i pravila Etičkog kodeksa, da je u jednom slučaju državni tužilac prekršio Etički kodeks, zatim, da je u jednom slučaju državni tužilac prekršio Etički kodeks u vezi sa jednim dijelom inicijative, dok su četiri slučaja u toku pred Komisijom. U 2020. podnesen je predlog za utvrđivanje disciplinske odgovornosti državnog tužioca i taj predmet je u toku pred Disciplinskim vijećem.

U periodu od 1. I do 1. XI 2020. sproveden je proces ocjenjivanja rada 23 sudije, od kojih je 15 sudija ocijenjeno u redovnom postupku ocjenjivanja, četiri radi unapređenja i četiri kao kandidata za predsjednika sudova. Po završetku četvorogodišnjeg mandata, ocijenjeno je ukupno devet državnih tužilaca.

Shodno proceduri ocjenjivanja državnih tužilaca i rukovodilaca državnih tužilaštava, a na osnovu rezultata postupka ocjenjivanja, utvrđen je Nacrt izmjena i dopuna pravila za ocjenjivanje državnih tužilaca i rukovodilaca državnih tužilaštava i dokument je trenutno na razmatranju pred Tužilačkim savjetom.

Kada su u pitanju administrativni kapaciteti sekretarijata Centra za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu, dva državna službenika zaključila su ugovore o radu. Kada je riječ o aktu o sistematizaciji radnih mjesta Centra, od 19 sistematizovanih radnih mjesta, 16 je popunjeno. Izdvojeni budžet za rad Centra u 2020. iznosi 615.593,44 eura, što je ispod zakonskog minimuma. Međutim, izdvojena sredstva trenutno su dovoljna, uzimajući u obzir da se većina obuka finansira kroz podršku međunarodnih organizacija s kojima Centar ima

dugoročnu saradnju. Saradnja i komunikacija sa Sudskim i Tužilačkim savjetom poboljšana je kroz održavanje sastanaka i redovnu *online* komunikaciju.

Tokom navedenog perioda sprovedeno je 60 obuka u okviru Programa za stručno usavršavanje sudija i državnih tužilaca. Zbog epidemiološke situacije izazvane virusom COVID-19, mnoge obuke su održane *online*, ali ove okolnosti nijesu uticale na sprovođenje aktivnosti - svi programi i obuke prilagođeni su trenutnoj situaciji. Centar kontinuirano ulaže značajne napore na planu podsticanja predstavnika crnogorskog pravosuđa da učestvuju u obukama Evropske mreže za edukaciju pravosuđa (EJTN).

U skladu sa Godišnjim planom nadzora za 2020. pravosudni inspektori Ministarstva pravde izvršili su inspekcije u tri suda za prekršaje i 11 njihovih odjeljenja, kao i u Višem sudu za prekršaje, zatim u 12 osnovnih sudova, dva viša suda, Privredni sud, Apelacioni sud, Upravni sud, Vrhovni sud Crne Gore, 11 osnovnih državnih tužilaštava, dva viša državna tužilaštva, Specijalno državno tužilaštvo i Vrhovno državno tužilaštvo. Zbog situacije sa virusom COVID-19, inspekcije nijesu izvršene u tri osnovna suda - u Herceg Novom, Beranama i Rožajama, zatim, u tri osnovna državna tužilaštva i tri odjeljenja sudova za prekršaje u istim gradovima. U nadzoru sudova utvrđene su dvije nepravilnosti u primjeni Poslovnika o vođenju registra, koje se odnose na netačan zaključak pojedinih registara kako je propisano Poslovníkom. U nadzoru tužilaštava nisu utvrđene nepravilnosti. Pravosudni organi u kojima su utvrđene nepravilnosti postupili su po nalogu pravosudnih inspektora i o tome obavestili nadležne organe.

Broj izvršenih nadzora nad radom javnih izvršitelja u izvještajnom periodu je 27. U istom periodu, pokrenut je jedan disciplinski postupak protiv javnog izvršitelja.

Što se tiče efikasnosti sudova, ukupno je 3499 predmeta starijih od tri godine (tzv. „crveni omoti”), dok je broj predmeta starijih od pet godina, koji su u radu pred sudovima, 1497.

Ratni zločini

Kada su u pitanju krivična djela ratnih zločina, pred Višim sudom u Podgorici nema novih slučajeva.

U slučaju okrivljenog V.Z. za krivično djelo „ratni zločin protiv civilnog stanovništva“ iz člana 142 stav 1 Krivičnog zakona Socijalističke Republike Jugoslavije, kojeg je Viši sud u Podgorici oglasio krivim i osudio na 14 godina zatvora 5. VI 2019, Apelacioni sud je odbio žalbu branilaca okrivljenog V.Z. kao neosnovanu i potvrdio presudu Višeg suda. Advokat odbrane je podnio Vrhovnom državnom tužilaštvu zahtjev za zaštitu zakonitosti protiv tih presuda, ali je on odbijen kao neosnovan. Advokat odbrane je potom uložio žalbu na ovu odluku, koju je Vrhovni sud Crne Gore uvažio i vratio predmet Vrhovnom tužilaštvu na ponovno odlučivanje. U ponovljenom odlučivanju, Vrhovno državno tužilaštvo je donijelo odluku kojom se kao neosnovan odbija zahtjev za zaštitu zakonitosti protiv presuda Višeg suda u Podgorici i Apelacionog suda Crne Gore. Protiv ove presude odbrana je uložila žalbu Vrhovnom sudu Crne Gore, koji je odbacio kao neosnovanu i potvrdio odluku Vrhovnog državnog tužilaštva Crne Gore.

U izveštajnom periodu, Specijalno državno tužilaštvo postupalo je po zahtjevima uzajamne pravne pomoći tužilaštava u regionu u 10 slučajeva. Održano je nekoliko sastanaka

predstavnik Specijalnog državnog tužilaštva i Rezidualnog mehanizma iz Haga, u pravcu uspostavljanja smjernica za preuzimanje određenih dokaza i dokumentacije u cilju procesuiranja počinilaca ratnih zločina koji su državljani Crne Gore.

Ukupno 17 predmeta je u toku pred Osnovnim sudom u Podgorici u vezi sa tužbama žrtava ratnih zločina povodom naknade nematerijalne štete. Od tog broja, sud je donio presude u 15 slučajeva, u kojima je žrtvama, na ime nematerijalne štete, dosuđeno 91.800 eura. Presude nijesu pravosnažne.

BORBA PROTIV KORUPCIJE

Preventivne mjere

U dijelu obaveze usvajanja i realizacije planova integriteta, u periodu od 1. I do 31. X 2020, Agencija za sprječavanje korupcije (ASK) je obavila 2.156 konsultacija sa organima vlasti i tri obuke za lica odgovorna za izradu i sprovođenje plana integriteta (menadžeri integriteta), u cilju što efikasnijeg procesa donošenja i sprovođenja planova integriteta. Prema evidenciji ASK, u ovom periodu, 18 organa je prvi put donijelo rješenje o određivanju menadžera integriteta. Ukupan broj organa vlasti koji su odredili menadžera integriteta od 1. I 2016. je 710 (98% od ukupnog broja organa vlasti). U izvještajnom periodu, 21 organ vlasti je prvi put usvojio i Agenciji dostavio plan integriteta. Organi vlasti su u skladu sa Zakonom o prevenciji korupcije, ASK je do 31. X 2020. dostavljeno ukupno 677 izvještaja o sprovođenju plana integriteta.

Ukupno 571 organ je popunio upitnik za procjenu efikasnosti i efektivnosti plana integriteta od 1. I do 31. X 2020. U istom periodu je 677 organa ažuriralo, odnosno donijelo novi plan integriteta za naredni dvogodišnji period. Ove godine će takođe biti moguće porediti statističke podatke iz prethodne i nove procjene, što će doprinijeti izradi preciznije i kvalitetnije informacije o procjeni efikasnosti i efektivnosti planova.

U martu 2020. izrađen je Izvještaj o donošenju i sprovođenju planova integriteta u 2019. i on je sastavni dio Godišnjeg izvještaja o radu Agencije za 2019. Organi vlasti su bili u obavezi da 2019, u okviru izvještaja o sprovođenju plana integriteta, izvijeste o realizaciji ukupno 21.560 mjera za savladavanje rizika. Od tog broja, ocijenjeno je da je 16.159 mjera realizovano (74,9%), 3.000 mjera djelimično realizovano (13,9%), dok je za 2.401 mjeru izviješteno da nije realizovana (11,1%).

U oblasti lobiranja, ASK je 27. XII 2019. donijela mišljenje na Zakon o lobiranju, te isto dostavila nadležnom ministarstvu u cilju otklanjanja uočenih nedostataka postojećeg zakona. U cilju obezbjeđenja dalje podrške u oblasti lobiranja, planiran je niz aktivnosti kroz II fazu Projekta Savjeta Evrope za borbu protiv ekonomskog kriminala u Crnoj Gori.

Od januara 2016. objavljen je ukupno 21 javni poziv za prijavljivanje kandidata za polaganje ispita za obavljanje poslova lobiranja i organizovano je sedam ispita. Do sada je izdato ukupno 14 sertifikata. Od januara 2016. izdato je šest odobrenja za obavljanje poslova lobiranja i šest legitimacija lobista, i odobren je jedan zahtjev pravnog lica za upis u registar. U registar lobista je od početka sprovođenja Zakona o lobiranju upisano šest

fizičkih lica i jedno pravno lice. Tokom 2020. nijesu izdavani novi sertifikati za obavljanje poslova lobiranja, kako je Komisiji za polaganje ispita za obavljanje djelatnosti lobiranja istekao mandat, a za obrazovanje nove bilo je potrebno izmjeniti Pravilnik o programu i načinu polaganja ispita za obavljanje poslova lobiranja. Nacrt novog pravilnika dostavljen je Ministarstvu pravde, na dalju proceduru.

ASK je nastavila da kontinuirano vrši analizu zakona i prijedloga zakona, kako bi se na zakonski definisan način ukazalo na moguće rizike od korupcije.

Agencija je u periodu od 1. I do 10. XI 2020 pokrenula 441 prekršajni postupak pred nadležnim sudovima za prekršaje. Sudovi za prekršaje izrekli su novčane kazne u iznosu od 60.864 eura. Od tog broja, 387 postupaka je pokrenuto zbog kršenja odredbi Zakona o sprječavanju korupcije, a 54 zbog kršenja odredbi Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja. U izvještajnom periodu okončano je 297 postupaka (uključujući i one po zahtjevima iz prethodnih godina), od čega su u 80% izrečene sankcije. Zbog kršenja odredbi Zakona o sprječavanju korupcije, sudovi za prekršaje su izrekli 43.180 eura novčanih kazni, a zbog kršenja Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja 17.684 eura.

U izvještajnom periodu, ASK je izdala 13 prekršajnih naloga zbog kršenja odredbi Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja. Od izdatih prekršajnih naloga realizovano je pet, u iznosu od 4.284 eura, ostali postupci su u toku.

U oblasti oduzimanja imovinske koristi kao rezultat prekršajnih postupaka, u toku 2020, Agencija je od nadležnih sudova zahtijevala oduzimanje imovinske koristi koja je stečena izvršenjem prekršaja u dva slučaja u oblasti ograničenja u vršenju javnih funkcija. U jednom predmetu je vraćena oduzeta imovinska korist u iznosu od 1.800 eura i izrečena novčana kazna od strane suda, dok je drugi postupak u toku.

Kada je u pitanju sukob interesa / ograničenje u vršenju funkcija, od 1. I do 10. XI 2020, Agencija je dala 105 mišljenja obavezujućih za javne funkcionere koja su se odnosila na: sukob interesa i izuzeće u raspravi i odlučivanju, ograničenja u vršenju funkcija, kao i na ograničenja po prestanku funkcije, zaključenju ugovora, primanje donacija, status javnih funkcionera. Nakon mišljenja i donijetih odluka od strane ASK, podnijete su 33 ostavke javnih funkcionera. U izvještajnom periodu, nastavljeno je proaktivno postupanje u dijelu otkrivanja sukoba interesa, nezakonitog zaključenja ugovora i sticanje protivpravne imovinske koristi, na osnovu čega su pokrenuta 22 predmeta po službenoj dužnosti.

U dijelu vođenja upravnih postupaka u vezi sprječavanja sukoba interesa i ograničenja u vršenju javnih funkcija, ASK je uputila 53 zahtjeva za pokretanje upravnih postupaka (34 po službenoj dužnosti i 20 po zahtjevima drugih pravnih i fizičkih, kao i NN lica) u vezi postupanja javnih funkcionera. Od 53 započeta upravna postupka, 42 postupka su sprovedena, dok je u 11 predmeta postupak započet u novembru 2020, nakon održanih izbora u vezi sa nespojivošću obavljanja javnih funkcija. Nakon okončanih postupaka od 26 postupaka pokrenutih po službenoj dužnosti - okončano je njih 22 i utvrđeno da 15 funkcionera krši Zakon. Od 16 postupaka pokrenutih po zahtjevima drugih lica utvrđeno je da pet javnih funkcionera krši odredbe Zakona. Takođe, u 22 predmeta utvrđeno je nakon

izvršene provjere i sprovedenog postupka da ne postoje elementi za vođenje daljeg postupka, odnosno da javni funkcioneri nijesu prekršili odredbe zakona. Na osnovu sprovedenih postupaka Agencije utvrđeno je kršenje za 20 javnih funkcionera. Pored toga, sprovedena je i provjera za 40 lica po zahtjevima drugih lica, radi mogućeg utvrđenja osnova za pokretanje upravnih postupaka.

Nadležnim inspekcijama su u izvještajnom periodu ustupljena četiri predmeta po službenoj dužnosti, i sva četiri su okončana zapisnikom inspeksijskih organa i potvrđeni su navodi Agencije. Nakon pokretanja upravnog postupka pred Agencijom, 16 ostavki je podnijeto od strane javnih funkcionera na dužnosti u privrednim društvima.

Kad je u pitanju izricanje disciplinskih mjera u dijelu sprječavanja sukoba interesa i ograničenja u vršenju javnih funkcija, nakon donijetih konačnih Odluka u vezi sprječavanja sukoba interesa javnih funkcionera organi vlasti su postupili u 12 predmeta - jedno razrješenje sa javne funkcije, za četiri javna funkcionera organi su konstatovali prestanak mandata, u jednom predmetu je za odbornika, izborom novog saziva, pretao mandat, u tri predmeta organi vlasti su obavijestili o namjeri da postupe po aktu Agencije, u dva predmeta je izrečena opomena sa mjerom upozorenja, a donijeto je jedno rješenje o odlaganju.

U odnos na izvještaje o prihodima i imovini, prema stanju na dan 11. XI 2020. ASK je podnijeto je 7.584 Izvještaja o prihodima i imovini od strane obveznika Zakona o sprječavanju korupcije, po različitim osnovima podnošenja. Osim administrativno tehničke provjere, Agencija vrši provjeru tačnosti i potpunosti, te dodatnu provjeru. Saglasnost za pristup bankarskim računima je data u 53,5% dostavljenih redovnih godišnjih Izvještaja o prihodima i imovini. U oblasti izvještavanja o prihodima i imovini, do 30 IX 2020. pred Agencijom je pokrenut 91 upravni postupak te okončano njih 46, od kojih je kršenje utvrđeno u 26 predmeta.

U odnosu na finansiranje političkih partija, novi Zakon o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja je donijet 27. XII 2019. i stupio je na snagu 31. I 2020. U skladu s ovim zakonom, usvojeno je sedam podzakonskih akata. Takođe, donijeta su i objavljena četiri nova obrasca za izvještavanje političkih subjekata u toku izborne kampanje.

Kad je u pitanju redovan rad političkih subjekata, Agencija je predložila izricanje mjere obustave prenosa budžetskih sredstava za finansiranje redovnog rada ili mjeru gubitka sredstava za 17 političkih subjekata koji nijesu dostavili Izvještaj.

Kada je u pitanju izborna kampanja, 30. VIII 2020. su održani parlamentarni izbori, kao i izbori za odbornike u Skupštinama opština Tivat, Andrijevica, Budva, Gusinje i Kotor. Dostavljena su 249 izvještaja političkih subjekata u toku izborne kampanje. Kada su u pitanju izvještaji organa vlasti u toku izborne kampanje dostavljena su i objavljena 26.576 izvještaja u skladu sa Zakonom. Agencija je takođe nastavila da sporovodi i kontrolu poštovanja zabrana i ograničenja u toku izborne kampanje. Sve sprovedene aktivnosti i izvršene kontrole ASK su sadržane u Izvještaju o sprovedenom nadzoru i izvršenoj kontroli finansiranja izborne kampanje, koji je objavljen na internet stranici ASK. Kada su u pitanju prekršajni postupci pokrenuti zbog kršenja Zakona, odnosno izdati prekršajni nalozi, u

toku izborne kampanje, Agencija je pokrenula 32 prekršajna postupka i izdala 12 prekršajnih naloga.

U toku izborne kampanje je bilo ukupno 125 podnijetih prigovora od strane zainteresovane javnosti, civilnog sektora ili građana. Agencija je postupila po svim prigovorima i u 11 postupaka utvrdila kršenje zakona, dok je pet prigovora proslijeđeno drugom organu na dalje postupanje.

Kada su u pitanju ostale aktivnosti, posebna pažnja je posvećena odnosu Agencije s javnošću, što se ogleda kroz organizaciju radionica, okruglih stolova, obuka, zatim, sastancima s zainteresovanim stranama (uključujući NVO) i predstavnicima medija, kao i kroz saopštenja za javnost i odgovore na medijska pitanja. Takođe, nalog Agencije na društvenim mrežama (Fejsbuk, Tviter) redovno se ažuriraju.

Agencija je nastavila s aktivnostima na planu antikorupcijske i informativne kampanje. Po prvi put, Agencija je pripremila i sprovela Plan PR aktivnosti ASK tokom kampanje za parlamentarne i lokalne izbore 2020, koji je sastavni dio Plana kontrole i nadzora za izbornu kampanju za izbore koji su održani 30. VIII 2020.

Izrađena je analiza i kontrola Odluka o raspodjeli sredstava za redovan rad političkih subjekata. Takođe, urađena je i Procjena potreba razvoja IT modula ASK za oblast finansiranja političkih subjekata i izbornih kampanja u periodu 2019-2021.

Kada je u pitanju izvještavanje, izrađen je Izvještaj o radu ASK u 2019. koji je Savjet usvojio na 16. sjednici (20. III 2020). Takođe, Savjet ASK je na 15. sjednici (3. III 2019) usvojio Plan rada Agencije za 2020, a do sada su izrađena tri kvartalna izvještaja o sprovođenju Plana.

Agencija u kontinuitetu radi na unapređenju svih modula informacionog sistema. Urađen je određen broj izmjena koje se odnose na automatizaciju dijela sistema za pokretanje prekršajnih i upravnih postupaka. Takođe, u cilju što veće transparentnosti, na stranici Agencije omogućene su i posebne analitičke pretrage.

Agenciji je na osnovu sporazuma dobila elektronski pristup kreditnom registru javnih funkcionera i državnih službenika, koji se nalazi u posjedu Centralne banke Crne Gore.

Represivne mjere

U periodu od 1. I do 11. XI 2020. Specijalno državno tužilaštvo je za krivična djela visoke korupcije donijelo naredbe o sprovođenju istrage u sedam predmeta protiv 26 fizičkih i četiri pravna lica. U istom periodu, za krivična djela visoke korupcije Specijalno državno tužilaštvo je podiglo dvije optužnice protiv dva fizička i jednog pravnog lica. U tri predmeta pokrenute su tri finansijske istrage protiv ukupno sedam lica.

U periodu od 29. XI 2019. do 6. XI 2020. Viši sud u Podgorici je imao ukupno u radu 30 predmeta zbog krivičnih djela iz oblasti visoke korupcije, protiv 92 okrivljena lica (89 fizičkih i tri pravna lica). U istom periodu, primljeno je devet predmeta protiv 21 lica (novi predmeti). U ukupnoj strukturi predmeta (30), riješeno je sedam predmeta protiv 17 okrivljenih lica. U jednom predmetu zbog krivičnog djela zloupotreba službenog položaja iz čl. 416 st. 3 u vezi st. 1, u vezi čl. 24 KZCG, donijeta je osuđujuća presuda, kojom su tri

okrivljena osuđena na kazne zatvora. Presuda nije postala pravosnažna. U drugom predmetu, okrivljeno lice je zbog krivičnog djela zloupotreba položaja u privrednom poslovanju iz čl. 272 st. 3 u vezi st. 1 KZCG oslobođeno od optužbe, dok su preostali predmeti (pet) protiv 13 okrivljenih lica riješeni na drugi način (donijeta rješenja o odbačaju optužbe, ili obustavi krivičnog postupka, ili je utvrđena nadležnost drugog suda).

U periodu od 29. XI 2019. do 6. XI 2020. nije bilo evidentiranih predmeta oduzimanja imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću zbog krivičnih djela iz oblasti visoke korupcije.

TEMELJNA PRAVA

Kancelarija predstavnika nastavila je da održava izvanrednu saradnju tokom 2020. sa Evropskim sudom za ljudska prava i Komitetom ministara - Odjeljenjem za izvršenje presuda Evropskog suda za ljudska prava, zajedno sa njihovim službama. S tim u vezi, Evropski sud je od 1. I 2020. do 10. XI 2020. odlučivao u 14 slučajeva u vezi sa Crnom Gorom.

Od presudne je važnosti istaći dostignuća Crne Gore, koja je uspjela zaključiti sedam predmeta pred Komitetom ministara Savjeta Evrope - Odjeljenje za izvršenje presuda Evropskog suda za ljudska prava u ovoj godini do sada, od kojih je u svrhu preciznijeg obaveštavanja do ove godine dostavljeno čak šest donijetih presuda. Svih šest predmeta u kojima su donijete pomenute presude, nakon usvajanja Akcionih izveštaja, su zatvoreni pred Komitetom ministara.

Kancelarija predstavnika nastoji da obezbijedi značajan nivo unapređenja znanja i kapaciteta pravosudnih tijela promovisanjem standarda Konvencije i njenih mehanizama zaštite, kao i sudske prakse Evropskog suda, ne samo sa namjerom podizanja i razvijanja svijesti visoko kompetentnih profesionalaca, nego i onih koji obuhvataju širu publiku.

Prava osoba sa invaliditetom

Vlada je u martu 2020. usvojila Izveštaj o sprovođenju Strategije za integraciju lica sa invaliditetom u Crnoj Gori (2016-2020).

Kada je riječ o pristupačnosti objekata u javnoj upotrebi, nastavljene su aktivnosti na sprovođenju Akcionog plana za prilagođavanje objekata u javnoj upotrebi osobama sa invaliditetom u 2014, kojim je definisano 13 prioritetnih objekata. Završetkom radova na prilagođavanju zgrade Ministarstva finansija u decembru 2020. biće realizovano svih 13 zgrada definisanih Akcionim planom iz 2014.

Vlada je 17. I 2019. usvojila novi Akcioni plan za prilagođavanje objekata u javnoj upotrebi za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom, kojim je definisano deset objekata za adaptaciju. Na osnovu novog Akcionog plana završeni su svi planirani radovi na objektima: Administrativna zgrada državnih organa - zgrada Vektre, Ministarstvo prosvjete i Ministarstvo održivog razvoja i turizma. U toku su radovi na prilagođavanju zgrade Vlade Crne Gore. Kompletna projektna dokumentacija i revizija za objekte Uprave za saobraćaj u Podgorici i Ministarstva kulture na Cetinju završeni su tokom septembra

2020. Pripremljen je glavni projekat za objekat Uprave carina u Podgorici. Za zgradu državnih organa Mojkovac, završena je priprema glavnog projekta i u toku je njegova revizija. Pripremljen je i glavni projekat Stare vlade u Podgorici.

Idejni projekat zgrade Predsjednika Crne Gore dostavljen je Upravi za imovinu na odobrenje, nakon čega će biti pripremljen glavni projekat.

Rodna ravnopravnost i nasilje u porodici

U izveštajnom periodu, krivični sudovi su imali ukupno 254 predmeta protiv 267 okrivljenih za krivično djelo nasilje u porodici iz čl. 220 KZ Crne Gore. U izveštajnom periodu, primljeno je 186 predmeta protiv 197 okrivljenih. Od ukupnog broja neriješenih predmeta (254), sudovi su riješili 160 predmeta.

U izveštajnom periodu, prekršajni sudovi su imali ukupno 2.084 prekršajna predmeta prema Zakonu o zaštiti od nasilja u porodici. Ukupno je riješeno 1.330 predmeta ili 63,82%, a predmeti su riješeni na sledeći način: novčane kazne - 461, zatvor - 87, uslovne kazne - 219, upozorenja - 116, vaspitne mjere - 17. U 318 slučajeva sudovi su donijeli oslobađajuće presude, dok su preostali slučajevi riješeni na drugi način (odbijanje, obustava postupka). Prekršajni sudovi izrekli su ukupno 380 zaštitnih mjera.

Prema podacima Uprave policije, u periodu od 1. XII 2019. do 1. XI 2020, počinjeno je 220 krivičnih djela iz člana 220 Krivičnog zakonika Crne Gore - nasilje u porodici i 52 krivična djela koja su različito kvalifikovana, ali su povezana sa nasiljem u porodici. Ova krivična djela počinilo je 265 počinilaca. U istom periodu, 1560 prekršaja je počinilo 1547 počinilaca. Ovi prekršaji su počinjeni na 1707 žrtava. S tim u vezi, izdato je 55 naredbi o uklanjanju ili zabrani povratka u stan ili drugu stambenu prostoriju shodno čl. 28. Zakona o zaštiti od nasilja u porodici. U istom periodu predloženo je ukupno 127 zaštitnih mjera. Policijski službenici pratili su izvršenje ukupno 175 zaštitnih mjera.

Prema trenutnoj zdravstvenoj situaciji i pokrenutoj kampanji Vlade Crne Gore, koju predvode MUP, Uprava policije i nevladine organizacije, kada je ključna preventivna mjera u borbi protiv koronavirusa ostajanje kod kuće i socijalna distanca, posebno ranjive grupe su žrtve nasilja u porodici. U tom cilju postoji aktivna kampanja pod nazivom „SIGURNO KOD KUĆE“ koja ima za cilj da podrži i podstakne žrtve nasilja, posebno žene i djecu, da bez oklijevanja kontaktiraju policiju i očekuju brz i efikasan odgovor. Takođe, Vlada i UNDP, u okviru kampanje, kreirali su mobilnu aplikaciju „Budite sigurni“, koja omogućava žrtvama nasilja da brzo i lako upozore nadležne službe i institucije i zatraže pomoć.

Tokom pandemije COVID-19, Uprava policije je s obzirom na povećani nivo rizika za sve one koji su upućeni da provode vrijeme sa počiniocima, poslala naredbu svim organizacionim jedinicama na terenu da odmah reaguju u slučajevima nasilja u porodici ili nasilja nad ženama; da se u svim slučajevima gdje je to moguće iskoristi zakonska mogućnost izdavanja naloga za uklanjanje iz stana ili drugog stambenog prostora počiniocu, nakon čega će uslijediti obavezni predlog zaštitnih mjera od strane policijskih službenika.

U skladu sa zdravstvenom situacijom u zemlji, Operativni tim za borbu protiv nasilja u porodici i nasilja nad ženama održao je samo četiri tematske sesije. Međutim, članovi Tima su u stalnoj komunikaciji oko rešavanja ad hoc slučajeva koji ne zahtijevaju sastanak u obliku sesija.

Indeks rodne ravnopravnosti za Crnu Goru, kao instrument za mjerenje napretka u postizanju rodne ravnopravnosti, po prvi put je predstavljen krajem januara. Izračunata vrijednost Indeksa rodne ravnopravnosti za Crnu Goru koja je iznosi 55, dok srednja vrijednost 28 zemalja EU iznosi 67,4. Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je pripremilo u saradnji sa relevantnim institucijama, a Vlada usvojila Izvještaj o sprovođenju Plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti za 2019. u martu 2020.

Zbog pandemije COVID-19, kao i zdravstvenih mjera zaštite koje je uspostavilo Nacionalno koordinaciono telo, sastanak Tehničke grupe za sprovođenje projekta „Prekid nasilja nad ženama na Zapadnom Balkanu i u Turskoj: Primjena zakona, promjena stavova”- Faza II, koji sprovodi Kancelarija UNDP-a u Crnoj Gori, u čijem je sastavu i predstavница Odjeljenja za poslove rodne ravnopravnosti, održan je 6. IV 2020.

Razvijen je Krizni akcioni plan djelovanja pružaoca specijalizovanih usluga za žrtve nasilja u skladu sa Istanbulsom konvencijom. Pored ovoga date su Preporuke za primjenu Protokola o postupanju, prevenciji i zaštiti od nasilja nad ženama i nasilja u porodici.

U aprilu 2020. sprovedena je dvodnevna online obuka za državne službenike/ce - kontakt osobe za rodnu ravnopravnost sa nacionalnog i lokalnog nivoa, na temu: Rodna ravnopravnost.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava u saradnji sa Misijom OSCE-a u Crnoj Gori je sprovelo eksternu evaluaciju PAPRR-a. Evaluacija PAPRR-a izrađena je u cilju dobijanja nezavisne i systemske procjene uspješnosti sprovedenih aktivnosti koje su predviđene ovim dokumentom, pritom uvažavajući činjenicu neophodnosti primjene novog metodološkog pristupa izrade strateških dokumenata.

Vestminsterska fondacija za demokratiju (Westminster Foundation for Democracy) započela je u avgustu 2018. novi regionalni program u Albaniji, Bosni i Hercegovini, Sjevernoj Makedoniji, Crnoj Gori, Kosovu i Srbiji pod nazivom “Demokratska inicijativa na Zapadnom Balkanu”. U sklopu ovog programa, uz podršku Ministarstva za ljudska i manjinska prava – Odjeljenja za poslove rodne ravnopravnosti, kancelarija ove fondacije u Crnoj Gori pokrenula je inicijativu “Diskriminisane žene – povratak sa margina” čija je prva / testna faza započela krajem 2019.

Uprava policije kontinuirano sprovodi mjere u oblasti rodne ravnopravnosti definisane Zakonom o ravnopravnosti polova, nacionalnim i internim strateškim dokumentima za predmetnu oblast. U izveštajnom periodu direktor Uprave policije imenovao je koordinatora za rodnu ravnopravnost u Upravi policije; kontinuirano se održavaju obuke o rodnoj ravnopravnosti u policiji za policijske službenike; u Budvi je organizovana Svjetska konferencija žena u sektoru bezbednosti; direktor Uprave policije imenovao je „Osobe od poverenja“ u svim bezbjednosnim centrima i odjeljenjima bezbjednosti kao

antidiskriminacioni mehanizam iz Rezolucije UN 1325, Žene, mir i bezbjednost i nacionalni strateški dokument za primjenu ove rezolucije; održana je obuka za trenere na temu „Rodna ravnopravnost u policiji“. Prije objavljivanja poziva za upis u JU Visoka stručna škola - Policijska akademija, u svim crnogorskim gradovima organizovane su tribine u srednjim školama, sa posebnim fokusom na žensku populaciju, kako bi se privukla pažnja mladih ljudi. Povodom Dana žena, sprovode se aktivnosti sa fokusom na rad žena u policiji (pojačane patrolne aktivnosti, gostovanje u lokalnim medijima, itd.). Usvojen je i Akcioni plan za stvaranje uslova za povećanje broja žena policajaca u Upravi policije za period 2019-2020. Puna podrška pružena je i Udruženju žena policajaca u Crnoj Gori.

Prava djeteta

U izveštajnom periodu, Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu sproveo je četiri obuke.

Zaštita LGBTI prava

Tokom 2020. održana su tri sastanka na kojima su razmatrani konkretni slučajevi, definisani su planovi obuka i program daljeg rada koji je zbog trenutne epidemiološke situacije stopiran. Obuke policijskih službenika koje nisu do sada realizovane biće uvrštene u planove za 2021.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je krajem 2019. započelo sa izradom Predloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije. Predlog Zakona je nakon dobijanja pozitivnog mišljenja od strane nadležnih resora u Crnoj Gori zajedno sa tabelom usklađenosti upućen EK na mišljenje 20. VI 2020. na konačno mišljenje.

U skladu sa obavezom iz Zakona o nevladinim organizacijama i Odlukom o utvrđivanju prioriteta oblasti od javnog interesa i visine sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija predhodno obavljenje konsultacije sa organizacijom. Oktobra 2020. Komisija je donijela Odluku za finansiranje projekata/programa u ovoj oblasti kojim je finansirano 26 projekata ukupne vrijednosti 496.609,00 eura.

Vlada je na sjednici održanoj 23. III 2020. usvojila Izvještaj o realizaciji mjera iz Akcionog plana Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023 za 2019, sa pratećim AP za 2020. U toku je i realizacija aktivnosti predviđenih Akcionim planom za 2020.

I pored poteškoća u realizaciji planiranih aktivnosti iz AP za 2020. uspjeli smo u saradnji sa NVO kao navedenim partnerima, realizovati sledeće aktivnosti:

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je, posredstvom Savjeta Evrope i kroz projekat "Horizontal facility program for Western Balkans and Turkey" iniciralo izradu analize primjene antidiskriminacionog i krivičnog zakonodavstva Crne Gore u odnosu na pojave "govora mržnje" i "zločina iz mržnje" kao posebno opasne pojave po cijelu društvenu zajednicu.

Na inicijativu Ministarstva za ljudska i manjinska prava, a u saradnji sa Savjetom Evrope, Odbor za ljudska prava i slobode je 5. III 2020. održao 56. tematsku sjednicu na temu: „Jednakost pred zakonom i zabrana diskriminacije u cilju poštovanja različitosti“ o Predlogu

zakona o životnom partnerstvu lica istog pola. (I ova aktivnost je bila dio Akcije za promociju različitosti i jednakosti u Crnoj Gori koja se odvija u okviru Horizontal Facility za Zapadni Balkan i Tursku - II faza, koji kofinansiraju Evropska unija i Savjet Evrope, a sprovodi Savjet Evrope.)

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je 12. III 2020, u saradnji sa NVO sektorom, organizovalo konsultativni sastanak Fokal point mreže lokalnih samouprava, koja je formirana u cilju sinhronizacije politika u oblasti zaštite i unapređenja ljudskih prava LGBTI osoba, koje se sprovode na nacionalnom nivou.

Započet je proces izrade analize tržišta i procjene potreba u kontekstu LGBTI turističkog tržišta.

Potpisan Memorandum o saradnji u odnosu na ljudska prava LGBTI osoba sa Ministarstvom odbrane Crne Gore.

Skupština je 1. VI 2020. usvojila Zakon o životnom partnerstvu lica istog pola.

U skladu sa obavezom iz Zakona o nevladinim organizacijama i Odlukom o utvrđivanju prioriteta oblasti od javnog interesa i visine sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija uz prethodno obavljenje konsultacije sa nevladinim organizacijama, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je za finansiranje projekata/programa u oblasti unapređenja kvaliteta života LGBTI osoba u 2020. finansiralo 9 projekata/programa u ukupnom iznosu od 130.000,00€. Komisija prati implementaciju ovih projekata, čija je realizacija znatno otežana zbog situacije sa pandemijom Covid 19.

Sprečavanje torture

U izvještajnom periodu, osnovni sudovi su rješavali 26 predmeta protiv 33 okrivljena policajca zbog krivičnog djela zlostavljanje iz člana 166a KZ Crne Gore. Od tog broja riješeno je 13 slučajeva, u kojima je bilo devet osuđujućih presuda (od kojih je sedam pravosnažnih) i dvije oslobađajuće presude. U jednom slučaju, Sud je odbacio optužbu zbog povlačenja optužbe od strane Državnog tužioca, dok su u drugom slučaju spisi predati Državnom tužilaštvu. Pravosnažnom presudom, okrivljeni su osuđeni na kaznu zatvora u rasponu od pet mjeseci do jedne godine i osam mjeseci. Postupak je u toku u 13 slučajeva.

Tokom 2020. Sektor za stručno usavršavanje i usavršavanje službenika u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija organizovao je nekoliko obuka. Takođe, pored pomenutih obuka, treninzi su organizovani i kroz projekat Saveta Evrope - Horizontalna podrška zapadnom Balkanu i Turskoj.

U izvještajnom periodu, pokrenuto je 18 disciplinskih postupaka zbog povrede službene dužnosti. Takođe, principi Evropskog komiteta za sprečavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT), koji se odnose na postupanje sa licima lišenim slobode u kontekstu COVID-19, u potpunosti se poštuju u zatvorskom sistemu.

Prema podacima Odjeljenja za unutrašnju kontrolu rada policije, od 29. XI 2019. do 12. XI 2020. bilo je 39 pritužbi građana na postupanje službenika Uprave policije. U istom periodu izvršeno je 47 kontrola zakonitosti po službenoj dužnosti, a nije prijavljen ni jedan slučaj u kojem se ukazivalo na korupciju policijskih službenika.

Odjeljenje za unutrašnju kontrolu policije je okončalo jedan postupak kontrole povodom operativnih i drugih saznanja koja su ukazivala na postojanje sumnje u koruptivno postupanje policijskih službenika. Nakon sprovedenog postupka unutrašnje kontrole, izvještaj o izvršenoj kontroli, sa spisima predmeta, dostavljen je nadležnom državnom tužilaštvu na dalji postupak, zbog postojanja osnovane sumnje da je 19 policijskih službenika počinilo više krivičnih djela zloupotreba službenog položaja iz čl.416 Krivičnog zakonika Crne Gore.

U periodu 29. XI 2019. - 12. XI 2020, na osnovu krivičnih prijava koje je Odjeljenje za unutrašnju kontrolu policije dostavilo državnim tužilaštvima u toku prethodne 2019, nadležna državna tužilaštva su obavijestila su u dva slučaja podigla optužne akte protiv pet policijskih službenika.

U periodu 29. XI 2019. - 12. XI 2020, na osnovu podataka dobijenih u komunikaciji sa državnim tužilaštvima, Odjeljenje za unutrašnju kontrolu policije je informisano da je u jednom slučaju, na osnovu izvještaja koji je unutrašnja kontrola dostavila državnom tužilaštvu u toku 2017. vođen krivični postupak i donijeta pravosnažna sudska odluka – presuda, kojom je jedan policijski službenik oglašen krivim zbog izvršenog krivičnog djela zloupotreba službenog položaja iz čl.416 st.1 u vezi čl.49 Krivičnog zakonika Crne Gore i izrečena mu uslovna osuda (kazna zatvora u trajanju od šest mjeseci i istovremeno određeno da se ista neće izvršiti ukoliko okrivljeni za vrijeme od dvije godine ne izvrši novo krivično djelo).

U periodu 29. XI 2019. – 12. XI 2020. izvršena je dopuna šest slobodnih radnih mjesta u Odjeljenju za unutrašnju kontrolu policije.

Prema podacima koje je Uprava policije dala u vidu onlajn sesija, Etički komitet je razmotrio 20 slučajeva pokrenutih u vezi sa postojanjem sumnje da su prekršene norme Kodeksa policijske etike. Vrhovno državno tužilaštvo je 2020, zbog prekomjerne upotrebe sile, kao i zbog sumnje da su policajci i zatvorski službenici vršili torturu, formirano je ukupno 14 slučajeva. Optužnica je podignuta u jednom slučaju, dok je preliminarna istraga sprovedena u 11 slučajeva, u dva slučaja donijeta je odluka o odbacivanju krivične prijave.

Reforma zatvorskog sistema

Na osnovu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvršenju kazni zatvora, novčanih kazni i mjera bezbjednosti, koji je usvojen u prethodnoj godini. Tokom 2020. usvojeni su sledeći podzakonski akti: o uniformama, značkama, oružju, vozilima i specijalnoj opremi obezbeđenja službenika u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija, Pravilnik o programu i načinu stručnog osposobljavanja zaposlenih u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija, Pravilnik o načinu ispitivanja, programu i načinu sprovođenja stručnog osposobljavanja u Direkciji za izvršenje krivičnih sankcija, Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o kućnom redu u Direkciji za izvršenje krivičnih sankcija.

Vlada je 2. IV 2020. usvojila Izveštaj o sprovođenju Akcionog plana za sprovođenje Strategije izvršenja krivičnih sankcija 2017-2021 u 2019.

Maloljetnički zatvor počeo je sa radom u oktobru 2020.

Poboljšanja infrastrukture kroz kapitalne projekte:

1. projekat izgradnje novog zatvora za sjeverni region u Mojkovcu, za koji je Evropska unija (za pripremu tehničke dokumentacije) pružila značajnu podršku u iznosu od 1,2 miliona eura (WBIF). Intenzivno se radi na primjeni ove tehničke pomoći, kako bi se sredinom sledeće godine mogao sklopiti ugovor o kreditu sa CEB-om i započeti izgradnja novog zatvora;
2. projekat izgradnje Specijalne zdravstvene ustanove, nove prihvatne ustanove, zatvor otvorenog tipa i multifunkcionalna ustanova su projekti koji su dobili značajnu podršku Evropske unije kroz IPA fondove, kroz koje će izgradnja ovih objekata biti u potpunosti finansirana. Uskoro se očekuje završetak glavnog projekta, kako bi se stvorili uslovi za zaključenje ugovora o građenju. Sredstva za izradu idejnog rešenja i glavnog projekta obezbijedena su u okviru kapitalnog budžeta;
3. 12. XII 2019. na snagu je stupio Finansijski sporazum za program IPA 2018, koji je potpisan između Crne Gore i Evropske komisije, gdje je za projekat „EU za unapređenje pristupa pravdi i osnovnim pravima“ izdvojeno 13.516.733 eura, u okviru kojeg je u iznosu od 4.378.311 eura izdvojeno finansiranje izgradnje ova četiri objekta;
4. uz donatorsku pomoć Ambasade Sjedinjenih Američkih Država u Crnoj Gori nabavljena je tehnička oprema - pametni ometači u iznosu od 292.370,18 eura sa PDV-om;
5. u saradnji sa njemačkom nevladinom organizacijom „Help-Hilfe zur Selbsthilfe“, obezbijedena je dodatna oprema za zatvorsku kuhinju, nabavka opreme i početak proizvodnje betonskih blokova, nabavka građevinske mašine JCS 40, nabavka poljoprivrednih traktora i stručna obuka zatvorenika za kuvare i plastenička proizvodnja.

U Bijelom Polju 9. III 2020. otvorena je kancelarija Direkcije za uslovnu slobodu i izvršenje kazne zatvora u prostorijama u kojima osuđeni stanuje, koja broji dvoje zaposlenih.

Izbjeglice i interno raseljena lica

Stupanjem na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o strancima (7. XI 2009), zaključno sa 11. XI 2020. raseljena lica i interno raseljena lica su podnijela ukupno 15.248 zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja i privremenog boravka do tri godine. Od ovog broja riješeno je 15.095 zahtjeva, dok je po 153 zahtjeva postupak u toku.

Od 15.095 riješenih predmeta, za 12.384 lica zahtjev je usvojen i odobren je stalni boravak ili privremeni boravak do tri godine, 293 zahtjeva je odbijeno, dok je 2.418 predmeta odbačeno/obustavljeno (u pitanju su dupli ili nepotpuni zahtjevi).

Razvrstano po kategorijama ova statistika izgleda na sljedeći način:

U izvještajnom periodu interno raseljena lica su podnijela ukupno 8580 zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja. Od ovog broja riješeno je 8533 zahtjeva, dok je po 47 zahtjeva postupak u toku. Od 8533 riješenih predmeta, za 7360 lica zahtjev je usvojen i

odobren im je stalni boravak, 249 zahtjeva je odbijeno, dok je 924 predmeta odbačeno/obustavljeno (u pitanju su dupli ili nepotpuni zahtjevi).

U izvještajnom periodu raseljena lica su podnijela ukupno 4.736 zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja. Od ovog broja, riješeno je 4736 zahtjeva, dok nema postupaka u toku.

U izvještajnom periodu interno raseljena lica su podnijela ukupno 1.542 zahtjeva za odobravanje privremenog boravka do tri godine. Od ovog broja, riješeno je 1.452 zahtjeva, dok je po 90 zahtjeva postupak u toku.

U izvještajnom periodu raseljena lica su podnijela ukupno 320 zahtjeva za odobravanje privremenog boravka do tri godine. Od ovog broja, riješeno je 315 zahtjeva, dok je po 5 zahtjeva postupak u toku.

Shodno članu 220 novog zakona o strancima raseljena lica i interno raseljena lica su podnijela ukupno 70 zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja. Od ovog broja riješeno je 59 dok je po 11 zahtjeva postupak u toku.

Sloboda izražavanja

Skupština je u julu 2020. usvojila Zakon o medijima i Zakon o nacionalnom javnom emiteru Radio i Televizija Crne Gore (RTCG), dok je Zakon o audio-vizuelnim medijskim uslugama upućen na mišljenje Savjetu Evrope i Evropskoj komisiji.

Povodom situacije izazvane pandemijom COVID - 19, Ministarstvo kulture raspisalo je javni konkurs u iznosu od 150.000 eura za kreiranje i proizvodnju programskih sadržaja u dnevnim štampanim medijima. Ministarstvo kulture pružilo je jednokratnu finansijsku podršku lokalnim javnim emiterima u cilju formiranja dopisničke mreže za potrebe pravovremenog informisanja i saradnje sa medijima na nacionalnom nivou u iznosu od 35.000 eura. Ministarstvo kulture raspisalo je javni konkurs za komercijalne TV emitere sa nacionalnom pokrivenošću i za kompanije koje imaju Internet portal registrovan u Agenciji za elektronske medije.

Zaštita novinara i njihove imovine kroz represivne mjere ostaje prioritet Vrhovnog državnog tužilaštva. U 2020. formirano je sedam novih slučajeva zbog napada na novinare i njihovu imovinu.

- U jednom slučaju pokrenut je postupak protiv tri osobe zbog paljenja vozila dnevnih novina „Vijesti“, to se dogodilo tokom 2011. i 2014. Optužni predlog je podignut protiv jedne osobe, dok je podnesen predlog za izricanje krivične sankcije protiv dvije osobe (koje su u vrijeme izvršenja krivičnog djela bile maloljetne). Odlukom Osnovnog suda u Podgorici odbijena je optužnica podignuta protiv punoljetne osobe. Protiv takve odluke tužilac je uložio žalbu koja još uvek nije riješena. U pogledu postupaka protiv maloljetnika, Osnovni sud u Podgorici je utvrdio da dokazni postupak treba dopuniti.
- U jednom slučaju, nakon preliminarne istrage sprovedene zbog pretnji upućenih novinarki N. Š, tužilac je utvrdio da nije bilo osnova za pokretanje krivičnog postupka protiv bilo kog lica za bilo koje krivično djelo za koje se goni po službenoj dužnosti.
- Još jedan slučaj formiran je zbog pretnji upućenih novinarki S. A. Nakon sprovedenih dokaznih radnji, tužilac je Osnovnom sudu u Ulcinju podigao optužnicu protiv jedne

osobe zbog krivičnog djela ugrožavanje sigurnosti iz člana 168 Krivičnog zakonika Crne Gore.

- Jedan slučaj je formiran zbog pretnji novinaru dnevnih novina „Dan“ N. M. putem Fejsbuka. U ovom slučaju, Osnovnom sudu je podnijeta optužnica protiv jednog lica zbog krivičnog djela ugrožavanje sigurnosti iz člana 168 Krivičnog zakona Crne Gore.
- Formiran je slučaj u vezi sa pretnjama upućenim novinarki „IN4S“ i „Bar Portal“, M. J. Nakon prethodne istrage, tužilac je odbacio krivičnu prijavu.
- Formiran je slučaj u vezi sa pretnjama upućenim zaposlenima u „Ju Media Mont“. U ovom slučaju se sprovodi preliminarne istrage.
- Slučaj je formiran zbog pretnji koje su telefonom upućene novinarima "Vijesti" V. V, M. B, S. K. Nakon prethodne istrage, Osnovnom sudu u Bijelom Polju podnijeta je optužnica.

U izvještajnom periodu, sudovi su imali ukupno u radu osam predmeta protiv devet okrivljenih lica povodom prekršaja i krivičnih djela, koja su učinjena na štetu novinara i imovine medija. U četiri predmeta protiv četiri okrivljena lica, sudovi su donijeli osuđujuće odluke, dok su u preostala četiri predmeta postupci u toku.

Sudovi za prekršaje su imali u radu dva predmeta protiv dva okrivljena lica, povodom prekršaja iz čl. 7 Zakona o javnom redu i miru, učinjenih na štetu tri novinara.

Krivični sudovi su imali u radu šest krivičnih predmeta protiv sedam okrivljenih lica povodom napada na novinare i imovinu medija.

Osnovni sud u Podgorici je imao u radu tri predmeta protiv četiri okrivljena lica povodom krivičnih djela, koja su učinjena na štetu novinara Glasa Amerike – N. R; urednika portala IN4S – G. R. i ND Vijesti.

U predmetu protiv okrivljenog A. T. zbog produženog krivičnog djela ugrožavanje sigurnosti iz čl. 168 st. 1 u vezi čl. 49 st. 1 KZ CG, učinjenog na štetu novinara N. R. i G. R, dana 6. VII 2020, sud je donio osuđujuću presudu i okrivljenom izrekao uslovnu osudu, kojom mu je utvrđena kazna zatvora u trajanju od pet mjeseci i istovremeno određeno da se utvrđena kazna neće izvršiti ako okrivljeni za vrijeme od dvije godine po pravnosnažnosti presude ne izvrši novo krivično djelo. Presuda je postala pravosnažna 30. IX 2020.

U predmetu protiv okrivljenog R. S. zbog krivičnog djela izazivanje opšte opasnosti putem podstrekanja iz čl. 327 st. 1 u vezi čl. 24 st. 1 KZ CG, u kojem je oštećeni ND Vijesti, sud je donio rješenje o odbijanju optužnog predloga. U toku je žalbeni postupak pred Višim sudom u Podgorici.

U radu je predmet, koji je formiran po predlogu za izricanje krivične sankcije prema okrivljenim licima S. P. i D. M. zbog produženog krivičnog djela izazivanje opšte opasnosti iz čl. 327 st.1 u vezi čl. 23 i čl. 49 Krivičnog zakonika Crne Gore, u kojem je oštećeni ND Vijesti.

Osnovni sud u Bijelom Polju je imao u radu predmet protiv okrivljenog T. J. zbog produženog krivičnog djela ugrožavanje sigurnosti iz čl. 168 st. 2 u vezi st. 1 u vezi čl. 49 KZ CG, u kojem su oštećena lica novinari redakcije Vijesti: S. K, V. V. i M. B. U navedenom

predmetu održan je i zaključen glavni pretres, dana 21. X 2020, nakon čega je donijeta presuda kojom je okrivljenom izrečena kazna zatvora u trajanju od dva mjeseca.

Osnovni sud u Ulcinju je imao u radu predmet protiv okrivljenog C. A. zbog krivičnog djela ugrožavanje sigurnosti iz čl. 168 st. 1 KZ CG, u kojem je oštećeni novinar ND Vijesti, A. D. Presudom od 10. IX 2020, okrivljeni je osuđen na kaznu rada u javnom interesu u trajanju od 100 časova. Presuda je postala pravosnažna 21. X 2020.

Osnovni sud u Herceg Novom ima u radu predmet protiv okrivljene P. D. zbog produženog krivičnog djela ugrožavanje sigurnosti iz čl. 168 st. 1 u vezi čl. 49 KZ CG, u kojem je oštećena novinarka lista Dan, M. N. Postupak je u početnoj fazi, a naredno ročište je zakazano za dan 25. I 2021.

Promocija slobode izražavanja

Polazeći od principa transparentnosti rada sudstva i medija, kao i potrebe za pružanjem međusobne podrške i osnaživanjem partnerskog odnosa, Vrhovni sud Crne Gore i Sindikat medija Crne Gore, u cilju promocije slobode medija su 25. IX 2020. potpisali Memorandum o saradnji. Memorandumom je definisana podrška radu Sindikata medija Crne Gore kroz obezbjeđivanje potrebnih informacija i podataka, u skladu sa svojim mogućnostima, a u vezi aktivnosti iz djelokruga rada Sindikata medija Crne Gore.

Komisija za praćenje postupanja nadležnih organa u istragama slučajeva prijetnji i nasilja nad novinarima, ubistava novinara i napada na imovinu medija sačinila je Izvještaj za period od 23. II 2019. do 23. V 2020, usljed velikog broja aktivnosti predsjednika i određenih članova Komisije tokom 2019. Ovaj izvještaj sadrži četiri izvještaja o radu Komisije u jednom dokumentu.

Međutim, do sada nije dostavljena nijedna informacija o realizovanim preporukama, te Komisija preporučuje Vladi da izvijesti o stepenu realizovanih preporuka.

Nova Komisija za praćenje postupanja nadležnih organa u istragama slučajeva prijetnji i nasilja nad novinarima, ubistava novinara i napada na imovinu medija je formirana 20. VI 2020.

Zaštita manjina

Skupština je 29. XII 2019. usvojila Zakon o izboru, upotrebi i javnom isticanju nacionalnih simbola.

Vlada je 4. VII 2019. donijela Strategiju manjinske politike 2019-2023, sa pratećim Akcionim planom za 2019-2020.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je formiralo Komisiju za praćenje sprovođenja Strategije manjinske politike 2019-2023. Komisija utvrđuje plan i program aktivnosti za primjenu Strategije za svaku godinu, ocjenjuje postignute rezultate i predlaže promjene i dopune Strategije na godišnjem nivou. Predstavnici manjinskih naroda i zajednica i

nevladinih organizacija biće adekvatno zastupljeni u ovim tijelima na nivou Vlade, radnim grupama ministarstava i organa lokalne samouprave.

Vlada je 26. III 2020. usvojila Izvještaj o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2019. (zaključak broj 07-2144 od 02. IV 2020.)

Romi i Egipćani

U periodu od 1. I do 30. IX 2020, Crna Gora je sprovela aktivnosti usmjerene na povećanje zaposlenosti, odnosno smanjenje nezaposlenosti, koje se takođe odnose na uključivanje Roma i Egipćana u mjere aktivne politike zapošljavanja. U navedenom periodu uključeno je 28 osoba romske populacije i to: u programe javnog rada 14 nezaposlenih pripadnika romske populacije, kojima prijeti socijalna isključenost zbog čega su u nepovoljnom položaju na tržištu rada, sa 8 poslodavaca; u projektu „Održavaj čistoću“ 14 nezaposlenih osoba koje pripadaju romskoj populaciji. Lica romske populacije bila su zaposlena u tim programima tri, odnosno četiri mjeseca.

Prema evidenciji Zavoda za zapošljavanje na dan 30. VI 2020. nalazilo se 851 nezaposleno lice iz romske i egipćanske zajednice, što čini učešće od 2,03% u ukupnom broju nezaposlenih lica (445 žena ili 52,29%).

Školske 2019/20 u predškolsko vaspitanje i obrazovanje je upisano 209 djece romske i egipćanske populacije. Broj učenika romske i egipćanske zajednice u osnovnom obrazovanju, školske 2019/20. je 1821 (848 ž.), što čini 2,68% od ukupnog broja upisane djece u osnovne škole u Crnoj Gori.

Školske 2019/20. srednju školu je redovno pohađalo 142 (62 ž.) učenika romske i egipćanske populacije, što u procentima čini 0,50% od ukupnog broja upisane djece u srednje škole u Crnoj Gori.

Na fakultetima u Crnoj Gori, školske 2019/20. studiralo je preko 14 osoba iz romske i egipćanske zajednice.

Saradnici u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana u oblasti obrazovanja iz Budžeta se školske 2019/20. finansirao rad 21 saradnika/saradnice.

Standardizovano je zanimanje „Saradnik/ca u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana u zdravstvu“ i trenutno je u radnom odnosu (na budžetu države) u okviru Doma zdravlja Podgorica uposleno tri lica.

POGLAVLJE 24 – PRAVDA, SLOBODA I BEZBJEDNOST

MIGRACIJE

Usvajanje Strategije o migracijama i reintegraciji povratnika u Crnoj Gori, za period 2021-2025. godine, s Akcionim planom za 2021. i 2022. godinu je planirano za četvrti kvartal 2020. U ovom pogledu, pripremljen je Nacrt Strategije i dat na javnu raspravu koja je trajala do 17. XI 2020, nakon čega će – u prvoj sedmici decembra – biti dostavljen Evropskoj komisiji.

U skladu sa Zakonom o strancima, u periodu od 1. I do 5. XI 2020. izdato je ukupno 16038 dozvola za privremeni boravak i rad u cilju zaposlenja (tzv. radne dozvole).

U periodu od 1. XII 2019. do 1. XI 2020. ukupan broj registrovanih migranata iznosio je 3328, od čega je 636 registrovano na granici a ukupno 2692 je registrovano u unutrašnjosti teritorije.

U cilju adekvatnog odgovora na eventualno jačanje migracione rute usmjerene ka crnogorskoj teritoriji, sredstvima iz budžeta su rekonstruisane dvije policijske postaje (za potrebe Granične policije) na granici sa Albanijom – Krenza kod Tuzi i Zoganje kod Ulcinja, a adaptacija nekadašnje karaule na Božaju, takođe na granici sa Albanijom, je u pripremi.

Službenik Nacionalnog koordinacionog centra (NCC) Podgorica je imenovan za oficira za vezu za saradnju sa Albanijom i Italijom u cilju sprječavanja ilegalnih migracija i svih vidova prekograničnog kriminala na plavoj granici, sa posebnim akcentom na akvatoriju Jadranskog mora. S tim u vezi je i tijesna saradnja sa italijanskom "Guardia di finanza" (*Finansijska straža*) koja je shodno potpisanom Memorandumu imenovala i tri svoja oficira koja su u misiji podrške i tehničke asistencije Graničnoj policiji.

Readmisija

Nije bilo zaključenih protokola o readmisiji sa državama članicama EU tokom izvještajnog perioda. U januaru 2020. upućena je inicijativa za održavanje sastanka u cilju pregovaranja i zaključivanja implementacionog protokola između Vlade Crne Gore i Vlade Litvanije. Do 1. XI 2020. nije bilo povratnih informacija od nadležnih službi ove države.

CRNA GORA – EU

U skladu sa sporazumima o readmisiji potpisanim sa državama članicama EU, u periodu od 1. I do 1. X 2020. primljeno je ukupno 159 zahtjeva za readmisiju, koji su se odnosili na prijem ukupno 242 osobe, od kojih je 77 zahtjeva pozitivno riješeno, tj. izdato je odobrenje za prijem ukupno 149 osoba, dok je 76 zahtjeva negativno riješeno, odnosno nije izdato odobrenje za prijem ukupno 86 lica. Šest zahtjeva za prijem sedam osoba se nalazi u procesu obrade. Na sve zahtjeve odgovoreno je u propisanom roku.

CRNA GORA – SUSJEDNE ZEMLJE – REDOVNA PROCEDURA ZA READMISIJU

U periodu od 1. I do 1. X 2020. ukupno 10 zahtjeva za readmisiju 10 lica dostavljeno je nadležnim institucijama u Srbiji, od kojih je odobrenje izdato za povratak devetoro lica, dok za jedno lice nije izdato odobrenje za povratak. U istom periodu nije primljen nijedan zahtjev za readmisiju od strane nadležnih institucija Srbije.

U periodu od 1. I do 1. X 2020., ukupno tri zahtjeva za readmisiju troje lica su dostavljena nadležnim institucijama u Bosni i Hercegovini, a izdato je odobrenje za povratak svih troje lica. U istom periodu od strane nadležnih institucija Bosne i Hercegovine ukupno je primljeno 13 zahtjeva za readmisiju koji su se odnosili na prijem 15 lica i svi zahtjevi za prijem lica su riješeni pozitivno.

U periodu od 1. I do 1. X 2020. nijedan zahtjev za prijem lica nije upućen nadležnim institucijama u Republici Hrvatskoj. U istom periodu, od strane nadležnih institucija Republike Hrvatske nije upućen nijedan zahtjev za prijem lica.

U periodu od 1. I do 1. X 2020. nijedan zahtjev za prijem lica nije poslat nadležnim institucijama u Republici Albaniji. U istom periodu, od strane nadležnih institucija Republike Albanije nije upućen nijedan zahtjev za prijem lica.

U periodu od 1. I do 1. X 2020. šest zahtjeva za readmisiju šestoro lica je upućeno nadležnim institucijama na Kosovu, od kojih je za petoro lica izdato odobrenje za povratak, dok jednoj osobi nije izdato odobrenje za povratak. U istom periodu ukupno jedan zahtjev za prijem jedne osobe je upućen od strane nadležnih institucija Kosova, a odgovor je bio negativan.

U periodu od 1. I do 1. X 2020. ukupno dva zahtjeva za readmisiju dvoje lica su upućena nadležnim institucijama u Sjevernoj Makedoniji i u vezi oba zahtjeva je izdato odobrenje za povratak. U istom periodu od strane nadležnih institucija Sjeverne Makedonije nije upućen nijedan zahtjev za prijem lica.

Na sve zahtjeve odgovoreno je u propisanom roku.

CRNA GORA – SUSJEDNE ZEMLJE – SKRAĆENA PROCEDURA ZA READMISIJU

U periodu od 1. XII 2019. do 1. XI 2020. godine, na osnovu potpisanih sporazuma o readmisiji sa susjednim državama, u skraćenom postupku u nadležnosti Sektora granične policije izvršen je prihvati i predaja lica po sljedećem: Republici Albaniji upućeni su zahtjevi za 330 lica, na sve zahtjeve dobijen je pozitivan odgovor i svih 330 lica je predato Albaniji; Kosovu su upućeni zahtjevi za devetoro lica, na sve zahtjeve dobijen je pozitivan odgovor i svih devetoro lica je predato Kosovu; Od strane Bosne i Hercegovine primili smo zahtjeve za 331 lice, i sva lica su prihvaćena; Od Republike Srbije dobili smo zahtjeve za prihvatanje dvoje lica, lica su prihvaćena; Od Republike Hrvatske dobili smo zahtjeve za prihvatanje 36 lica, lica su prihvaćena.

Nedozvoljen prelazak državne granice (čl. 405 KZ CG)

U periodu od 1. XII 2019. do 1. XI 2020. godine spriječeno je 300 nezakonitih prelazaka državne granice - 226 van graničnih prelaza i 74 na graničnim prelazima. Operativnom upotrebom Sistema elektronskog nadzora državne granice u izvještajnom periodu detektovana su 124 nezakonita prelaska državne granice.

U periodu od 1. XI 2019. do 1. XI 2020, donijeta je jedna naredba o sprovođenju istrage protiv osmero lica zbog nedozvoljenog prelaska državne granice. Podignuta je jedna optužnica protiv osmero lica. Za devetoro lica je donijeta presuda na kaznu zatvora.

Prihvatilište za strance

U periodu od 1. XII 2019. do 1. XI 2020. godine u Prihvatilištu za strance smješteno je 380 lica.

AZIL

U izvještajnom periodu, Ministarstvo unutrašnjih poslova je donijelo sljedeće pravilnike: Pravilnik o utvrđivanju Liste sigurnih zemalja porijekla stranaca koji traže međunarodnu zaštitu („Sl. list CG“, broj 69/19; stupio je na snagu 26. XII 2019) i Pravilnik o uslovima smještaja i načinu obezbjeđivanja smještaja azilanta i stranca pod supsidijarnom zaštitom („Sl. list CG“, broj 105/20; stupio na snagu 6. XI 2020).

Direkcija za prihvrat stranaca koji traže međunarodnu zaštitu

Donošenjem Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva unutrašnjih poslova dolazi i do promjene u organizacionoj i kadrovskoj strukturi Direkcije za prihvrat stranaca koji traže međunarodnu zaštitu koja sada ima dva odsjeka: Odsjek za prihvrat stranaca koji traže međunarodnu zaštitu-Spuž i Odsjek za prihvrat stranaca koji traže međunarodnu zaštitu-Božaj, kao i u Direkciji za integraciju stranaca sa odobrenom međunarodnom zaštitom i reintegraciju povratnika po readmisiji -koja sada ima dva odsjeka: Odsjek za integraciju stranaca sa odobrenom međunarodnom zaštitom i Odsjek za reintegraciju povratnika po readmisiji - i koja je u međuvremenu radno angažovala i dva socijalna radnika.

Osim operativnih kapaciteta Centra za prihvrat u Spužu od 104 mjesta za smještaj stranaca koji traže međunarodnu zaštitu, do sredine mjeseca maja 2020. godine angažovani su i alternativni smještajni kapaciteti na Vrelima Ribničkim u Podgorici. S obzirom na činjenicu da se prijem na prihvrat stranaca koji traže međunarodnu zaštitu odvijao u kontinuitetu, a imajući u obzir da država za angažovanje alternativnih smještajnih kapaciteta izdvaja značajna finansijska sredstva, Ministarstvo unutrašnjih poslova je preduzimalo aktivnosti na povećanju istih.

Kao realizacija aktivnosti na proširenju smještajnih kapaciteta, avgusta 2020. godine u funkciju je stavljen Odsjek Božaj koji je sada koncipiran kao kontejnersko naselje u krugu „Karaule Božaj“ - prelazno rješenje do njene adaptacije. Kapaciteti kontejnerskog naselja namijenjeni za smještaj su 60 mjesta, sa dodatnim pratećim sadržajima (kontejneri namijenjeni za sanitarne potrebe, ambulantu, prijem na prihvrat, igraonicu za djecu...), te u skladu sa prethodnim, a imajući u vidu trenutni priliv migranata, ne postoji potreba za

angažovanjem alternativnih smještajnih kapaciteta, jer su kapaciteti kojima raspolaže država za sada dovoljni.

Statistički podaci

U 2020. godini Ministarstvo unutrašnjih poslova - Direkcija za azil donijelo je osam rješenja o odobravanju međunarodne zaštite za lica iz Irana (status azilanta), vezanih za zahtjeve pristigle u prethodnom periodu. Uz to, u 2020. su Direkciji za azil, zaključno sa 10. XI 2020. godine, podnijeta 463 zahtjeva za međunarodnu zaštitu.

Integracija

25 lica je bilo u procesu integracije tokom 2020. Smještaj je obezbijeđen za 20 lica kojima je odobrena međunarodna zaštita, a koja su u procesu integracije. Određeni broj lica je ostvario pravo na novčanu pomoć i pravo na rad dok su sva lica ostvarivala zdravstvenu zaštitu na sva tri nivoa: primarnom, sekundarnom i tercijarnom. Održan je jedan kurs za učenje crnogorskog jezika koji je brojao devetoro polaznika.

U proteklom periodu uspostavljen je sistem monitoringa i sprovedeno godišnje istraživanje o pristupu pravima ovih lica. Na osnovu sprovedenog istraživanja sačinjena je analiza sa preporukama u cilju intervencije na pravnom i administrativnom nivou.

VIZNA POLITIKA

Pravni okvir

Na planu pravnih rješenja u oblasti vizne politike, usvojene su odluke o privremenom oslobađanju od pribavljanja viza za državljane Republike Jermenije, Republike Kazahstan i Ruske Federacije („Sl. list CG“, broj 55/20) i Uredba o izmjenama i dopunama Uredbe o viznom režimu („Sl. list CG“, broj 67/20). Takođe, od 16. VI 2020. Ministarstvo vanjskih poslova blisko je sarađivalo sa partnerskih institucijama na izradi Pravilnika o vizama i viznim obrascima (za vize tipa A i C) koja je trenutno u završnoj fazi.

Vizni informacioni sistem (VIS)

U periodu od 1. I do 31. X 2020, usljed izbijanja pandemije COVID-19, Vlada je propisala set mjera i preporuka koje su se periodično revidirale, a koje su, između ostalog, zabranjivale poslovna putovanja, zbog čega Vizni informacioni sistem (VIS) nije uspostavljen na novim lokacijama.

Pregled statističkih podataka

U periodu od 1. I do 31. X 2020. dvije vize su izdate na graničnim prelazima.

VANJSKE GRANICE I ŠENGEN

U periodu od 1. XII 2019. do 1. XI 2020. godine u Zajedničkom centru u Trebinju je razmijenjeno ukupno 545 zahtjeva za informacijama, 282 po zahtjevu Uprave policije, 255 po zahtjevu država potpisnica Protokola i osam zahtjeva sa zemljama potpisnicama Konvencije o policijskoj saradnji u Jugoistočnoj Evropi (PCC SEE).

Na osnovu Sporazuma i Protokola realizovane su zajedničke patrole sa graničnim policijama susjednih država: Bosna i Hercegovina – 119; Republika Srbija - 60; Republika Albanija - 723; Kosovo - 16. Zajedničkom kontrolom na Jadranskom moru sa Republikom Hrvatskom realizovano je pet patrola.

16. I 2020. Vlada je donijela Strategiju integrisanog upravljanja granicom (IUG) 2020-2024, Okvirni Akcioni plan (OAP) za sprovođenje Strategije IUG za period 2020-2024. i Akcioni plan (AP) za sprovođenje Strategije IUG za 2020. godinu. Strategija IUG i Okvirni AP urađeni su u skladu sa Uredbom o načinu i postupku izrade, usklađivanja i praćenja sprovođenja strateških dokumenata („Sl. list CG”, broj 54/18), Uredbom (EU 2016/1624 Evropskog parlamenta i Savjeta o Evropskoj graničnoj i obalskoj straži od 14. IX 2016), Tehničkom i operativnom strategijom Evropskog integrisanog upravljanja granicama Evropske agencije za graničnu i obalsku stražu (FRONTEX), Glavnim elementima za izradu strategija IUG EK, Smjernicama EK za dalji razvoj saradnje između Granične policije i Carine, preporukama iz Izvještaja Evropske komisije o Crnoj Gori za 2019. godinu i preporukama iz ekspertske misije o granici. Strategija 2020-2024. usaglašena je i sa drugim nacionalnim strategijama, a sprovodi se godišnjim akcionim planovima.

20. II 2020. Vlada je usvojila Izvještaj o vođenju pregovora na pripremama za zaključivanje Sporazuma o izmjenama i dopunama Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vijeća ministara Bosne i Hercegovine o graničnih prelazima za pogranični saobraćaj s Predlogom sporazuma koje je dostavilo Ministarstvo unutrašnjih poslova i tekst navedenog Sporazuma. Adekvatnijim regulisanjem režima pograničnog saobraćaja omogućiće se jednostavnije prelaženje zajedničke državne granice i efikasnije rješavanje svakodnevnih životnih pitanja stanovništva koje živi u pograničnim područjima obje države.

4. VI 2020. Vlada je usvojila Izvještaj o vođenju pregovora za zaključivanje aneksa Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vijeća ministara Bosne i Hercegovine o sprovođenju graničnih provjera na zajedničkim graničnim prelazima i anekse ovog Sporazuma. Usvojeni su sljedeći aneksi Sporazuma: Aneks I, za zajedničku lokaciju na graničnom prelazu Vračenići – Deleuša, u Vračenićima (CG); Aneks II, za zajedničku lokaciju na graničnom prelazu Šćepan Polje – Hum, u Šćepan Polju (CG); Aneks III, za zajedničku lokaciju na graničnom prelazu Zupci – Sitnica, u Zupcima (BiH) i Aneks IV, za zajedničku lokaciju na graničnom prelazu Klobuk – Ilino Brdo, na Klobuku (BiH).

Zajednički granični prelaz Vračenići – Deleuša, čija je izgradnja finansirana putem EU programa Sektorske budžetske podrške (SBP), otvoren je 20. X 2020. i dopriniće efikasnijem prelasku državne granice, posebno robnog saobraćaja između Crne Gore i Bosne i Hercegovine.

Operativna saradnja sa FRONTEX-om

Sporazum o statusu između Crne Gore i EU o aktivnostima koje Evropska agencija za graničnu i obalsku stražu (FRONTEX) sprovodi u Crnoj Gori stupio je na snagu 1. VII 2020. Shodno Sporazumu, pripremljen je glavni dio Operativnog plana Zajedničke operacije „Crna Gora“ (OPLAN JO Montenegro) za period od 15. VII 2020. do 27. I 2021. Na osnovu ovog

plana, kao njegov sastavni dio, donijet je i Plan posebnih aktivnosti za uspostavljanje Fokalne tačke na Graničnom prelazu Debeli Brijeg (*SAP Focal Point Debeli Brijeg*) od 15. VII 2020, čime je započela Zajednička operacija „Crna Gora“.

Pravosudna saradnja u građanskim i krivičnim stvarima

Skupština je 16. VII 2020 usvojila Zakon o potvrđivanju Ugovora između Crne Gore i Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske kojim se dopunjava Evropska Konvencija o ekstradiciji od 13. XII 1957. godine i koji ima za cilj olakšavanje njene primjene („Sl. list CG – Međunarodni ugovori“ broj 6/20). Skupština je 16. VII 2020 usvojila Zakon o potvrđivanju Protokola kojim se mijenja i dopunjava Dodatni Protokol uz Konvenciju o transferu osuđenih lica („Sl. list CG – Međunarodni ugovori“ broj 6/20).

U julu 2020. u okviru EK – TAIEX programa u Crnoj Gori je realizovana ekspertska misija za procjenu saradnje u pravosudnim i krivičnim stvarima, koja je zaključena izradom dva izvještaja: Izvještaja - Revizije analize nivoa usklađenosti građanskog i izvršnog zakonodavstva Crne Gore sa pravnom tekovinom EU i Izvještaja o usklađenosti sa pravnom tekovinom EU o pravosudnoj saradnji u krivičnim stvarima.

POLICIJSKA SARADNJA I BORBA PROTIV ORGANIZOVANOG KRIMINALA

Međunarodna policijska saradnja

Crna Gora intenzivno sarađuje sa inostranim partnerima u cilju lociranja i lišavanja slobode lica obuhvaćenih ciljanim potragama. U tom kontekstu, u periodu od 1. XII 2019. do 1. XI 2020. godine, razmijenjen je veliki broj operativnih podataka sa partnerskim službama u inostranstvu. Po osnovu međunarodnih potjernica raspisanih od strane Nacionalnog centralnog biroa (NCB) Interpol-a Podgorica u inostranstvu je lišeno slobode 31 lice (od kojih su 14 članovi organizovanih kriminalnih grupa - OKG), dok je po osnovu međunarodnih potjernica raspisanih od strane inostranih NCB Interpol-a u Crnoj Gori lišeno slobode 32 lica (od kojih su sedmoro članovi OKG). Od ovog broja, realizacijom 18 aktivnih ciljanih potraga lišeno je slobode sedmoro lica u inostranstvu (od kojih su sedmoro članovi OKG), kao i sedam pasivnih ciljanih potraga kojom prilikom je, po međunarodnim potjernicama, lišeno slobode petoro lica na teritoriji Crne Gore (od kojih su četvoro članovi OKG).

U periodu od 1. XII 2019. do 1. XI 2020, putem Kancelarije za povraćaj imovine (*Asset Recovery Office* - ARO) obrađeno je 117 zahtjeva za identifikaciju imovine stečene kriminalnom aktivnošću, kojima su tražene provjere za 389 fizičkih i 55 pravnih lica. Od inostranih partnera zaprimljeno je 55 zahtjeva, kojima su tražene provjere za 302 fizičkih i 42 pravna lica. Od organizacionih jedinica Uprave policije zaprimljena su 62 zahtjeva, kojima su tražene provjere za 87 fizičkih lica i 13 pravnih lica.

U periodu od 24. do 27. IX 2020, u okviru Empact Firearms, operativne akcije 4.1 Operativnog plana za 2020. godinu u kojoj Crna Gora ima kolidersku ulogu, sprovedeni su Dani zajedničke akcije za Zapadni Balkan – JAD SEE. Pored Crne Gore, a uz podršku EUROPOL-a, u realizaciji ove akcije 34 zemlje su dale svoj doprinos. Akcenat je bio na borbi protiv ilegalnih migracija, krijumčarenja narkotika i oružja, što su prioritetne oblasti

Evropske multidisciplinarne platforme za borbu protiv kriminalnih prijetnji (European Multidisciplinary Platform Against Criminal Threats – EMPACT) u ovoj godini. Uprava policije je kroz saradnju više nadležnih organizacionih jedinica u Danima zajedničke akcije (*Joint Action Days* - JAD) angažovala 103 službenika, koji su u datom periodu izvršili kontrolu 1059 lica i 597 vozila.

U toku ovih aktivnosti registrovano je jedno krivično djelo iz oblasti falsifikovanja dokumenata, a na dalje provjere partnerskim službama i organizacijama dostavljene su informacije o lišavanju slobode lica po pitanju zloupotreba opojnih droga i mogućeg krijumčarenja migranata. Uprava policije je u isto vrijeme izašla u susret svim učesnicima Dana zajedničke akcije i odgovorila na 50 zahtjeva za provjere, pružajući na taj način potrebnu pomoć uspješnom sprovođenju ove EMPACT aktivnosti.

Na području Zapadnog Balkana sprovedena je i akcija JAD Danube 5, sa fokusom na suzbijanje nezakonitih migracija, krijumčarenja ljudi, trgovine ljudima kao i otkrivanje prevara u vezi sa dokumentima. JAD Danube 5 se sprovodio na graničnim prelazima: Debeli Brijeg, Sukobin-Murićan i Božaj, kao i u pograničnom području u blizini ovih prelaza.

U periodu od 12. do 23. X 2020. sprovedena je i operativna akcija JAD Mobile 3, usmjerena na borbu protiv krivičnih djela u vezi sa motornim vozilima i plovilima, kojom prilikom su službenici Uprave policije oduzeli 10 motornih vozila i jedno plovilo; otkrili tri falsifikovana dokumenta, dok je na moru otkriveno plovilo koje je krijumčarilo 52 migranta (državljeni Turske), sa dva člana posade (državljeni Srbije), koji su lišeni slobode zbog krivičnog djela krijumčarenje ljudi. Takođe, spriječeno je 210 lica u nezakonitom prelasku državne granice, oduzeto je 198,26 kg marihuane (u jednom slučaju oduzeto je 193,20 kg a jedno lice je lišeno slobode), 300,8 kg rezanog duvana i 592 litra gaziranog soka.

U izvještajnom periodu, 6. X 2020. crnogorska policija je učestvovala i u operativnoj akciji Europol-a Dani zajedničke akcije u suzbijanju džihadističke propagande na internetu – RAD. Akcija prosljeđivanja (upućivanja) bila je usmjerena na onlajn sadržaj koji distribuiraju članovi i pristalice terorističkih organizacija Al-Kaida i Islamska država, kao i njihovi saveznici. Jedinice za borbu protiv terorizma iz zemalja učesnica zajedno sa Antiterorističkom jedinicom za internetske istrage i kapacitet prijavljivanja Evropske unije (*EU Internet Referral Unit* – EU IRU) ostvarile su uvid u propagandni materijal džihadista (video tutorijali, ilahije - muslimanske vjerske pjesme, nalozi na društvenim mrežama u kojima se poziva na nasilje). Sadržaj je distribuiran na jezicima zapadnobalkanskih zemalja, uglavnom od strane lokalnih pristalica džihadističkih organizacija koje su bile predmet ovog Dana zajedničke akcije. Akcija je rezultirala procjenom 346 veb-adresa i 27 platformi. Europolova referentna internet jedinica prikupila je doprinose (informacije) koje su poslale zemlje Zapadnog Balkana i registrovala ih u svoju bazu podataka. Nakon provjera u Europolovim bazama podataka i sprovođenja postupka upoređivanja sa zemljama učesnicama, materijal je upućen provajderima internet usluga.

Kadrovski kapaciteti Specijalnog državnog tužilaštva

Specijalno državno tužilaštvo upošljava 49 lica: Specijalni državni tužilac, 11 specijalnih tužilaca, dva tužioca privremeno upućena u Specijalno državno tužilaštvo, jedan tužilac

privremeno upućen u Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu, 31 državni službenik i namještenik i troje državnih službenika zaposlenih na osnovu ugovora o djelu.

Bilans rezultata

Prema podacima Specijalnog državnog tužilaštva, u periodu od 1. XI 2019. do 1. XI 2020. izdate su naredbe o sprovođenju istrage u 29 predmeta protiv 176 fizičkih lica i 10 pravnih lica za krivična djela iz oblasti organizovanog kriminala. Optužnice su podignute u 24 predmeta protiv 116 lica. Donijeto je presuda na kaznu zatvora protiv 26 lica, uslovnih osuda protiv 11 lica, vaspitne mjere društveno koristan ili humanitirani rad protiv dvoje lica i protiv jednog lica presuda kojom se optužba odbija. U navedenom periodu u 11 predmeta pokrenuto je 11 finansijskih istraga protiv ukupno 58 fizičkih i dva pravna lica i donijeta je jedna naredba o proširenju finansijske istrage protiv 17 lica. Prema obavještenjima Uprave policije - Sektora za sprječavanje pranja novca i finansiranje terorizma, otvoreno je 15 predmeta, od toga jedan predmet je ustupljen Osnovnom državnom tužilaštvu Nikšić, jedan riješen službenom zabilješkom, dok je 13 predmeta u radu.

Privremene mjere obezbjeđenja

Prema podacima Specijalnog državnog tužilaštva, u periodu od 1. XI 2019. do 1. XI 2020. podnijeto je devet predloga za određivanje privremenih mjera obezbjeđenja Višem sudu Podgorici u kojima su predmet tih mjera bile sljedeće nepokretne i pokretne stvari: dvorišta 2.528m², kuće i zgrade 2.544m², pašnjaci 40.045m², njive 43.680m², livade 19.139m², porodična stambena zgrada 261m², pomoćne zgrade 183m², garaža 312m², poslovni prostor 1.557m², nestambeni prostor 162m², stambeni prostor 7.117m², šume 1.766m², nepokretnosti 12.604m², turistički objekat 361m², voćnjak 639m², zemljište 13.009m², putnička motorna vozila – 22, motocikli – pet. U slučajevima povezanim sa pranjem novca, donesene su dvije privremene mjere. U jednoj privremenoj mjeri obustava isplate i prenosa novčanih sredstava u iznosu od 165.800,00 eura. U drugoj privremenoj mjeri koja se odnosi na zabranu raspolaganja i korišćenja pokretnih stvari u iznosu od oko 3.000.000,00 eura predlog SDT je odbijen i uložena je žalba Višem sudu, koja se još uvijek razmatra.

Blokirana novčana sredstva i oduzeta imovinska korist

Prema podacima Specijalnog državnog tužilaštva, u periodu od 1. XI 2019. do 1. XI 2020. ukupno je blokirano novčanih sredstava u iznosu od 3.325.989,00 eura i 13.800,00 američkih dolara. Oduzeta je imovinska korist u iznosu oko 5.000.000,00 eura, 2 kg zlata, 2 kg srebra i 33 komada ručnih satova.

Zaštita svjedoka

Sprovode se mjere zaštite u odnosu na sedmoru lica.

Prevenција i kapaciteti u oblasti računarskog kriminala

Podnijeto je 18 krivičnih prijava, protiv 18 fizičkih i jednog pravnog lica, zbog počinjenih 19 krivičnih djela. Shodno naredbama nadležnih sudova u izvještajnom periodu izvršen je pretres 136 mobilnih uređaja.

Prevenција i kapaciteti u oblasti pranja novca

Shodno odluci šefova finansijsko obavještajnih službi članica Egmont-a, donijetoj van zasijedanja u novembru 2020. godine, Sektor za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma Crne Gore (Finansijsko-obavještajna jedinica - FOJ) je 4. XI 2020. godine, postao član Finansijsko-obavještajne službe u okviru Egmont grupe. Crna Gora je odlukom Komiteta eksperata Savjeta Evrope za evaluaciju borbe protiv pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti (MONEYVAL) iz maja 2020. godine skinuta sa liste redovnog izvještavanja. To predstavlja najveći stepen usaglašenosti jedne države članice MONEYVAL-a sa međunarodnim standardima u oblasti sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma, pa je MONEYVAL procijenio da je Crna Gora postigla očekivane rezultate za ovaj krug evaluacije, i kao priznanje za učinjene napore, uklonio je iz sistema obaveznog redovnog izvještavanja o postignutom napretku do 2022. godine.

Takođe, planom aktivnosti MONEYVAL-a definisan je termin Petog kruga evaluacije za Crnu Goru, koji će biti organizovan u decembru 2022. godine, a rezultati evaluacije biće predstavljeni na plenarnom zasijedanju MONEYVAL-a u septembru 2023.

Vlada je 15. X 2020. godine donijela Nacionalnu procjenu rizika od pranja novca i finansiranja terorizma, sa pratećim Akcionim planom. U pogledu prilagođavanja Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma Petoj direktivi EU, u toku su aktivnosti na pripremi teksta novog Predloga zakona. Očekuje se da će nacrt Zakona biti pripremljen tokom prvog kvartala 2021.

Ministarstvo unutrašnjih poslova donijelo je Pravilnik o načinu rada ovlašćenog lica, načinu sprovođenja unutrašnje kontrole, čuvanju i zaštiti podataka, načinu vođenja evidencija i osposobljavanju zaposlenih („Sl. list CG“, broj 71/20). Izmjenama i dopunama Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Uprave policije od avgusta 2020. godine, izmijenjena je i unutrašnja organizacija ovog sektora, u cilju povećanja efikasnosti i postizanja boljih rezultata u narednom periodu, a sve u skladu sa ekspertskim preporukama u dijelu jačanja kapaciteta FOJ-a.

Pregled statističkih podataka

Prema podacima Specijalnog državnog tužilaštva, u periodu od 1. XI 2019. do 1. XI 2020. naredbe o sprovođenju istrage su donijete u četiri predmeta protiv 26 fizičkih lica i 12 pravnih lica. Optužnice su podignute u pet predmeta protiv 129 fizičkih lica i 151 pravnog lica. Naredba za finansijsku istragu je izdata u jednom predmetu protiv dvoje fizičkih lica.

Prema podacima Uprave policije, u periodu od 1. XII 2019. do 1. XI 2020. godine podnijeto je ukupno šest krivičnih prijava, za krivično djelo iz čl. 268 Krivičnog zakonika Crne Gore - Pranje novca (kao predikatno krivično djelo), sve Specijalnom državnom tužilaštvu, protiv 65 fizičkih i 43 pravna lica. Materijalna šteta nastala kao posljedica izvršenja ovih krivičnih djela iznosi 2.604.071€. Iznos blokiranih sredstava iznosi 2.060.180€.

Prevenција i kapaciteti u oblasti borbe protiv trgovine ljudima

Koordinaciono tijelo za praćenje sprovođenja Strategije za borbu protiv trgovine ljudima 2019-2024. godine, formirano septembra 2019, pripremilo je Akcioni plan za implementaciju Strategije za borbu protiv trgovine ljudima za 2020. godinu, koji je Vlada 16. I 2020. godine usvojila. Takođe, Vlada je 26. III 2020. usvojila Izvještaj o implementaciji Strategije i Akcionog plana za 2019. godinu kojima se pratila implementacija ukupno 55 aktivnosti. Od ukupnog broja planiranih aktivnosti 49 (89%) je realizovano, pet (9%) je djelimično realizovano, dok je jedna (2%) aktivnost ostala nerealizovana. Od početka 2020. godine do danas, Koordinaciono tijelo za borbu protiv trgovine ljudima održalo je dva redovna sastanka i trenutno radi na finalizaciji nacрта Akcionog plana za sprovođenje Strategije za 2021. godinu.

U novembru 2019. godine Ministar unutrašnjih poslova je rješenjem formirao Tim za formalnu identifikaciju žrtava trgovine ljudima. Izmjenama i dopunama rješenja o formiranju ovog tima iz septembra 2020. godine u rad Tima kao stalni član je uključen i predstavnik nevladinog sektora, po zanimanju psiholog. Članovi Tima dostupni su 24h i u slučaju potrebe će izaći na teren kao podrška u konkretnom slučaju. Predloženi model predviđa da se status žrtve može dobiti i po osnovu ugrožavanja ljudskih prava, a ne samo ukoliko su žrtve predmet krivičnog djela trgovine ljudima. Od osnivanja Tim je sproveo postupak formalne identifikacije u odnosu na 54 lica (u devet slučajeva koji su obrađeni) i dodijelio status žrtve za ukupno 50 lica, 30 muškog i 20 ženskog pola. Od tog broja identifikovano je 10 maloljetnih lica, tri muškog i sedam lica ženskog pola. Maloljetna lica su identifikovana kao žrtve prisilnog prosjačenja (šestoro lica - tri ženskog i tri muškog pola), kao i sklapanja nedozvoljenog braka (četiri lica ženskog pola). Za tri lica je utvrđeno da nisu žrtve trgovine ljudima, dok je jedno lice još uvijek u fazi obrade od strane Tima.

29. X 2020, Vlada je donijela Nacionalni plan za formalnu identifikaciju žrtava trgovine ljudima. Suština ovog plana je da predstavnici relevantnih institucija i organizacija, pored poznavanja sopstvenih uloga i odgovornosti, kao ne manje važno prepoznaju i razumiju sam postupak formalne identifikacije žrtava. Ministarstvo unutrašnjih poslova, u saradnji sa Ministarstvom rada i socijalnog staranja i Upravom policije, obavezno je da Vladu polugodišnje izvještava o realizovanim obavezama iz Nacionalnog plana.

Crna Gora je unaprijedila sistem zaštite žrtava trgovine ljudima otvaranjem specijalizovanog skloništa za žrtve trgovine ljudima koje vodi licencirana nevladina organizacija (NVO), a u kojem je od početka godine boravilo 49 lica. Svim korisnicima obezbijeđeni su servisi podrške i zaštite u skladu sa individualnim potrebama. Ministarstvo rada i socijalnog staranja je za 2020. godinu specijalizovanom skloništu za žrtve trgovine ljudima dodijelilo grant u iznosu od 40000 eura, dodatno finansirajući troškove u iznosu od 250 eura po korisniku na mjesečnom nivou.

U okviru III kruga evaluacije implementacije Konvencije SE za borbu protiv trgovine ljudima, u posjeti Crnoj Gori marta 2020. godine boravili su predstavnici Grupe eksperata Savjeta Evrope za borbu protiv trgovine ljudima (GRETA) zadužene za evaluaciju implementacije Konvencije. Tom prilikom susreli su se sa predstavnicima svih relevantnih subjekata koji su uključeni u borbu protiv trgovine ljudima u Crnoj Gori.

Ministarstvo unutrašnjih poslova je koordiniralo revidiranjem i potpisivanjem Sporazuma o međusobnoj saradnji u oblasti borbe protiv trgovine ljudima, između organa zaduženih za krivično gonjenje, resornih ministarstva i pet nevladinih organizacija koje svojim statutima pokrivaju oblast borbe protiv trgovine ljudima, a koje su licencirane za obavljanje poslova iz oblasti socijalne i dječje zaštite. Svrha ovog Sporazuma je saradnja na prevenciji, edukaciji, prijavljivanju i krivičnom gonjenju izvršilaca i zaštiti potencijalnih i žrtava trgovine ljudima, uz puno poštovanje njihovih ljudskih prava, sa ciljem obezbjeđivanja fizičke, psihološke, zdravstvene, socijalne i dječje zaštite i olakšavanja njihove integracije u novo društvo, odnosno reintegracije, u slučaju dobrovoljnog povratka u zemlju porijekla.

U dijelu jačanja saradnje sa organizacijama civilnog društva, Ministarstvo unutrašnjih poslova je u 2020. godini formiralo komisiju za raspodjelu sredstava NVO za projekte programa u oblasti zaštite i promovisanja ljudskih i manjinskih prava, koja je raspisala Javni konkurs na temu "Stop trgovini ljudima!", sprovela procedure i izvršila izbor projekata koji će biti finansirani. Ukupan iznos sredstava koji će se dodijeliti NVO putem ovog Javnog konkursa iznosi 40000 eura.

Bilans rezultata

Prema podacima Specijalnog državnog tužilaštva, u periodu od 1. XI 2019. do 1. XI 2020. donijeta je naredba o sprovođenju istrage protiv troje lica zbog krivičnog djela trgovine ljudima.

Prema podacima Uprave policije, u izvještajnom periodu je nadležnim tužiocima podnijeto sedam krivičnih prijava, koje su dozvolile procesuiranje 14 osoba zbog 13 slučajeva trgovine ljudima.

Krijumčarenje cigareta

Nakon prikupljenih dokaza, Specijalno državno tužilaštvo je 9. VIII 2020. podnijelo krivične prijave protiv troje lica zbog osnovane sumnje da su počinili krivično djelo stvaranje kriminalne organizacije (čl. 401a Krivičnog zakonika Crne Gore – KZ CG) i krivično djelo krijumčarenje cigareta (čl. 265 KZ CG), u vezi sa krijumčarenjem cigareta iz slobodne carinske zone Luke Bar. Prije toga, prilikom akcije SDT zaplijenjena su 1243 paketa cigareta prokrijumčarena iz slobodne carinske zone Luke Bar, dok je od okrivljenog oduzeta velika količina pravne dokumentacije koja se tiče više pravnih lica koja su poslovala u slobodnoj carinskoj zoni Luke Bar. U ovoj akciji dva lica su lišena slobode, te je nakon saslušanja donijeta i Naredba o sprovođenju istrage od strane SDT-a.

BORBA PROTIV TERORIZMA

Specijalnom državnom tužilaštvu podnijeta je jedna krivična prijava protiv jednog fizičkog lica zbog osnovane sumnje da je izvršilo krivično djelo stvaranje kriminalne organizacije iz čl. 401a i krivično djelo terorizam iz čl. 447 Krivičnog zakonika Crne Gore. Lice je lišeno slobode i predato na dalju nadležnost Specijalnom državnom tužilaštvu.

SARADNJA U OBLASTI DROGA

Prema podacima Specijalnog državnog tužilaštva, u periodu od 1. XI 2019. do 1. XI 2020, formirana su dva predmeta vezana za krivična djela iz čl. 401a i čl. 300 KZ CG, pod radnim nazivima „Aurel“ i „Tower“. U predmetu „Aurel“, zajedničkom akcijom policijskih snaga iz više zemalja u saradnji sa crnogorskom policijom zaplijenjeno je 710538,20 gr kokaina u Portugalu. U predmetu „Tower“, u zajedničkoj akciji policijskih snaga Crne Gore i Srbije, u Srbiji je zaplijenjeno 32 kg marihuane dok je naša policija zaplijenila 2,8 gr kokaina.

Prema podacima Uprave policije, u izvještajnom periodu otkriveno je 257 krivičnih djela u vezi sa opojnim drogama. Podnijeto je 230 krivičnih prijava kojima je procesuirano 265 lica zbog ovih nezakonitosti. U 999 pojedinačnih zaplijena pronađeno je i oduzeta bruto masa od oko 1 tone 177 kg i 1 gr opojnih droga (tačna količina oduzetih opojnih droga biće utvrđena nakon pojedinačnih vještačenja u Forenzičkom centru). Pronađeno je i oduzeto i 6455,5 komada tableta sintetičke droge i farmaceutskih proizvoda. Od ukupne količine zaplijenjene opojne droge, oduzeto je: marihuana – 1.159.179,11 gr; heroin – 14003,92 gr; kokain – 657,97 gr. U saradnji sa Specijalnim državnim tužilaštvom, sprovedene su istrage u devet predmeta na međunarodnom nivou. U zajedničkim međunarodnim istragama, u kojima je učestvovala i/ili koje je inicirala crnogorska policija, van teritorije Crne Gore, zaplijenjeno je oko 8,8 t opojnih droga, od čega oko 8 tona kokaina.

CARINSKA SARADNJA

Uprava carina je nastavila intenzivnu saradnju i razmjenu informacija sa partnerskim službama, kao i međunarodnim institucijama (Evropska kancelarija za borbu protiv prevara – OLAF, Interpol, Uprava za prihode i carine Njenog Veličanstva – HMRC, Centar za sprovođenje zakona u Jugoistočnoj Evropi – SELEC i sl). U periodu od prošlog sastanka Odbora za stabilizaciju i pridruživanje, 282 informacije su razmijenjene sa OLAF-om preko Sistema za automatsku identifikaciju otisaka prstiju (AFIS), preko kojeg Uprava carina ima pristup na nivou zemlje kandidata. Takođe, odgovoreno je na 77 zahtjeva od partnerskih službi i ostalih međunarodnih organizacija, a poslato je i šest zahtjeva za pružanje pomoći partnerskim službama. 42 informacije su unesene u međunarodne baze podataka.

U skladu sa bilateralnim memorandumom o razumijevanju i saradnji sa HMRC-om, odgovoreno je na 53 zahtjeva za podacima i dokumentacijom. Uprava carina razmjenjuje informacije sa najvećim svjetskim proizvođačima cigareta, na osnovu potpisanih memoranduma o razumijevanju, i u periodu od prošlog sastanka Odbora za stabilizaciju i pridruživanje sedam informacija je razmijenjeno sa proizvođačem „Japan Tobacco International“.

Uprava carina sarađuje u kontinuitetu sa Specijalnim državnim tužilaštvom. Tokom izvještajnog perioda, zvaničnici Uprave carine su razmijenili 21 informaciju sa Specijalnim državnim tužilaštvom i sudovima, prosljedili četiri obavještenja nadležnim tužilaštvima na osnovu sumnje za krivična djela počinjena po službenoj dužnosti, jednu informaciju SDT-u zbog osnovane sumnje da su počinjeni prekršaji iz oblasti poslovanja, kao i dvije informacije Upravi policije, takođe zbog postojanja sumnje da su počinjena krivična djela

po službenoj dužnosti. U istom periodu, 54 informacije su razmijenjene na državnom nivou, sa Upravom policije i ostalim organima za sprovođenje zakona.

U operaciji policijskih i carinskih službi, a u saradnji sa SDT-om, spriječeno je krijumčarenje cigareta brenda „MAC“ iz slobodne carinske zone Luke Bar, u količini od 1274 paketa, u vrijednosti oko 1.032.949,86 eura. Dalje, u oktobru 2020, tokom kontrole skladišta koja upotrebljavaju korisnici slobodne carinske zone Luke Bar, uz pomoć policijskih službenika i u skladu sa postojećom carinskom dokumentacijom, carinski službenici su utvrdili da su 574 kutije cigareta bez akciznih markica stavljene pod carinski nadzor, te da je ukupan carinski dug 463.214,14 eura. Informacija je, uz prateću dokumentaciju i na nalog Specijalnog državnog tužioca, proslijeđena Specijalnoj policijskoj jedinici Uprave policije. U novembru 2020, tokom kontrole skladišta koja upotrebljavaju korisnici slobodne carinske zone Luke Bar, i u skladu sa postojećom carinskom dokumentacijom, carinski službenici su ustanovili da su pod carinski nadzor stavljene 4443 paketa cigareta bez akciznih markica, te da je ukupan carinski dug 3.680.097,13 eura. Informacija je proslijeđena Specijalnoj policijskoj jedinici Uprave policije uz prateću dokumentaciju i na nalog Specijalnog državnog tužioca.

U cilju poboljšanja međunarodne saradnje i razmjene informacija na planu borbe protiv organizovanog kriminala, Vlada je imenovala zvaničnika Uprave carina na poziciju Službenika za vezu – predstavnika Crne Gore u SELEC-u u Bukureštu, na period od četiri godine.

Uprava carina je učestvovala u sedam međunarodnih zajedničkih carinskih operacija: „Eclipse IV“ koju je organizovao SELEC, a koja se odnosila na borbu protiv nelegalne trgovine duvanskim proizvodima (16-20. XII 2019. i 20-24. I 2020), „Opson IX“ koju je organizovao Interpol, a koja se odnosila na borbu protiv nelegalne prodaje hrane i pića (1-29. II 2020), „Pangea XIII“ koju su organizovali Interpol i Svjetska carinska organizacija (WCO), a koja se odnosila na borbu protiv nelegalne prodaje lijekova i medicinskih proizvoda putem interneta (11. V – 24. VI 2020), „STOP“ u organizaciji WCO, koja se odnosila na borbu protiv falsifikovanih medicinskih proizvoda (11. V – 24. VI 2020), „Clean Business“ u organizaciji OLAF-a, koja se odnosila na borbu protiv falsifikovanih kozmetičkih proizvoda (6-9. VII 2020), „Pandora V“ u organizaciji WCO i Interpol-a, koja se odnosila na borbu protiv nelegalne trgovine kulturnim dobrima (14-25. XI 2020) i „Demeter VI“ u organizaciji WCO, koja se odnosila na kontrolu prekograničnog kretanja otpada (14. IX – 11. X 2020).

Statistika rezultata kontrola

Tokom izvještajnog perioda 102,913,020 cigareta vrijednih 8,319,715.60 eura je zaplijenjeno nezavisno i u saradnji sa ostalim državnim organima, kao i 2,638.00 kg rezanog duvana vrijednog 163,468.00 eura. Izvanredni rezultati su postignuti u borbi protiv krijumčarenja droga. U šest slučajeva carinski službenici su spriječili krijumčarenje i zaplijenili 2,033.00 kg skanka, 12 kg heroína i 53 kg hašiša.

U izvještajnom periodu Uprava carina je po osnovu sumnje u povredu prava intelektualne svojine prekinula 52 carinska postupka i privremeno zadržala robu u ukupnoj količini od 15,246 komada robe. Zadržana je roba i to: odjeća, dodaci odjeći, obuća, sportska obuća, torbe, satovi, mobilni telefoni, djelovi za mobilne telefone, ključevi od kola i dr.)

Službenici Uprave carina su, samostalno i u saradnji sa drugim državnim organima, podnijeli 18 krivičnih prijava nadležnom tužiocu.

5. EKONOMSKO UPRAVLJANJE, FINANSIJSKA PITANJA I STATISTIKA (11:30 – 12:00)

- Praćenje zaključaka sa sastanka Pododbora od 22. X 2020, sa fokusom na:
 - Ekonomska i finansijska pitanja
 - Statistika i finansijski nadzor
 - Trenutno stanje smjernica za pojedine zemlje prema ECOFIN & ERP 2020

Makroekonomska kretanja

Prema preliminarnim podacima Monstata, crnogorska ekonomija je u prvom kvartalu 2020. zabilježila **realan rast** od 2,7%, pri čemu je najveći doprinos rastu dala lična potrošnja domaćinstava od 3,3 procentna poena. Pojava prvih slučajeva Covid-19 u zemlji sredinom marta odredila je negativne stope rasta kratkoročnih indikatora u tom mjesecu, ali zbog visokog rasta većine sektora u prva dva mjeseca godine, ekonomski rast postignut je u prvoj četvrtini.

Drugo tromjesečje godine karakteriše ekonomsko i socijalno zatvaranje radi sprečavanja širenja zaraze i sprovođenje brojnih epidemioloških mjera za zaštitu javnog zdravlja. U takvom okruženju zabilježen je visok ekonomski pad od 20,2%. Lična potrošnja domaćinstava u drugom tromesečju zabilježila je realan pad od 15% na godišnjem nivou, bruto investicije bile su manje za 26,3%, dok je izvoz dobara prema platnom bilansu bio manji za 15,3%. Uvoz roba i usluga takođe je zabilježio godišnji pad od 31,2% u drugom kvartalu zbog ovog trenda u privatnoj potrošnji i investicijama. Nakon velikog zatvaranja u aprilu, najrestriktivnije mjere počele su polako da se ublažavaju u maju, a Crna Gora je bila prva u Evropi koja je krajem maja proglasila državu bez korone. Međutim, produženo trajanje zdravstvene krize u junu, čiji se uticaj zatim proširio na treći kvartal, dovelo je do velike ekonomske kontrakcije u ljetnjim mjesecima, kada se ostvaruje veći dio prihoda od turizma, što čini značajne privatne i javne prihode u državi.

Realni pad BDP-a u prvoj polovini godine je 10,3%, s tim što je državna potrošnja kao kontraktilna komponenta jedina zabilježila realni rast od 0,3%. Prihodi od turizma u prvoj polovini 2020. bili su 78,5% niži nego u uporednom periodu 2019, dok je samo u drugom kvartalu zabilježen visok pad od 95,3%, jer su postojala velika ograničenja međunarodnih putovanja, uključujući i ozbiljne epidemiološke standarde iz zemalja EU, koje su utvrdile tako visok pad u turističkom sektoru.

Prosječan broj zaposlenih za osam mjeseci je 182.593, što je godišnji pad od 10,5%. Procjenjuje se da bi pad zaposlenosti bio mnogo veći da nije bilo Vladinih mera vezanih za subvencije zarada zaposlenima u najugroženijim sektorima. Prema Zavodu za zapošljavanje Crne Gore, na kraju avgusta bilo je 43.065 registrovanih nezaposlenih lica, što je za 8.698 osoba više nego u avgustu 2019, dok je stopa registrovane nezaposlenosti iznosila 18,6%. Anketna stopa nezaposlenosti (LFS) za prvu polovinu 2020. iznosi u prosjeku 15,8%. Prosječna neto zarada za osam mjeseci u uslovima pandemije, međutim, zabilježila je godišnji rast od 1,9%, pri čemu je najveći rast zarada zabilježen u sektorima zdravstva i socijalne zaštite (11,8%) i obrazovanja (8%).

Prosječna inflacija je zabilježila godišnji pad od 0,1% za 8 mjeseci, sa većim tendencijama deflacije od aprila. Najvećem doprinosu padu potrošačkih cijena u tom periodu dale su cijene prevoza (negativan uticaj 0,6 po osobi).

Kako se zdravstvena situacija u zemlji znatno pogoršala od početka juna, materijalizovali su se rizici obuhvaćeni najnovijim makroekonomskim projekcijama, a Ministarstvo finansija razvilo je nekoliko scenarija koji će ažurirati prethodne prognoze i pokriti trenutnu situaciju i ekonomske trendove. Sada se za 2020. predviđa ozbiljan dvocifreni pad BDP-a, koji će biti vođen velikim padom izvoza usluga (turizam), kao i velikim padom privatne potrošnje i investicija. Takođe, za 2021. se predviđa mnogo sporiji oporavak od prvobitno predviđenog, jer se uticaj pandemije značajno proširio, što će odrediti veliki oprez u međunarodnim putovanjima u narednoj godini, sa znatno nižim prihodima domaćinstva, što je preduslov za putovanje i potrošnje, kao posljedica recesione 2020. i početka 2021. Turizam u Crnoj Gori kao privrednom sektoru oporavljaće se u čitavom srednjoročnom periodu, a prema procjenama, postignuti rekordni prihodi iz 2019. biće ponovo dostignuti 2023. Ovo je takođe u skladu sa procjenama Svetske organizacije za turizam i putovanja da će biti potrebno 2,5-4 godine da se širom svijeta dolasci turista vrata na nivo iz 2019. Stopa nezaposlenosti porast će ove godine na najviši nivo od 2013, dok je projekcija da će se vratiti na nivo postignut 2019. krajem 2022. Raniji razvoj i masovna distribucija vakcina kako bi se drastično spriječilo širenje zaraze doveli bi do mnogo bržeg oporavka ekonomskih tokova nego što se trenutno predviđa.

Dobri makroekonomski trendovi u Crnoj Gori, uspostavljeni od 2016, u smislu ekonomskog rasta, rasta radnih mjesta, fiskalne konsolidacije i intenziviranja glavnih infrastrukturnih projekata, privremeno će biti prekinuti i ugroženi negativnim efektima pandemije. Uprkos tri sveobuhvatna i značajna paketa podrške, i brojnim mjerama koje je Vlada Crne Gore usvojila kako bi zaštitila ekonomiju i stanovništvo u trenutnoj situaciji, ova i naredna godina će generisati znatno niže nivoe privatnih i javnih prihoda, uz sporiji oporavak tokova investicija i potrošnje u zemlji.

Prema preliminarnim podacima, u periodu januar - jun 2020. deficit tekućeg računa iznosio je EUR 638,4 miliona i u odnosu na isti period 2019. bio je manji za 1%, što je rezultat smanjenja spoljnotrgovinskog deficita i povećanje suficita na računu primarnog dohotka. U prvoj polovini 2020, pandemija COVID-19 je značajno uticala na trendove u platnom bilansu, pa je u ovom periodu došlo do pada obima trgovine za 16,2%, kao i obima usluga za 37,3%. Teški poremećaji u međunarodnoj trgovini i putovanjima rezultirali su padom

izvoza roba i usluga za EUR 274,2 miliona ili 36,6%, kao i uvoza roba i usluga za EUR 275,7 miliona ili 18%.

Bankarski sektor

Bankarski sektor Crne Gore, uprkos padu ekonomske aktivnosti kao posljedice izbijanja pandemije koronavirusa, je okarakterisan zadovoljavajućom likvidnošću, solventnošću i kapitalizacijom. Od izbijanja pandemije, Centralna banka Crne Gore kontinuirano preduzima mjere iz svoje nadležnosti za ublažavanje efekata krize na realnu ekonomiju i poslovanje banaka. Uvođenjem obaveznog moratorijuma koji je svim korisnicima kredita u bankama omogućio odlaganje otplate svojih kreditnih obaveza za period do tri meseca, omogućilo je realnoj ekonomiji i građanima finansijsku injekciju od EUR 150 miliona na štetu pozicije likvidnosti banaka. Uvođenje dva naredna moratorija usmjereno je na podršku korisnicima kredita, tj. sektorima na čiji su finansijski položaj najviše uticali efekti trenutne krize.

Bankarski sektor sastojao se od 13 banaka koje su poslovale sa složenom poslovnom mrežom koja je obuhvatala 199 organizacionih jedinica. Ukupan broj zaposlenih u bankarskom sektoru iznosio je 2.353. Glavni dio (67,19%) aktive banaka bio je koncentrisan na pet banaka, koje su odobrile 68,81% ukupnih kredita i uzele 63,80% svih depozita. Pet malih banaka uzelo je udio u ukupnoj aktivni od 18,34%.

U poređenju sa krajem avgusta 2019, aktiva, krediti i kapital su zabilježili rast, dok su depoziti opali. Ukupna aktiva banaka zabilježila je rast od 0,54%, krediti su porasli za 6,65%, dok je kapital povećan za 5,13%. Ukupni depoziti smanjeni su za 6,26%.

Javne finansije

Epidemiološka situacija i mjere usvojene u zemlji, ali i na globalnom nivou, pretežno određuju ekonomsku aktivnost, posebno imajući u vidu učešće prihoda od turizma u BDP-u Crne Gore, a time i generiranje ukupnih budžetskih prihoda, posebno u ljetnim mjesecima.

Prihodi budžeta u periodu januar - avgust 2020. iznosili su EUR 1.023,3 mil. ili 22,2% procijenjenog BDP-a (EUR 4.607,3 mil.), što je za EUR 148,9 mil. ili 12,7% manje u odnosu na isti period prošle godine ili 22,1 mil. ili 2,1% manje od planiranog Zakonom o izmenama i dopunama Zakona o budžetu.

Niža naplata prihoda u odnosu na planirane prvenstveno je rezultat manje naplate poreza na potrošnju, od čega je porez na dodatu vrednost ostvaren ispod plana za EUR 42,3 mil ili 10,9%, dok je naplata akciza ispod planirane za EUR 9,5 mil. ili 6,7%. Niža naplata prihoda uglavnom je uslovljena padom turističkog prometa izazvanim pandemijom virusa COVID - 19, odnosno ostvarenim prihodom na osnovu dolazaka stranih turista.

Porezi i doprinosi na zarade zabilježili su kumulativni rast u odnosu na plan u iznosu od EUR 28,1 mil. ili 7,8%, prije svega zbog subvencionisanja zarada u privredi u okviru drugog i trećeg paketa Vladinih mera, ali i naplate dijela poreskog duga kompanije „Montenegro Airlines“ AD u iznosu od EUR 10,0 mil.

Pored navedenog, u posmatranom periodu zabilježena je i veća naplata prihoda po osnovu poreza na dobit u odnosu na planiranu kao posljedica snažnog rasta privredne aktivnosti iz prethodne godine.

Rashodi budžeta u periodu januar - avgust 2020. iznosili su EUR 1.335,3 mil. ili 29,0% BDP-a, a u odnosu na prethodnu godinu budžetski izdaci su veći za EUR 108,3 mil. ili 8,8% kao rezultat primjene paketa socijalno-ekonomskih mjera usmjerenih na suzbijanje negativnih efekata pandemije i pomoć građanima i privredi kao i finansiranje povećanih troškova zdravstvenog sistema izazvanih pandemijom koronavirusa. U odnosu na planirane budžetske izdatke u posmatranom periodu, oni su veći za EUR 23,8 mil. ili 1,8%, prije svega kao rezultat povećane potrošnje iz tekuće budžetske rezerve u skladu sa zakonskim rješenjem za finansijsku konsolidaciju nacionalne aviokompanije „Montenegro Airlines“, koja je prvobitno bila planirana u oktobru.

U strukturi budžetskih rashoda tekući rashodi ostvareni su na nivou od EUR 549,5 mil. i niži su za 4,7 mil. ili 0,9% od planiranog. Pored navedenog, kapitalni izdaci su realizovani u iznosu od EUR 129,8 mil., što je EUR 4,8 mil. ili 3,8% više od planiranog, kao rezultat nastavka radova na započetim kapitalnim projektima.

Kretanje budžetskih prihoda i rashoda odrazilo se i na kretanje budžetskog deficita, koji je u periodu januar - avgust 2020. iznosio EUR 312,0 mil. ili 6,8% BDP-a, što je za EUR 45,9 mil. ili 17,3% više od planiranog.

Centralni državni dug Crne Gore na dan 30. VI 2020. iznosi EUR 3.619,41 mil. i sastojao se od unutrašnjeg duga od EUR 514,24 mil. i spoljnog duga od EUR 3.105,17 mil.

Kao odnos BDP-a, državni dug na kraju drugog kvartala 2020. iznosio je oko 78,56% BDP-a, pri čemu je unutrašnji dug iznosio 11,16% BDP-a, dok je spoljni dug iznosio 67,40% BDP-a.

Depoziti Ministarstva finansija su na dan 30. VI 2020. iznosili EUR 379,62 mil. (uključujući 38.477 unci zlata), ili 8,24% BDP-a.

Prema preliminarim podacima, ukupan centralni državni dug na kraju avgusta 2020. iznosio je EUR 3.615,77 mil., ili 78,50% BDP-a. Od ovog iznosa, spoljni dug čini EUR 3.086,43 mil. ili 67,00% BDP-a, dok unutrašnji dug čini EUR 529,34 mil. ili 11,15% BDP-a. Podaci o centralnom državnom dugu na kraju trećeg kvartala 2020. biće dostupni nakon 1. novembra 2020.

Statistika

Uprava za statistiku u oblasti statistike nacionalnih računa proizvodi dva glavna makroekonomska agregata: bruto domaći proizvod (BDP) na godišnjem i kvartalnom nivou i bruto nacionalni dohodak (BND) u skladu sa metodologijom ESA 2010.

BDP se izračunava u tekućim i stalnim cijenama prema proizvodnom i rashodnom pristupu. U izveštajnom periodu podaci o BDP-u i BND-u za 2019. su pripremljeni i dostavljeni Eurostatu putem programa prenosa eDamis.

Uprava za statistiku sastavlja kvartalni bruto domaći proizvod (KBDP) u tekućim i stalnim cijenama i ima vremensku seriju prvi kvartal 2010 - drugi kvartal 2020 po tekućim cijenama i prvi kvartal 2011- drugi kvartal 2020 po stalnim cijenama. U skladu sa definisanom dinamikom, podaci za kvartalni BDP za period treći kvartal 2019- drugi kvartal 2020 objavljuju se u izveštajnom periodu metodom izdataka u skladu sa metodologijom ESA 2010 i podaci su dostavljeni Eurostatu.

Da bi se produžile vremenske serije eksperimentalnih podataka o broju zaposlenih i naknadama zaposlenih 2013-2018 po ESA 2010 metodologiji, pripremljeni su eksperimentalni podaci za 2019. koji su u posmatranom periodu dostavljeni Eurostatu.

Statistika cijena i statistika međunarodne trgovine robama: U okviru statistike cijena nastavlja se dalji rad na usklađivanju statistike cijena sa međunarodnim standardima. S tim u vezi, u okviru anketa Harmonizovani indeks potrošačkih cijena (HIPC) i Paritet kupovne moći (PKM), nastavlja se ažuriranje detaljne metodologije rada (Inventar), kao i ažuriranje izveštaja o kvalitetu. Takođe, istovremeno su analizirane i primjenjene sve preporuke Eurostata u vezi sa uticajem COVID-19 na izračunavanje HIPC i PKM.

S obzirom na to da je nova kriza, izazvana COVID-19, uticala na poteškoće prikupljanja podataka, razmotrene su mogućnosti primjene drugih metoda za prikupljanje podataka. S tim u vezi, da bi se inovirao postupak prikupljanja podataka i uvele nove metode prikupljanja podataka „online provlačenje“ i „skeniranje podataka“ za preduzeća, pripremljen je dokument za započinjanje komunikacije sa najvažnijim trgovinskim lancima kako bi se obezbijedili sveobuhvatni podaci za izračunavanje inflacije.

Takođe je izvršena detaljna analiza izvještajnih jedinica u dijelu proizvođačkih cijena i pripremljeno je konkretno idejno rješenje za prikupljanje podataka za nekoliko anketa metodom CAWI, što bi u velikoj mjeri olakšalo proces prikupljanja podataka.

U okviru statistike međunarodne robne trgovine tokom izvještajnog perioda nastavljen je rad na redovnoj mjesečnoj i godišnjoj proizvodnji podataka o uvozu / izvozu robe iz Crne Gore. Takođe, završen je rad na izradi baza podataka za diseminaciju, koje prate mjesečna i godišnja izdanja spoljne trgovine u posljednjih pet godina, što je učinilo značajan iskorak u pogledu dostupnosti podataka na sajtu.

Poslovna statistika: U oblastima kratkoročnih pokazatelja, sve statistike: industrija, građevinarstvo, trgovina na malo i druge usluge sprovode se u skladu sa metodološkim okvirom definisanim u Uredbi (EK) br. 1165/98. Potrebni podaci redovno se šalju EUROSTAT-u putem eDAMIS-a kontinuiranim radom na redovnim aktivnostima u skladu sa Statističkim kalendarom i definisanim rokovima. Metapodaci se ažuriraju za sve kratkoročne statistike putem Obrađivača metapodataka, u skladu sa zahtjevima Eurostata. U industrijskoj statistici pripremljen je niz podataka za nekoliko varijabli: proizvodnja, ukupan promet, domaći promet i međunarodni promet za period 2000–2010, a oni su prenijeti EUROSTAT-u putem veb portala eDAMIS u SDMX formatu. Varijabla sati rada u industriji prvi put je poslata EUROSTAT-u u decembru 2019, što će doprinijeti daljoj harmonizaciji statistike kratkoročnih indikatora sa definisanim propisima. Za prikupljanje podataka o statistici trgovine na veliko kreiran je elektronski upitnik. Izrađeno je i

sprovedeno kvartalno pilot istraživanje o ulaganjima u fiksni kapital, u kojem je izrađen novi upitnik, odabran je uzorak i kreirana aplikacija za unos i obradu podataka.

Socijalna statistika: U oblasti socijalne statistike postignut je značajan napredak u prethodnom periodu, posebno primjenom novih anketa, prenosom podataka Eurostatu, objavljivanjem novih skupova podataka i kontinuiranim usklađivanjem metodologija sa evropskim propisima.

U okviru IPA 2017 projekta, u septembru 2020, završeno je pilot istraživanje o rodno zasnovanom nasilju - RN.

Na polju migracija, u januaru 2020, prvi put su poslani podaci Eurostatu za ilegalne migracije (EIL) za 2019.

U januaru 2020. prvi put je objavljen indeks rodne ravnopravnosti, koji je izračunala Uprava za statistiku, na osnovu metodologije Evropskog instituta za rodnu ravnopravnost (EIRR).

Od aprila 2020, Odjeljenje za demografiju i migraciju kontinuirano, dobrovoljno, šalje Eurostatu podatke o statistikama umrlih po nedeljama prema starosti i polu. Takođe su dostavljeni podaci po nedeljama za period 2015-2019. Podaci koji se odnose na period 2010-2014 dostavljeni su krajem septembra 2020.

Finansijski nadzor

Javna unutrašnja finansijska kontrola (PIFC)

U izvještajnom periodu, Ministarstvo finansija pripremilo je sljedeće podzakonske akte, kao obavezu iz Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru:

1. Uredba o delegiranju zadataka finansijskog upravljanja i kontrole u javnom sektoru;
2. Uredba o uspostavljanju interne revizije u javnom sektoru;
3. Pravilnik o metodologiji za preispitivanje kvaliteta upravljanja i kontrole u javnom sektoru;
4. Pravilnik o sadržaju godišnjeg izveštaja o aktivnostima na sprovođenju i unapređenju upravljanja i kontrola i načinu izveštavanja;
5. Pravilnik o načinu vođenja i održavanja registara za upravljanje i unutrašnju kontrolu u javnom sektoru;
6. Pravilnik o načinu uspostavljanja sistema za otkrivanje i postupanje po obavještenjima o sumnji na prevaru u javnom sektoru;
7. Pravilnik o načinu uspostavljanja i unapređenja upravljanja i kontrole u javnom sektoru;
8. Pravilnik o programu obuke i načinu polaganja ispita za sticanje sertifikata za internog revizora u javnom sektoru;

9. Pravilnik o sadržaju godišnjeg izveštaja interne revizije i sprovođenju godišnjeg plana interne revizije;
10. Pravilnik o programu stručnog usavršavanja internih revizora u javnom sektoru;
11. Pravilnik o metodologiji rada interne revizije u javnom sektoru; i
12. Pravilnik o metodologiji pregleda kvaliteta interne revizije u javnom sektoru.

Uredba o delegiranju zadataka finansijskog upravljanja i kontrole u javnom sektoru usvojena je 9. VII 2020. Uredbom su propisani poslovi i zadaci koje rukovodioci mogu delegirati šefovima organizacionih jedinica i ostalim zaposlenima u organizaciji. Ministarstvo finansija formiralo je međuresornu radnu grupu (Ministarstvo finansija, Ministarstvo javne uprave i Generalni sekretarijat Vlade), koja je pripremila pomenutu uredbu, kao i tim za izradu metodologije za delegiranje vlasti, koji je u saradnji sa konsultantom detaljnije propisao način delegiranja ovlašćenja.

Eksterna revizija

Od novembra 2019. do oktobra 2020, Državna revizorska institucija izvršila je 32 revizije i to:

- 20 revizija planiranih u Godišnjem planu revizije za 2019;
- 12 revizija planiranih u Godišnjem planu revizije za 2020.

Godišnji plan revizije za 2020. sprovodi se u skladu sa razvojem epidemiološke situacije. Prema tome, DRI je prilagodila svoj pristup revizijama planiranim Godišnjim planom za 2020. Prateći sve propisane epidemiološke mere, Državna revizorska institucija je značajno smanjila terenske aktivnosti kod subjekata revizije tako da je prikupljanje dokumentacije i dokaza u početku urađeno korišćenjem elektronskih komunikacionih kanala. Samo prikupljanje dokumentacije je u početku bilo teško jer su zaposleni u subjektima revizije radili na daljinu, što je zahtjevalo više vremena na terenskom radu nego što je planirano. Zbog epidemije koronavirusa, u tekućoj godini neće se vršiti određeni broj revizija, poput revizija poslovanja diplomatsko-konzularnih predstavništava Crne Gore.

U izvještajnom period, DRI je sprovela sljedeće aktivnosti predviđene Akcionim planom za sprovođenje Strateškog razvojnog plana DRI za period 2018 - 2022:

- razvila komunikacionu strategiju za DRI za period 2020 – 2024. i napravila nacrt akcionog plana za sprovođenje Komunikacione strategije;
- nastavila je da sarađuje sa organizacijama INTOSAI i EUROSAI učestvujući u radnim grupama (EUROSAI radna grupa za opštinsku reviziju i EUROSAI radna grupa za IT);
- nastavila da sarađuje sa Evropskim revizorskim sudom i drugim vrhovnim revizorskim institucijama na regionalnom i međunarodnom nivou učešćem na seminarima i radionicama definisanim u Planu rada mreže vrhovnih revizorskih institucija zemalja kandidata i potencijalnih država kandidata i Evropskog revizorskog suda od 2018-2020. U okviru međunarodne saradnje, DRI provodi

paralelnu reviziju učinka „Efikasnost upravljanja investicijama u slučaju naglog zagađenja Jadranskog mora“ sa vrhovnim revizorskim institucijama Hrvatske, Slovenije, Bosne i Hercegovine, Italije i Albanije;

- uspostavljena fiskalna statistika prema programskoj, organizacionoj, funkcionalnoj i ekonomskoj klasifikaciji;
- poboljšan proces programiranja i planiranja revizije usvajanjem Smjernica za predlaganje i izbor finansijske revizije i revizije regularnosti za Godišnji plan revizije DRI u saradnji sa SIGMA-om;
- usvojila je u julu 2020. Priručnik za finansijsku reviziju i reviziju regularnosti, kao i novo Uputstvo o metodologiji za reviziju učinka u decembru 2019;
- usvojila je Smjernice za razvoj, praćenje i kontrolu sprovođenja preporuka DRI;
- usvojila je Nacrt strategije upravljanja ljudskim resursima, čije se usvajanje očekuje u narednom periodu;
- sprovela obuke za revizorsko osoblje u skladu sa Katalogom obuka, kao i kroz regionalnu i međunarodnu saradnju;
- usvojila Uputstvo za primjenu napredne verzije softvera IDEA 10 kao alat za reviziju.

6. UNUTRAŠNJE TRŽIŠTE I KONKURENCIJA (12:00-12:30)

- U skladu sa glavnim operativnim zaključcima sa sastanka Pododbora održanog 16. VI 2020, sa fokusom na:
 - Javne nabavke (pravna usklađenost, strategija o javnim nabavkama, međunarodni ugovori)

Pravna usklađenost

Skupština Crne Gore usvojila je Zakon o javnim nabavkama 30. XII 2019. (Sl. list CG, br. 74/19) i Zakon o javno-privatnom partnerstvu 27. XII 2019. (Sl. list CG, br. 73/19). Usvajanjem navedenih zakona Ministarstvo finansija stvorilo je osnovu za novi regulatorni okvir u sistemu javnih nabavki i za sprovođenje javno-privatnih partnerstava.

Tokom izvještajnog perioda, Ministarstvo finansija usvojilo je niz implementirajućih akata, i to: Uredba o načinu sprovođenja nabavki za diplomatska i konzularna predstavništva Crne Gore u inostranstvu (Sl. list CG, br. 90/20); Uredba o listi vojne opreme i proizvoda, postupku i načinu sprovođenja javnih nabavki u oblasti odbrane i bezbjednosti (Sl. list CG, br. 76/20); Pravilnik o metodologiji načina vrednovanja ponuda u postupku javnih nabavki (Sl. list CG, br. 74/20); Pravilnik o sadržaju ponude u postupku javne nabavke (Sl. list CG, br. 71/20); Pravilnik o obrascu izjave privrednog subjekta (Sl. list CG, br. 71/20); Uredba o

načinu planiranja i sprovođenja centralizovanih javnih nabavki (Sl. list CG, br. 69/20); Pravilnik o obrascima za sprovođenje postupaka javnih nabavki (Sl. list CG, br. 66/20); Pravilnik o načinu sprovođenja jednostavnih nabavki (Sl. list CG, br. 61/20 i 65/20); Pravilnik o obrascima evidencija u postupcima javnih nabavki (Sl. list CG, br. 61/20); Pravilnik o obrascima izvještaja u postupcima javnih nabavki (Sl. list CG, br. 60/20); Pravilnik o spisku radova i poslova koji mogu biti predmet javne nabavke (Sl. list CG, br. 57/20); Pravilnik o metodologiji za procjenu vrijednosti predmeta javne nabavke (Sl. list CG, br. 57/20); Pravilnik o spisku društvenih i drugih posebnih usluga koje mogu biti predmet javne nabavke (Sl. list CG, br. 56/20); Pravilnik o načinu utvrđivanja ispravke računске greške u ponudi u postupku javne nabavke (Sl. list CG, br. 55/20); Pravilnik o obrascu evidencije registrovanih ponuđača u elektronski sistem javnih nabavki (Sl. list CG, br. 55/20); Pravilnik o bližim kriterijumima za obrazovanje komisije za sprovođenje postupka javne nabavke (Sl. list CG, br. 55/20); Pravilnik o obrascu plana javnih nabavki (Sl. list CG, br. 55/20); Pravilnik o evidenciji i metodologiji analize rizika u vršenju kontrole u postupcima javnih nabavki (Sl. list CG, br. 55/20) i Pravilnik o programu i načinu polaganja stručnog ispita za rad na poslovima javnih nabavki (Sl. list CG, br. 55/20).

Posebno ističemo važnost dva podzakonska akta, a to su: Uredba o listi vojne opreme i proizvoda, postupku i načinu sprovođenja javnih nabavki u oblasti odbrane i bezbjednosti, čiji je cilj ujednačena regulacija bezbjedonosnih nabavki i zaštite nacionalnih interesa. Pravilnik o načinu sprovođenja jednostavnih nabavki zamijenio je preko 600 pojedinačnih akata naručilaca i doprinio ujednačavanju trošenja sredstava kroz ovu vrstu nabavki. Napominjemo da je Zakon o javnim nabavkama počeo da se primenjuje od 7. jula 2020.

Izgradnja administrativnih kapaciteta

Ministarstvo finansija organizuje i sprovodi stručno usavršavanje i osposobljavanje u skladu sa svojim nadležnostima i pravnim aktima kao što su Zakon o javnim nabavkama, Pravilnik o programu i načinu polaganja stručnog ispita u oblasti javnih nabavki i Program i način stručnog usavršavanja i usavršavanja na polju javnih nabavki.

Tokom izvještajnog perioda, u ukupno šest organizovanih treninga, obučeno je preko 400 službenika. U istom periodu, ukupno 24 kandidata položilo je stručni ispit za obavljanje poslova iz oblasti javnih nabavki u tri ispitna roka.

Treba napomenuti da će zbog trenutne situacije sa pandemijom Covid-a 19, predstojeće obuke u saradnji sa Upravom za kadrove o implementaciji novog Zakona o javnim nabavkama biti organizovane online. Evaluacije se sprovode i elektronskim putem, u manjim grupama od najviše 10 kandidata.

- Poboljšanje i jačanje institucionalne postavke i zakonskog okvira u oblastima javnih nabavki i državne pomoći

Glavni ciljevi projekta su: dalja harmonizacija Zakona o javnim nabavkama i implementirajućih akata sa relevantnim direktivama EU (u okviru gore navedene projektne aktivnosti, pristupiće se izradi niza novih implementirajućih akata i prilagođavanju implementacije e-nabavki); izrada priručnika, uputstava i drugih akata za primjenu novog zakonodavstva (izrađen je Priručnik za javne nabavke koji će uskoro biti dostupan za preuzimanje na veb stranici Generalnog direktorata za politiku javnih nabavki, na crnogorskom i engleskom jeziku); obuka u oblasti javnih nabavki i podrška Generalnom direktoratu za politiku javnih nabavki (tokom izvještajnog perioda obučeno je ukupno 14 trenera, koji će dalje obučavati 400 službenika, uz podršku svojih mentora); unapređenje usluga Help Desk službe u Generalnom direktoratu za politiku javnih nabavki za činioce iz javnog i privatnog sektora (Generalni direktorat za politiku javnih nabavki aktivirao je službu Help Desk kako bi svakodnevno i brzo odgovarali na pitanja o tumačenju i pravilnoj primjeni Zakona o javnim nabavkama od strane ugovornih vlasti i ponuđača).

Aktivnosti u okviru Projekta prilagođene su institucionalnim i zakonodavnim promjenama koje su se dogodile u oblasti javnih nabavki, kao i u planu rada samog Projekta.

- Implementacija sistema elektronskih javnih nabavki u Crnoj Gori

Ministarstvo finansija započelo je interno testiranje elektronskog sistema javnih nabavki. Uspješna implementacija projekta pod nazivom „Uvođenje elektronskog sistema javnih nabavki u Crnoj Gori“, koji se sprovodi uz podršku Evropske komisije, a finansira se iz IPA fondova, stvorila je preduslov za uvođenje kompletnog elektronskog sistema javnih nabavki u Crnoj Gori.

Nove digitalne tehnologije pružaju brojne mogućnosti za pojednostavljenje postupka javne nabavke, kao i za povećanje transparentnosti samih procedura. Elektronski sistem javnih nabavki biće alat za poboljšanje efikasnosti procesa javnih nabavki dobara, usluga i radova, što će dovesti do uštede u javnom sektoru.

Elektronski sistem javnih nabavki sveobuhvatno će primjenjivati elektronska sredstva komunikacije u postupcima javnih nabavki, kao zamjena za postupke vođene u papirnom obliku, tj. biće podržano uvođenje elektronskog postupka u različitim fazama postupka javne nabavke, od pripreme i objavljivanja tenderske dokumentacije, elektronskog podnošenja ponuda, elektronskog pregleda i ocjene ponuda, kao i postupka praćenja sprovođenja ugovora.

Novi regulatorni okvir koji je počeo da se primenjuje od jula 2020, kao i nova tehnička rešenja elektronskog sistema, pružiće znatno veći stepen transparentnosti i na taj način dovesti do smanjenja nepravilnosti u sistemu javnih nabavki.

Nakon koraka posvećenih internoj verifikaciji sistema, Ministarstvo finansija započinje sa obukom naručilaca i ponuđača kako bi postigli efikasniju primjenu i upotrebu novog e-sistema. Novi elektronski sistem čija je implementacija planirana za 1. I 2021. jedan je od

najvažnijih koraka na polju e-uprave, kao i novi koncept javnih nabavki u Crnoj Gori, zajedno sa implementacijom novog zakonodavnog okvira.

Strategija za unapređenje politike javnih nabavki i javno-privatnog partnerstva u Crnoj Gori za period 2021-2024

Uvodna radionica za izradu Strategije za unapređenje politike javnih nabavki i javno-privatnog partnerstva u Crnoj Gori za period 2021-2024. održana je 2. i 3. III 2020. u Budvi. Cilj radionice bio je uspostavljanje jedinstvenog pristupa izradi strateškog dokumenta koji bi istovremeno bio usklađen sa specifičnim ciljevima relevantnih činilaca, ali i sa glavnim strategijama i nacionalnim politikama Crne Gore. Događaj je organizovan uz podršku SIGMA-e / OECD-a i predstavlja prvi korak u okviru stručne podrške SIGMA-e Ministarstvu finansija u procesu izrade ovog strateškog dokumenta.

Ministarstvo finansija je, u cilju izrade visokokvalitetne strategije, započelo dijalog sa širokim spektrom relevantnih institucija u sistemu javnih nabavki i javno-privatnog partnerstva koji uključuju predstavnike Komisije za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki, Uprave za inspekcijske poslove - Inspektorat za javne nabavke, lokalne samouprave, Zajednice opština Crne Gore, NVO sektor, stranke podložne primjeni zakona iz javnog sektora i sektorski naručioci.

Usvajanje nove Strategije za unapređenje politike javnih nabavki i javno-privatnog partnerstva u Crnoj Gori za period 2021.-2024. planirano je za IV kvartal 2020, u skladu sa Planom rada Vlade Crne Gore.

Nova strategija će odgovoriti na ključne izazove identifikovane u sistemu i definisaće odgovarajuće aktivnosti za njihovo prevazilaženje, s ciljem usklađivanja sistema javnih nabavki i javno-privatnog partnerstva s prihvaćenim standardima država članica Evropske unije.

Pregled statistike za javne nabavke

U otvorenim postupcima pokrenuto je 802 postupka za robe u iznosu od 79.366.722,57 €, 481 za usluge u iznosu od 25.973.126,76 € i 259 za radove u iznosu od 60.544.322,15 €. U pregovaračkom postupku bez prethodne objave pokrenuto je 68 postupaka za robu u iznosu od 6.403.431,16 €, 27 za usluge u iznosu od 429.748,80 € i 12 za radove u iznosu od 1.179.830,53 €. Po hitnoj nabavci pokrenuto je 80 postupaka za robe u iznosu od 2.784.293,63 €, 36 za usluge u iznosu od 766.984,88 € i 7 za radove u iznosu od 1.251.780,00 €.

Podaci o hitnim nabavkama odnose se na period do 7. VII 2020, odnosno do početka primjene novog Zakona o javnim nabavkama.

- Konkurencija (tijelo državne pomoći, slučajevi državne pomoći)

Tijelo državne pomoći

Kako je Evropska komisija obaviještena i na video konferenciji na temu završnih mjerila u pregovaračkom poglavlju 8 – Konkurencija, održanoj 24. IX 2020. putem video linka, Savjet Agencije za zaštitu konkurencije je u postupku ocjene prisustva subjekta u tržišnoj ekonomiji kod dodjele pomoći u skladu sa Zakonom o ulaganju u konsolidaciju i razvoj Društva za transport putnika i robe u vazdušnom saobraćaju “Montenegro Airlines” A.D., dana 3. IX 2020, donio Rješenje sa sljedećim dispozitivom:

I Zakonom o ulaganju u konsolidaciju i razvoj Društva za transport putnika i robe u vazdušnom saobraćaju “Montenegro Airlines” A.D. Podgorica nijesu ispunjeni uslovi za primjenu testa subjekta u tržišnoj ekonomiji, a koji bi isključivao prisustvo državne pomoći.

II Pokreće se po službenoj dužnosti ispitni postupak u cilju ocjene usklađenosti odredbi Zakona o ulaganju u konsolidaciju i razvoj Društva za transport putnika i robe u vazdušnom saobraćaju “Montenegro Airlines” A.D. Podgorica sa Zakonom o kontroli državne pomoći.

III Nalaže se Ministarstvu saobraćaja i pomorstva da, odmah po prijemu ovog rješenja, privremeno obustavi dodjelu sredstava preduzeću Montenegro Airlines A.D. Podgorica do odlučivanja o usklađenosti sa Zakonom o kontroli državne pomoći.

IV Nalaže se Ministarstvu saobraćaja i pomorstva da u roku od 30 dana od dana prijema ovog rješenja, Agenciji dostavi propisani obrazac prijave državne pomoći, kao i sve dodatne raspoložive podatke i informacije potrebne za ispitivanje usklađenosti državne pomoći preduzeću MONTENEGRO AIRLINES A.D. Podgorica sa Zakonom o kontroli državne pomoći.

V Ovo rješenje se objavljuje na internet stranici Agencije i pozivaju se zainteresovane strane da Agenciji dostave sve informacije i podatke značajne za odlučivanje Agencije.

Ispitni postupak pokrenut je u skladu sa članom 14. stav 4. Zakona o kontroli državne pomoći, koji propisuje da ako nakon prethodne kontrole utvrdi da postoji sumnja da prijavljena državna pomoć nije u skladu sa ovim zakonom, Agencija će po službenoj dužnosti pokrenuti ispitni postupak.

Privremeni okvir o pravilima o državnoj pomoći u kontekstu Covid-a 19 je preuzet u cjelosti, kao i tri amandana, od 3. aprila, 8. maja i 29. juna. Jedini amandmani koje Crna Gora još uvijek nije preuzela su od 13. oktobra. Odredbe Privremenog okvira su primjenjene na sve prijave državne pomoći namijenjene za Covid 19, koje je Agencija ocijenila.

Agencija je uspostavila registar mjera preduzetih u primjeni Privremenog okvira o pravilima o državnoj pomoći u kontekstu Covid-a 19 i organizovala obuku zaposlenih i svih davalaca, za unos podataka u registar. Svi davaoci su dobili sopstvene lozinke za pristup

registru i unos podataka u registar. Međutim, odziv davalaca za unos podataka je veoma mali i u tom smislu iskazujemo zabrinutost za primjenu pravila kumulacije državne pomoći i poštovanje najvišeg dozvoljenog iznosa od 800.000 eura, po korisniku, u bruto iznosu.

Agencija je iz sopstvenih sredstva uspostavila osnovnu verziju de minimis registra i organizovala obuke zaposlenih, ali i davalaca. Neophodno je unapređenje registra i stavljanje u potpunu funkciju, sa posebnom projektnom podrškom davaocima da unesu podatke o de minimis registar. Agencija planira da omogući davaocima unos podataka o de minimis pomoćima dodijeljenim u prethodne tri fiskalne godine, a podrazumijeva se, da bi bilo poželjno da registar obuhvati i duži period, prije svega u cilju transparentnosti.

Slučajevi državne pomoći

Agencija je preduzela konkretne procesne radnje u predmetu Adriatic Marinas, Tivat, koje se odnose na pribavljanje relevantnih dokaza i informacija. Radi se o ekstremno zahtjevnom predmetu, s obzirom na to da je osnovni ugovor pretrpeo izmjene, a da se sama investicija realizovala kroz više različitih instrumenata dodijele.

Dodatno, Agencija upravo priprema predlog rješenja kojim će se pokrenuti još jedan ispitni postupak. Svakako da će Agencija, nastaviti sa pokretanjem ispitnih postupaka za sve dodijeljene, a neprijavljene (nezakonite) državne pomoći.

Napominjemo da je Agencija i prilikom sačinjavanja Predloga godišnjeg izvještaja o državnoj pomoći dodijeljenoj u 2019 godini identifikovala sve neprijavljene državne pomoći i pojedinačno ih navela.

7. TRGOVINA, INDUSTRIJA, CARINE I POREZI (14:00-14:30)

- U skladu sa glavnim operativnim zaključcima sa sastanka Pododbora održanog 7. X 2020, sa fokusom na obli:
- Sloboda kretanja robe

U izvještajnom periodu, Vlada je 16. VII 2020. utvrdila Predlog zakona o standardizaciji. Predlog zakona je u skupštinskoj proceduri, a finalni tekst Zakona će nakon njegovog usvajanja biti prosljeđen Evropskoj komisiji. Nadalje, Vlada je 18. VI 2020. donijela Uredbu o izmjeni Uredbe o zakonskim mjernim jedinicama („Sl. list CG“, broj 67/20), koja je usklađena s Direktivom Komisije (EU) 2019/1258 od 23. VII 2019, a kojom je, u cilju prilagođavanja tehničkom napretku, izmijenjen Aneks Direktive Savjeta 80/181/EEZ u pogledu definicije osnovnih SI jedinica.

U oblasti standardizacije, Institut za standardizaciju Crne Gore (ISME) je donio ukupno 2.840 crnogorskih standarda i srodnih dokumenata (MEST), u potpunosti usaglašenih s evropskim i međunarodnim standardima. Prema zvaničnim izvještajima CEN/CENELEC

Menadžment Centra za III kvartal 2020, ISME je na nacionalnom nivou usvojio ukupno 80.88% evropskih standarda i srodnih dokumenata, od kojih je 84.04% CEN standarda u oblasti opšte standardizacije i 74.05% CENELEC standarda u oblasti elektronike. Očekivanja su da ISME podnese aplikaciju za članstvo u evropskim organizacijama za standardizaciju CEN/CENELEC do kraja 2021.

Nakon što je završen proces preseljenja prostorija i okončana privremena obustava akreditacije i objavljenih mjernih i kalibracionih mogućnosti (CMC), Zavod za metrologiju je uspješno obnovio svoj akreditacioni status, status CMC i objavio druge CMC, što znači da Zavod za metrologiju do sada ima 24 objavljene CMC u bazi podataka. Zavod je takođe radio i na jačanju kapaciteta, a trenutno ima 43 zaposlena, od kojih su dva pripravnika angažovana na period od 6 i 12 mjeseci. Nakon dvije godine, stvoreni su uslovi za prva mjerenja u Zavodu, slanje signala i objavljivanje rezultata mjerenja u avgustovskom izdanju mjesečnog Circular T biltena, odnosno za uspostavljanje crnogorske sekunde i učešće Crne Gore u realizaciji UTC vremena.

Kada je u pitanju akreditacija, Akreditaciono tijelo Crne Gore (ATCG) za sada ima dovoljno ljudskih resursa da obavlja aktivnosti u oblasti akreditacije i ispunjava svoja zaduženja.

Do kraja oktobra 2020, u okviru nacionalnog akreditacionog sistema postoji ukupno 41 tijelo za ocjenjivanje usaglašenosti (CABs) akreditovano od strane ATCG, od kojih 24 pripadaju grupi laboratorija za ispitivanje, 2 pripadaju grupi laboratorija za kalibraciju, 1 pripada grupi medicinskih laboratorija, 9 pripadaju grupi kontrolnih tijela, 2 grupi sertifikacionih tijela za sertifikaciju proizvoda i 3 grupi sertifikacionih tijela za sertifikaciju sistema menadžmenta. Pored toga, jedna nova laboratorija za ispitivanje se trenutno nalazi u procesu akreditacije.

Tokom prethodne godine, ATCG je pregledalo i ažuriralo dokumentaciju sistema upravljanja kako bi se uskladilo s zahtjevima referentnih standarda MEST EN ISO/IEC 17011:2018. ATCG trenutno radi na ispunjavanju aplikacije, a očekuje se da ovo tijelo zvanično podnese zahtjev za status potpisnika EA MLA Sporazuma do kraja 2020.

U oblasti usaglašavanja zakonodavstva s direktivama starog pristupa, 27. VII 2020. je donijet Zakon o ljekovima („Sl. list CG“, broj 80/20).

U skladu s Zakonom o efikasnom korišćenju energije, Minsistarstvo ekonomije je nastavilo aktivnosti na usklađivanju zakonodavnog okvira u oblasti energetske efikasnosti - U junu 2020. su donijeta 3 pravilnika, i to: Pravilnik o tehničkim zahtjevima eko dizajna za pećnice, ploče za kuvanje i nape („Sl. list CG, broj 62/20), Pravilnik o označavanju energetske efikasnosti kućnih pećnica i napa („Sl. list CG“, broj 63/20) i Pravilnik o označavanju energetske efikasnosti stambenih ventilacionih jedinica („Sl. list CG“, broj 63/20).

U oblasti hemikalija, sekundarno zakonodavstvo u odnosu na Zakon o hemikalijama se u kontinuitetu mijenja u skladu s promjenama na EU nivou. Tokom 2020, donijeti su sljedeći pravilnici:

1. Uredba o izmjeni Uredbe o zabranjenim odnosno dozvoljenim načinima upotrebe, proizvodnje i stavljanja na tržište hemikalija koje predstavljaju neprihvatljiv rizik po zdravlje ljudi i životnu sredinu („Sl. list CG“, br. 70/18, 76/20), koja je u potpunosti prenijela Aneks XVII REACH regulative;
2. Pravilnik o kriterijumima za identifikaciju supstance kao perzistentne, bioakumulativne, toksične i veoma perzistentne i bioakumulativne („Sl. list CG“, broj 42/20), kojim je u potpunosti prenijet Aneks XIII REACH regulative;
3. Pravilnik o načinu izrade i sadržaju izvještaja o bezbjednosti hemikalije („Sl. list CG, broj 28/20), kojim je u potpunosti prenijet Aneks I REACH regulative;
4. Pravilnik o izmjeni Pravilnika o listi klasifikovanih supstanci („Sl. list CG, br. 11/18, 63/20), koji u potpunosti prenosi sve izmjene i dopune Aneksa VI CLP regulative;
5. Pravilnik o izmjeni Pravilnika o listi opasnih hemikalija i proizvoda čiji je izvoz zabranjen („Sl. list CG, br. 71/18, 68/20), kojim su prenijete izmjene i dopune Aneksa V PIC regulative;
6. Pravilnik o bližem sadržaju dosijea i registra hemikalija („Sl. list CG, broj 96/20), kojim su prenijete izmjene i dopune Aneksa VI – Aneksa XII REACH regulative.

Vlada je 9. IV 2020. usvojila Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Nacionalne strategije upravljanja hemikalijama 2019-2022, za 2019.

Izgradnja kapaciteta za učešće u radu tijela Evropske agencije za hemikalije (ECHA) se nastavlja u okviru IPA projekta „Pripremne mjere za upravljanje hemikalijama za zemlje kandidate i potencijalne kandidate“, koji realizuje ECHA. Takođe, kompanije angažovane od strane ECHA da sprovedu procjenu nacionalnih kapaciteta i spremnosti za implementaciju zakonodavstva u oblasti REACH, CLP, BPR i PIC regulative u Crnoj Gori i Srbiji pripremaju Izvještaj sa Akcionim planom u cilju definisanja podrške ECHA u narednom periodu.

U sklopu navedenog projekta pripremljena su dva informativna letka: Hemijska bezbjednost i vaše poslovanje [https://epa.org.me/wp-content/uploads/2020/06/sme_leaflet_new ME COR.pdf](https://epa.org.me/wp-content/uploads/2020/06/sme_leaflet_new_ME_COR.pdf) i CLP razglednica <https://epa.org.me/wp-content/uploads/2020/06/CLP-CARD EN 2019 ME DTP COR-2.pdf>, a u sve u cilju unapređenja rada nacionalnog helpdeska i podizanja svijesti svih relevantnih subjekata koji upravljaju hemikalijama.

○ Trgovina

Nacionalna kontrolna lista za izvoz robe dvostruke namjene još uvijek nije u skladu s najnovijom Kontrolnom listom EU od 17. X 2019. Nacionalno zakonodavstvo u području kontrole izvoza robe dvostruke namjene trenutno je u skladu s Commission Delegated Regulation (EU) 2017/2268 od 26. IX 2017, a Ministarstvo ekonomije radi na novoj Kontrolnoj listi koja će biti usklađena s Regulation (EU) 2019/2199 od 17. X 2019.

U vezi s Uredbom o osiguranju izvoznih kredita od netržišnih rizika i njenim trenutnim statusom, crnogorska strana je na sastanku Pododbora za trgovinu, industriju, carine i

oporezivanje pojasnila da je dokument poslat na mišljenje Agenciji za zaštitu konkurencije u februaru i da se isto još uvijek čeka.

Kada je u pitanju WTO-a, Crna Gora je podržala *Draft WTO decision on not imposing export restrictions on foodstuffs purchased for non-commercial humanitarian purposes by the World Food Programme and the Communication on Trade and Environmental Sustainability*.

Dvanaesti sastanak Upravnog odbora CEFTA Sekretarijata održan je 8. X 2020. Sastanak Upravnog odbora je, između ostalog, prilika za pregled preduzetih i planiranih aktivnosti Sekretarijata, kao i pregled administrativnih i finansijskih pitanja. Istog dana održan je sastanak MAP REA kontakt tačaka za trgovinu. CEFTA Strane su razgovarale o nacrtu Akcionog plana zajedničkog tržišta 2021-2024 na osnovu prethodno sprovedenih međuvladinih konsultacija. Strane su podijelile svoje stavove i komentare, imajući priliku da čuju mišljenje predstavnika Komore za investicije foruma Zapadnog Balkana. Na osnovu dogovorenog na sastanku, Crna Gora je 15. X 2020. podijelila svoje komentare na dokument sa zemljama potpisnicama CEFTA-e i Sekretarijatom.

Crna Gora je učestvovala na sastanku koordinatora MAP REA o zajedničkom prijedlogu RCC-CEFTA za promovisanje napretka na polju međusobnog priznavanja profesionalnih kvalifikacija (MRA), koji je održan 14. X 2020. Nakon dogovora na sastanku, Crna Gora je 16. X 2020. dostavila svoja pitanja i komentare radi pojašnjenja, prije postizanja zajedničkog stava na putu naprijed u oblasti MRA, smatrajući da su pojašnjenja neriješenih pitanja u oblastima navedenim u dokumentu presudna za nastavak rada i da bi stoga mogla pomoći svim ekonomijama u boljem razumijevanju stanja i budućih aktivnosti.

Kada je riječ o aktivnostima SEED +, predstavnici Uprave carina, Uprave za bezbjednost hrane, veterinarstvo i fitosanitarne poslove, Agencije za lijekove i medicinska sredstva i Ministarstva zdravlja učestvovali su na *follow up* sastancima SEED + i *Blueprint i TO BE processes* sastancima za lijekove, fitosanitarna, carinska i veterinarska pitanja, kao i predali sve tražene informacije i dokumentaciju tokom oktobra i novembra. Pored toga, Sekretarijat CEFTA-e pripremio je Obavještenje o ugovoru s dodatnim informacijama za „Implementaciju SEED + platforme“ i dostavio ove dokumente CEFTA stranama na komentarisanje. Obavještenje o ugovoru planirano je da bude objavljeno u najkraćem mogućem roku.

Prva runda pregovora za zaključenje CEFTA Dodatnog protokola 7 o rješavanju sporova održana je 29. X 2020. putem videokonferencije. Glavni cilj prvog kruga bio je predstaviti pregovarački proces i usvojiti vremenski okvir pregovora s ciljem postizanja međusobnog sporazuma u najkraćim mogućim kašnjenjima. Nakon sastanka, Crna Gora je dostavila spisak imenovanog pregovaračkog tima.

Pored toga, Crna Gora je 2. XI 2020. dala svoje komentare na revidirani Akcioni plan zajedničkog tržišta 2021-2024, u dijelu slobodnog kretanja usluga, ističući važnost predloženih aktivnosti.

U okviru projekta koji se odnosi na CEFTA Komunikacionu Strategiju i Akcioni plan, CEFTA kontakt tačka prisustvovala je sastanku 6. XI 2020. s predstavnicima Agencije za komunikacije. Ovom prilikom, CEFTA kontakt tačka pružila je informacije o trenutnom stanju, izazovima i mogućnostima u kontekstu sve veće vidljivosti CEFTA aktivnosti i rezultata.

S ciljem definisanja komponente investicija u novom Akcionom planu za regionalni ekonomski prostor za period 2021-2024, brojne su konsultacije sprovedene na regionalnom nivou kroz aktivnosti Zajedničke radne grupe SEEIC-CEFTA za investicije, kao i nacionalnom nivou kroz rad međuresorne radne grupe za implementaciju RIRA-e.

Pored toga, Ministarstvo ekonomije u saradnji s relevantnim institucijama dalo je komentare na komponentu investicija revidiranog Akcionog plana zajedničkog tržišta 2021-2024. Stoga, Zajedničko regionalno tržište nastavlja s rezultatima Višegodišnjeg akcionog plana za regionalni ekonomski prostor (MAP REA). Lideri Zapadnog Balkana okupili su se u Sofiji 10. XI na samitu Zapadnog Balkana u okviru inicijative Berlinski proces gdje je, između ostalih, usvojen Akcioni plan za uspostavljanje zajedničkog tržišta. Akcioni plan iznosi korake ka uspostavljanju Zajedničkog regionalnog tržišta s regionalnim trgovinskim područjem na osnovu četiri slobode, a to su slobodno kretanje robe, usluga, ljudi i kapitala u svojoj osnovi i obogaćeno digitalnim, investicionim i inovacijskim i industrijskim oblastima.

U okviru investicione komponente Akcionog plana za uspostavljanje zajedničkog tržišta 2021-2024, važno je naglasiti da su takođe na navedenom samitu u Sofiji usvojeni i regionalni standardi za pregovaranje Međunarodnih investicionih sporazuma (IIA) u skladu s EU standardima i najboljom međunarodnom praksom. Regionalni standardi poslužiće kao smjernice za ekonomije Zapadnog Balkana u daljim pregovorima povodom Međunarodnih investicionih sporazuma, a pregovori će se sprovoditi u skladu s strateškim ciljevima pojedinačnih ekonomija Zapadnog Balkana.

Takođe, važno je naglasiti da je Crna Gora trenutno u procesu reforme postojeće mreže Bilateralnih investicionih sporazuma (BIT) i definisanja novog BIT modela kojim će se uspostaviti balans između zaštite prava investitora i strateških nacionalnih interesa, uz usaglašavanje s EU standardima i najboljom međunarodnom praksom. Na osnovu instrukcija dobijenih od predstavnika međuresorne Radne grupe za definisanje BIT modela, advokatska kancelarija angažovana od strane Ministarstva ekonomije pripremila je prvi nacrt BIT modela. U cilju dobijanja preporuka o navedenom nacrtu BIT modela,

Ministarstvo ekonomije obavilo je niz konsultacija sa predstavnicima Svjetske banke, UNCTAD-a i OECD-a. Konsultacije s navedenom advokatskom kancelarijom su u završnoj fazi.

Crna Gora će nastaviti sa sprovođenjem reforme postojeće mreže BIT-ova s ciljem usklađivanja s EU standardima i najboljom međunarodnom praksom. S tim u vezi, jedan od glavnih nacionalnih strateških prioriteta će biti pregovaranje konkretnog Sporazuma o zaštiti investicija između Crne Gore i EU, kao i finalizacija aktivnosti na kreiranju novog BIT modela.

- Porezi i carine (pravno usklađivanje i izgradnja kapaciteta, kontrola ilegalne trgovine duvanskim proizvodima)

1. Usklađivanje zakonodavstva

U dijelu daljeg usaglašavanja crnogorskog zakonodavstva s pravnom tekovinom EU u oblasti carina, nastavljen je rad na Predlogu novog Carinskog zakona, koji je trenutno u postupku razmatranja od strane Sekretarijata za zakonodavstvo. Ističemo da je Predlog Carinskog zakona usklađivan sa Carinskim zakonom Unije (UCC) i da će isti nakon usaglašavanja na nacionalnom nivou, biti dostavljen Evropskoj komisiji na uvid.

Kada je u pitanju oblast prekursora droga, Zakon o kontroli proizvodnje i prometa supstanci koje se mogu upotrijebiti u proizvodnji opojnih droga i psihotropnih supstanci, poslat je Evropskoj komisiji na mišljenje 2. X 2020.

2. Izgradnja kapaciteta

Stupanjem na snagu izmijenjenog podzakonskog propisa za AEO i uspostavljanjem AEO Programa u Crnoj Gori, stekli su se uslovi za odobravanje AEO statusa privrednim subjektima koji ispunjavaju propisane uslove. Uprava carina je, u septembru 2020, izdala prvo AEO odobrenje jednoj od najvećih kompanija koja se bavi prometom robe široke potrošnje i farmaceutske proizvoda, a u proceduri su još dva zahtjeva za odobravanje ovog statusa. Nastavili smo intenzivnu komunikaciju sa privredom i očekuje se podnošenje novih zahtjeva za odobravanje statusa AEO u narednom periodu.

Uprava carina je nastavila s implementacijom pojednostavljenih postupaka i od sastanka Odbora SSP u decembru 2019. izdato je 40 odobrenja za pojednostavljeni postupak na osnovu fakture i 6 odobrenja za pojednostavljeni postupak na osnovu knjigovodstvenog upisa, od čega je u 2020. izdato 31 odobrenje za pojednostavljeni postupak na osnovu fakture i 3 odobrenja za pojednostavljeni postupak na osnovu knjigovodstvenog upisa.

Aktivnosti iz projekta „Podrška Upravi carina“ za implementaciju NCTS-a realizuju se, do sada, planiranom dinamikom uprkos poteškoćama izazvanim pandemijom Covid 19. Održan je četvrti sastanak Upravnog odbora projekta „Podrška u pristupanju Konvenciji o zajedničkom tranzitu i Konvenciji o olakšicama u trgovini robom“ 16. VII 2020. Ovaj ugovor je potpisan u okviru Projekta „Podrška Upravi carina“ koji se finansira iz sredstava Instrumenta za pretpristupnu pomoć (IPA) 2014. Na ovom sastanku je odobren Treći Privremeni izvještaj, koji sadrži aktivnosti i zadatke koje je izvršio konzorcijum, čiji je nosilac AAM, u periodu izvještavanja od 1. II 2020. - 30. VI 2020, kao i radni plan za narednih sedam mjeseci. Istog dana je održan i četvrti sastanak Upravnog odbora projekta „Implementacija Novog kompjuterizovanog tranzitnog sistema (NCTS)“, koji se takođe implementira u okviru IPA 2014 Projekta „Podrška Upravi carina“. Na sastanku ovog Upravnog odbora je odobren Treći Privremeni izvještaj koji sadrži aktivnosti i zadatke koje je izvršio konzorcijum čiji je nosilac Solitea, u periodu izvještavanja od 1. II 2020. - 30. VI 2020, kao i radni plan za narednih sedam mjeseci. Na oba sastanka je istaknuta dobra saradnja izvođača i korisnika projekta, kao i da se sve aktivnosti do sada sprovode u planiranim rokovima.

Nakon sastanka Pododbora održanog 7. X 2020. intenzivirana je komunikacija sa DG TAXUD-om i ugovaračima, kako bi se rizici izazvani pandemijom Covid 19 koji mogu uticati na kašnjenje Projekta sveli na najmanju moguću mjeru. Održana je tehnička e-Misija DG TAXUD-a 20. X 2020, na temu NCTS-P5 & Geografsko proširenje, na kojoj je dat presjek stanja o završenim i planiranim aktivnostima, a EK je dala svoje viđenje za ažuriranje Nacionalnog projektnog plana (NPP) i predlog za razmatranje mogućnosti za produženje Projekta. Takođe, Uprava carina je navela izazove koji nas očekuju, usljed pandemije Covid 19, a koji se odnose na testiranje aplikacija i treninge za carinske službenike i privrednu zajednicu. Uprava carina prati rad EK na ažuriranju tehničkih specifikacija o čemu obavještava ugovarača i u zavisnosti od toga se vrše ažuriranja tehničkih specifikacija i isporučenih aplikacija. U saradnji sa PKCG u toku su aktivnosti na organizovanju obuka za privredu i bankarski sektor o Konvenciji o zajedničkom tranzitu, benefitima koje donosi i novinama koje ih očekuju. U toku je testiranje GMS aplikacije i rad na nacionalnim instrukcijama (tranzit, garancije...), koje će biti usklađene sa novim Carinskim zakonom. Sledeći sastanak sa predstavnicima DG TAXUD-a na ovu temu zakazan je za 18. XI 2020.

U okviru aktivnosti iz GIZ Projekta „Podrška regionalnoj ekonomskoj integraciji“, kojim će se između ostalog, pružiti podrška za primjenu CEFTA Odluke za međusobno priznavanje AEO Programa, krajem oktobra i početkom novembra 2020. održani su sastanci sa učesnicima Projekta i angažovanim ekspertima, a Uprava carina je za potrebe Projekta ispunila upitnik čiji je cilj ocjena trenutnog stanja i iskazivanje potreba za podršku za primjenu CEFTA Odluke za međusobno priznavanje AEO Programa.

Takođe, u okviru Projekta koji realizuje GIZ „Projekat za podršku digitalizaciji trgovinskih procedura u domenu poštanskog i pomorskog saobraćaja“, po modelu kojim je Uprava carina implementirala ekspresne pošiljke u cilju detaljnijeg koncipiranja projektnog plana, nakon što su početkom septembra ekspertima date informacije o trenutnom stanju, nastavljeno je sa pripremom projektnih dokumenata.

U skladu s preporukama Državne revizorske institucije, izrađen je nacrt instrukcije za otpis carinskog duga i instrukcija će biti usvojena do kraja godine od strane Ministarstva finansija.

Uprava carina je početkom novembra 2020. dostavila nadležnim institucijama predloge projekata Uprave carina: „Support to the Customs administration for the implementation of customs decision system (CDS) on national level” i „Support to the Customs administration in preparation for upgrading TARICG to EU TARIC latest version and related ITMS subsystems” radi finansiranja istih iz sredstava EUIF, a u cilju daljih aktivnosti na ispunjavanju mjerila koje se odnosi na napredak u razvoju neophodnih međusobno povezanih IT sistema.

Uprava carina je u periodu januar – oktobar 2020. ostvarila neto naplatu prihoda u iznosu od 545.609.950,68 eura, što je niže za 132,55 miliona ili 19,55% u odnosu na isti period prošle godine.

Smanjenje privredne aktivnosti usljed pandemije Covid 19, značajno je uticalo na pad prometa u unutrašnjoj i spoljnoj trgovini, što je za posljedicu imalo i nižu naplatu prihoda od uvoza proizvoda.

U cilju unapređenja izgradnje kapaciteta u Upravi carina je u toku 2020. zapošljeno je osam službenika od čega su u Sektoru za razvoj informacione tehnologije u 2020. primljena na neodređeno vrijeme dva službenika. U toku je procedura za prijem još dva izvršioca u pomenutom sektoru.

3. Aktivnosti Uprave carina na suzbijanju ilegalne trgovine duvanskim proizvodima

Uprava carina je, u saradnji s Ministarstvom finansija, u proteklom periodu preduzela mjere u pogledu usklađivanja legislative u oblasti akciza i sa istim će nastaviti i u narednom periodu. Poslednjim izmjenama Zakona o akcizama uveden je institut „Informacioni sistem za elektronsku razmjenu podataka o akcizama“, koji će omogućiti sakupljanje, snimanje, čuvanje, obradu i prenošenje podataka o akcizama u elektronskom obliku. IT sistem koji će se koristiti na nacionalnom nivou biće operativan od 1. I 2021. U tom cilju, a kako je realizacija projekta „Podrška Upravi carina u oblasti akciza“ iz sredstava EU IPA 2015 u završnoj fazi, Ministarstvo finansija je na inicijativu Uprave carina obrazovalo Radnu grupu za izradu podzakonskog propisa koji će regulisati na bliži način funkcionisanje informacionog sistema za elektronsku razmjenu podataka o akcizama. Četvrti sastanak Upravnog odbora projekta „Podrška Upravi carina u oblasti akciza“ je održan 5. XI 2020, na

kojem je predstavljen Izvještaj o napretku, sagledano trenutno stanje i aktivnosti koje slijede u završnoj fazi projekta.

Nastavljene su aktivnosti u projektu razvijanja sistema za elektronsko upravljanje akciznim markicama. Sistem će omogućiti elektronsko odobravanje, naručivanje i izdavanje markica, kao i elektronsko vođenje evidencije izdatih, korištenih i neiskorištenih akciznih markica za duvanske proizvode i alkoholna pića. Ovaj sistem će takođe omogućiti bezbjednosno štampanje akciznih markica u skladu s uslovima odgovarajuće uredbe. Uvođenje napredne tehnologije poboljšaće efikasnost carinske službe u borbi protiv ilegalne trgovine duvanskim proizvodima i alkoholnim pićima. Sistem uključuje i mogućnost da građani, posredstvom mobilne aplikacije, provjere validnost skenirane akcizne markice. Ovaj sistem se razvija na nacionalnom nivou uz nadu da će u budućnosti biti dio EU sistema praćenja duvanskih proizvoda. U skladu s rokovima, prvu isporuku akciznih markica očekujemo početkom iduće godine. Oba sistema će biti integrisana u informacioni sistem Uprave carina kroz koji će se vršiti razmjena podataka između pomenutih sistema.

U septembru 2020. završen je projekat „Izrada administrativnih kapaciteta Uprave carina za punu implementaciju informacionog sistema za upravljanje inspekcijskim nadzorom“, kojim se omogućavaju funkcionalnosti za analitički rad i izvještavanje za potrebe upravljanja inspekcijskim nadzorom, evidencija vođenja predmeta kao i izrada objektivnog i nepristrasnog godišnjeg plana naknadnih kontrola.

Kada je riječ o FCTC Protokolu za eliminaciju nelegalne trgovine duvanskim proizvodima, Crna Gora je članica ovog protokola od 2017. Zakonom o ograničavanju upotrebe duvanskih proizvoda iz 2019, čiji je predlagač Ministarstvo zdravlja, obuhvaćene su odredbe koje se odnose na obezbjeđivanje sljedljivosti i praćenja duvanskih proizvoda od proizvođača do kupca u maloprodajnom objektu. Uprava carina u dijelu svoje nadležnosti u primjeni Protokola o eliminaciji nezakonite trgovine duvanskim proizvodima, koje se odnose na međunarodnu saradnju, vrši kontinuiranu razmjenu informacija, kako na međunarodnom tako i na nacionalnom nivou, u cilju otkrivanja ili istrage nedozvoljene trgovine duvanom i duvanskim proizvodima. Uprava carina ostvaruje izvanrednu saradnju i sa agencijama na nacionalnom nivou. Takođe, participira u radu Komisije za suzbijanje sive ekonomije, u čijem su sastavu predstavnici svih organa nadležnih za sprovođenje mjera za suzbijanje sive ekonomije. Komisija prati realizaciju mjera definisanih Akcionim planom za suzbijanje sive ekonomije kroz periodične izvještaje institucija. Jedna od aktivnosti Akcionog plana Uprave carina je pojačana kontrola akciznih obveznika i prometa akciznih proizvoda, s posebnim akcentom na kontrolu prometa cigareta, zatim zajedničke aktivnosti sa ostalim organima za sprovođenje zakona kao i jačanje mjera nadzora u Luci Bar i intenziviranje zajedničkih kontrola robe i putnika od strane Uprave carina i Uprave policije na osnovu zajedničke analize rizika.

U dijelu odredbi Protokola koje se odnose na slobodne zone i međunarodni tranzit, a u cilju povećanja kvaliteta carinskog nadzora u Slobodnoj zoni „Luka Bar“, operater AD „Luka

Bar“ je izvršio unapređenje Lučkog informacionog sistema (Port Community System) i implementirao novo aplikativno rješenje za vođenje evidencije o kretanju robe koja ulazi i izlazi iz Slobodne zone, koja prati fizičke tokove robe kroz Luku, i unaprijeđen je model praćenja kamionskog saobraćaja, postavljene rampe i kamere za očitavanje tablica i postavljen je video nadzor na ulazno izlaznoj rampi.

Uz podršku GIZ-a u oblasti analize rizika za potrebe odobravanja statusa AEO, izrađena je Matrica rizika privrednih subjekata s zvaničnim Uputstvom, u skladu s EU COMPACT modelom za Ovlašćene privredne subjekte.

Posebno važno ostvarenje je izrada Strategije za upravljanje rizikom u CEFTA zemljama, koju je usvojio Zajednički komitet Centralnoevropskog sporazuma o slobodnoj trgovini u Tirani, 18. XII 2019. GIZ Open Regional Fund Foreign Trade/Projekat Podrška regionalnoj ekonomskoj integraciji, koji je započeo u junu 2020. i trajaće do jula 2023. podržaće implementaciju zajedničkog upravljanja rizikom u regionu.

Instalirana je nCEN mreža WCO koja doprinosi efikasnoj razmjeni informacija između zemalja Zapadnog Balkana a koje se odnose na sve značajnije zaplijene po pitanju opojnih droga, prekursora, psihotropnih supstanci, cigareta, roba kojom se povređuju prava intelektualne svojine i drugo.

Nova savremeno opremljena laboratorija za analizu nafte i naftnih derivata otpočela je s radom u septembru 2020. U Carinskoj laboratoriji vrše se fizičko-hemijske analize visoko rizične akcizne robe i davanje stručnih mišljenja o svrstavanju ove robe u Carinsku tarifu, u cilju pravilnog obračuna carinskih dažbina, unapređenja borbe protiv sive ekonomije i sprečavanja nezakonitog prometa roba. Započete su aktivnosti na akreditaciji Carinske laboratorije i tim povodom u oktobru i novembru ove godine održani su sastanci sa predstavnicima Akreditacionog tijela Crne Gore i konsultantima sa Univerziteta Crne Gore.

Statistika rezultata kontrola

Tokom izvještajnog perioda 102,913,020 cigareta vrijednih 8,319,715.60 eura je zaplijenjeno nezavisno i u saradnji s ostalim državnim organima, kao i 2,638.00 kg rezanog duvana vrijednog 163,468.00 eura. Izvanredni rezultati su postignuti u borbi protiv krijumčarenja droga. U šest slučajeva carinski službenici su spriječili krijumčarenje i zaplijenili 2,033.00 kg skanka, 12 kg heroina i 53 kg hashisha.

U izvještajnom periodu Uprava carina je po osnovu sumnje u povredu prava intelektualne svojine prekinula 52 carinska postupka i privremeno zadržala robu u ukupnoj količini od 15 246 komada robe. Zadržana je roba i to: odjeća, dodaci odjeći, obuća, sportska obuća, torbe, satovi, mobilni telefoni, djelovi za mobilne telefone, ključevi od kola i dr.

Službenici Uprave carina su samostalno i u saradnji s drugim državnim organima podnijeli 18 krivičnih prijava nadležnom tužiocu.

POREZI

Skupština je 22. XI 2019. donijela Zakon o imjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica („Sl. list CG“, broj 67/19), a 23. XII 2019. Zakon o izmjeni Zakona o fiskalizaciji u prometu proizvoda i usluga („Sl. list CG“, broj 73/19), dok je 30. VII 2020. donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dodatu vrijednost („Sl. list CG“, broj 80/20) a 16. VII 2020. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o akcizama („Sl. list CG“, broj 76/20).

U toku su zakonodavne aktivnosti u vezi donošenja Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o poreskoj administraciji u cilju implementacije Direktiva o administrativnoj saradnji i razmjeni informacija. Takođe, planirano je i donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dobit pravnih lica kojim će se izvršiti usklađivanje važećeg zakona s Direktivom Savjeta 2011/96/EU o zajedničkom sistemu oporezivanja koji se primjenjuje na matična i zavisna društva iz država članica EU i Direktivom Savjeta EU 32003L0049 o zajedničkom sistemu oporezivanja isplata kamata i autorskih naknada između povezanih društava iz država članica EU.

Crna Gora je 3. X 2019. potpisala Multilateralnu Konvenciju o uzajamnoj administrativnoj pomoći u poreskim pitanjima. Predlog zakona o potvrđivanju navedene konvencije usvojen je na sjednici Skupštine Crne Gore od 27. XII 2019. („Sl. list CG -Međunarodni ugovori“, broj 12/19). Crna Gora se, 5. XII 2019. pridružila Inkluzivnom okviru za BEPS i na ovaj način ispunila i poslednji od tri kriterijuma koje je propisao Savjet EU.

U skladu s preuzetim obavezama koje proističu iz potpisivanja Konvencije o uzajamnoj administrativnoj pomoći u poreskim pitanjima u pogledu administrativnih kapaciteta u organizacionom smislu, Poreska uprava je u svojoj organizaciji imenovala ključne osobe koje će biti odgovorne za razmjenu informacija. S obzirom da se radi o maloj Poreskoj upravi, jedno lice je imenovano regionalno i tri osobe u sjedištu Poreske uprave. Svi oni su prošli obuku koja je realizovana u okviru Tvining projekta IPA 2014 (projekat završen u junu 2019.) u okviru njegove 3. komponente: Razmjena informacija i formiranje Centralne kancelarije za vezu (CLO).

U toku su pripreme aktivnosti za određivanje nadležnog organa za automatsku razmjenu informacija iz člana 6 Konvencije, koji se odnose na finansijske račune (kontakti uspostavljeni sa nadležnim licima iz OECD-a u cilju pružanja pomoći u proceduralnim koracima koje bi Crna Gora trebalo da preduzme za imenovanje nadležnog organa).

Takođe, Poreska uprava Crne Gore započela je postupak procjene svojih administrativnih i pravnih kapaciteta u pogledu spremnosti za razmjenu informacija u skladu s međunarodnim standardima. Prvi korak je u potpunosti odgovoriti na upitnik EOIR. „Upitnik za sljedeći krug pregleda EOIR za procijenjenu nadležnost“ u okviru Globalnog foruma za transparentnost i razmjenu informacija u poreske svrhe.

U završnoj fazi je realizacija projekta „Podrška Upravi carina u oblasti akciza“ koji ima za cilj implementaciju nove nacionalne aplikacije za akcize u Carinskom informacionom sistemu, koja će između ostalog omogućiti elektronsku komunikaciju između Uprave carina i akciznih obveznika. Uprava carina se opredijelila za uvođenje sistema za elektronsko upravljanje akciznim markicama, uključujući i sigurnosnu štampu akciznih markica u skladu s Uredbom o obilježavanju duvanskih proizvoda i alkoholnih pića akciznim markicama („Sl. list CG, broj 28/19). Uvođenjem napredne tehnologije unaprijediće se efikasnost carinske službe u suzbijanju nezakonite trgovine duvanskim proizvodima i alkoholnim pićima.

Realizacija projekta Elektronske fiskalizacije je započela 8. VII 2020. s rokom za potpunu primjenu od jedne godine. Predviđeno je da Zakon o fiskalizaciji u prometu proizvoda i usluga počne da se primjenjuje od 1. I 2021, a sprovođenje projekta teče planiranom dinamikom.

Nastavljena je tehnička pomoć u cilju jačanja administrativnih kapaciteta kroz Višekorisnički projekat IPA tehničke pomoći, koji su pružili stručnjaci MMF-a, na osnovu TADAT procjene, sprovedene krajem 2015. Usvojen je akcioni plan (po oblastima za koje se smatra da su najpotrebnije) u naredne tri godine.

Tokom 2020. realizovane su sljedeće onlajn radionice:

- Veliki poreski obveznici,
- Poreska kontrola sa posebnim osvrtom na povraćaj PDV-a.

- Industrija

Kada su u pitanju instrumenti preduzetničke i industrijske politike, Javni poziv za učešće u Programu za unapređenje konkurentnosti privrede je objavljen 1. VIII 2020. Program za 2020. uključuje 17 programskih linija, od kojih je 11 za finansijsku podršku, 2 nefinansijsku podršku, a 4 programske linije su promotivnog karaktera. Podnosiocima zahtjeva je obezbijedena platforma za onlajn prijavljivanje, što predstavlja još jedan vid podrške za potencijalne korisnike.

Po isteku roka za podnošenje prijava za programske linije (2. XI 2020), primljeno je više od 400 zahtjeva za povraćaj sredstava, koji se trenutno nalaze u proceduri ocjenjivanja. Najviše interesovanja je iskazano za unapređenje inovacija, implementaciju međunarodnih standarda, kao i digitalizaciju poslovanja, što čini ukupno 75% aplikacija.

Tokom prvih 10 mjeseci 2020, Investiciono razvojni fond Crne Gore (IRFCG) je odobrio ukupno 767 plasmana (uključujući i 65 faktoring aranžmana) u iznosu od 236,9 miliona eura. Kada je u pitanju COSME Garantni Fond, u periodu od 1. I do 31. X 2020, kroz ovu garantnu šemu su odobrena 52 plasmana u vrijednosti od 5,3 miliona eura. U januaru 2020, potpisan je Ugovor o garanciji između Evropskog Investicionog Fonda kao garanta i IRFCG

kao korisnika – EaSi garancija. Garantni instrument EaSi je posebno namijenjen mikrofinansiranju i socijalnom preduzetništvu. Tokom prvih 10 mjeseci 2020, realizovana su 52 plasmana u vrijednositi od 0,5 miliona eura, a koji su podržani ovom garantnom šemom.

Krajem jula 2020. donijeti su Zakon o inovacionoj djelatnosti i Zakon o podsticajnim mjerama za razvoj istraživanja i inovacija u formi lex specialis („Sl. list CG“, broj 82/20). Ovim zakonima se kreiraju osnovne mjere za jačanje IT privrede i funkcionisanje nacionalnog inovativnog ekosistema i omogućava širok spektar olakšica i podsticaja koji jednako važe za domaće i međunarodne kompanije. Tender za izbor izvođača radova na objektu Naučno-tehnološkog parka je završen i započeti su radovi na objektu. Zajedno sa Inovaciono preduzetničkim centrom Tehnopolis iz Nikšića, nedavno uspostavljeni Naučno-tehnološki park (NTP) koordinira radom na proizvodnji medicinske opreme važne za Covid-19.

Kada su u pitanju zaključci s Pododbora za trgovinu, industriju, carine i porete u dijelu poglavlja 20, crnogorska strana je pripremila i dostavila EK pitanja u u oblasti turizma, a koja se odnose na unošenje Covid-19 u polisu osiguranja i inicijativu Međunarodne asocijacije za avio saobraćaj u vezi s uvođenjem Covid testiranja turista, kojim bi se zamijenio obavezan karantin.

8. SAOBRAĆAJ, ŽIVOTNA SREDINA, ENERGETIKA I REGIONALNI RAZVOJ (14:30-15:00)

- Praćenje glavnih operativnih zaključaka sa sastanka Pododbora 9. juna 2020. sa fokusom na:
 - Životnu sredinu i klimatske promjene

Nacionalna strategija za transpoziciju, implementaciju i primjenu pravne tekovine EU u oblasti životne sredine i klimatskih promjena (NEAS) se odnosila na period do jula 2020. Vlada Crne Gore je 19. XI 2020. usvojila Završni izvještaj o realizaciji NEAS-a. Prema Završnom izvještaju ukupan stepen realizacije obaveza za period 2016-2020 je 80,35%. Ovaj procenat smatra se uspješnim, posebno imajući u vidu da je od preostalih 68 nerealizovanih obaveza čak 14 vezano za donošenje novog Zakona o upravljanju otpadom i Zakona o homologaciji vozila. Takođe, većina preostalih obaveza koje su evidentirane kao nerealizovane nijesu u cjelosti nerealizovane, jer su tokom izvještajnog perioda odrađene brojne aktivnosti u dijelu njihove realizacije ili će biti realizovane do kraja 2020.

Stepen realizacije horizontalnih obaveza je 100%, dok su oblasti sa stepenom realizacije iznad 90% Hemikalije, Kvalitet vazduha i Industrijsko zagađenje.

U periodu od 29. VII do 28. VIII 2020. održana je javna rasprava povodom Nacrta Akcionog plana za ispunjavanje završnih mjerila u poglavlju 27 – Životna sredina i klimatske promjene koji je pripremila Radna grupa za poglavlje 27. Nakon integracije komentara sa javne rasprave, kao i komentara koji su prethodno dostavljeni od strane EK u Nacrt Akcionog plana, dokument je dostavljen Sektoru za koordinaciju, praćenje usklađenosti i

praćenje sprovođenja strategija kojima se utvrđuju javne politike u Generalnom sekretarijatu Vlade Crne Gore, na mišljenje, nakon čega će biti dostavljen EK, prije usvajanja od strane Vlade.

Izvještaj o sprovedenoj javnoj raspravi o Nacrtu akcionog plana je objavljen na sajtu Ministarstva održivog razvoja i turizma. Od ukupno 84, 25 primjedbi/predloga/sugestija su u potpunosti ili djelimično prihvaćene. Od 59 primjedbi/predloga/sugestija koje nisu prihvaćene, 7 je već realizovano ili je realizacija u toku, a 13 je već bilo uključeno u Nacrt akcionog plana. 32 primjedbe/predloga/sugestije nije prihvaćeno iz razloga što su navedene aktivnosti već definisane međunarodnim ugovorima, važećim zakonima i/ili strateškim dokumentima u oblasti životne sredine i klimatskih promjena. Samo za 4 primjedbe/predloga/sugestije je ocijenjeno da nisu predmet Akcionog plana, dok su za 3 primjedbe/predloga/sugestije data obrazloženja u pogledu rokova za realizaciju

U dijelu koji se odnosi na sprovođenje postupka SEA, od juna do početka novembra 2020. izdato je 8 saglasnosti, dok su 4 zahtijeva za davanje saglasnosti u proceduri.

Vezano za sprovođenje EIA, donijeto je 19 rješenja o davanju ekološke saglasnosti, zatim donijeta su 33 rješenja da nije potrebna izrada elaborata procjene uticaja, dok je 20 predmeta u toku. Za svaki predmet obavještena je javnost i zainteresovani organi. Za približno 40 predmeta javnost je učestvovala u procesu donošenja odluka. U navedenom periodu nije bilo kompleksnih predmeta za koje se raspisuju javni pozivi za učešće u radu Komisije za ocjenu elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu.

Vlada je 8. X 2020. usvojila Informaciju o stanju životne sredine u Crnoj Gori u 2019. godini, a 29. X 2020, Vlada je usvojila Program rada i Finansijski plan Fonda za zaštitu životne sredine, za 2020. godinu.

Prekogranični slučajevi u periodu decembar 2019 – novembar 2019

1) Rijeka Cijevna, MHE u Republici Albaniji

Crna Gora je 11. IX 2019 izrazila zabrinutost zbog usklađenosti Republike Albanije sa obavezama u okviru Konvencije o procjeni uticaja na životnu sredinu u prekograničnom kontekstu - Espoo i Protokolu o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu (SEA) u pogledu aktivnosti na izgradnji malih hidroelektrana na rijeci Cijevni. Slučaj je otvoren pred Komitetom za implementaciju Espoo konvencije u martu 2020, na 47. zasjedanju, održanom putem videokonferencije u martu 2020. Crna Gora je primila dostavno pismo 29. X 2020. u kojem se obavještava da je na 48. zasjedanju održanom putem videokonferencije u septembru 2020, Komitet nastavio da razmatra zahtjev Crne Gore izražavajući zabrinutost zbog poštovanja obaveza iz Konvencije od strane Albanije. Komitet za sprovođenje Espoo Konvencije ohrabrio je Vladu Albanije i Vladu Crne Gore da nastave dijalog i da informišu Komitet o statusu i ishodu međusobnih diskusija do januara 2021.

2) HE Komarnica, Crna Gora

Crna Gora (Ministarstvo održivog razvoja i turizma) sprovela je prekogranični postupak za Predlog detaljnog prostornog plana višenamjenskog rezervoara na rijeci Komarnici i Predlog izvještaja o strateškoj procjeni za predlog Detaljnog prostornog plana za Višenamjenski rezervoar na rijeci Komarnici u skladu sa SEA protokolom. Bosna i Hercegovina je obaviještena u vezi sa pomenutim planom i ova država je učestvovala u prekograničnim konsultacijama. Sva mišljenja i sugestije primljene od Bosne i Hercegovine su uzeta u obzir i Izvještaj o SEA je izmijenjen i dopunjen u skladu sa prekograničnim konsultacijama. Izmijenjeni i dopunjeni izvještaj o SEA je, takođe, poslat kako bi se Bosna i Hercegovina obavijestila o integrisanim komentarima. Konačna odluka o usvajanju ovog Detaljnog prostornog plana (usvajanje od strane Skupštine/Vlade Crne Gore zajedno sa SEA odobrenjem Izvještaja o SEA) poslata je Bosni i Hercegovini

3) Rijeka Lim u Republici Albaniji

Ministarstvo održivog razvoja i turizma dobilo je informaciju od nevladinih organizacija da je revitalizovan Projekat izgradnje dvije hidroelektrane, Brodarevo 1 i Brodarevo 2 na rijeci Lim u Republici Srbiji. Crna Gora je izrazila zainteresovanost za učešće u prekograničnom postupku i u junu i oktobru 2020. zatražila relevantne informacije od Republike Srbije. Za sada Crna Gora nije dobila nijedno zvanično pismo/odgovor od Republike Srbije.

U oblasti **kvaliteta vazduha**, Crna Gora je ponovo uspostavila izvještavanje o emisijama u vazduh. Inventar emisija zagađujućih materija u vazduh za period 1990-2018. dostavljen je EIONET-u i Sekretarijatu LRTAP Konvencije u martu 2020. Nacrt programa za kontrolu zagađenja vazduha pripremljen u skladu sa Direktivom (EU) 2016/2284 i zahtjevima definisanim završnim mjerilima za poglavlje 27 je ažuriran u skladu sa najnovijim podacima o emisijama. Ažuriranje Nacionalne strategije upravljanja kvalitetom vazduha je u toku. Nova strategija sadrži planove kvaliteta vazduha za tri zone kvaliteta vazduha u Crnoj Gori (sjevernoj, centralnoj i primorskoj), kao i Program kontrole zagađenja vazduha i trebalo bi da bude usvojena u prvoj polovini 2021, nakon opsežnog konsultativnog procesa. Vlada Crne Gore usvojila je 16. VII 2020. Izvještaj o sprovođenju Akcionog plana za sprovođenje Nacionalne strategije upravljanja kvalitetom vazduha za 2019. godinu.

U oblasti **upravljanja otpadom**, krajem 2019. završena je sanacija neuređenog odlagališta „Komarača“ u opštini Plav. U toku su završni radovi na izgradnji transfer stanica u opštinama Mojkovac i Andrijevica, a planirani rok realizacije ovih projekata je kraj 2020. Završena je revizija Glavnog projekta za sanaciju privremenog odlagališta komunalnog otpada na lokaciji „Zakršnica“ na teritoriji opštine Mojkovac.

Raskinut je ugovor sa ponuđačem za izradu projektne dokumentacije i izvođenje radova za sanaciju neuređenog odlagališta „Ćafe“ u opštini Bar, po modelu „projektuj i izgradi“. U vezi realizacije ovog projekta, početkom sledeće godine planira se objavljivanje novog javnog oglasa. Raskinut je ugovor sa ponuđačem za radove na izgradnji reciklažnog dvorišta sa sortirnicom u opštini Berane. U vezi realizacije ovog projekta početkom sljedeće godine planira se objavljivanje novog javnog oglasa.

U toku su pripremne aktivnosti na realizaciji projekta (pripremljena tenderska dokumentacija) za opštine Pljevlja (reciklažno dvorište sa sortirnicom i transfer stanicom) i Kolašin (reciklažno dvorište).

U završnoj fazi je izrada predstudije izvodljivosti (saradnja Ministarstva održivog razvoja i turizma i EBRD banke) za izgradnju regionalnog centra upravljanja otpadom u opštini Bijelo Polje koji će opsluživati opštine na sjeveru Crne Gore (Bijelo Polje, Berane, Pljevlja, Rožaje, Plav, Andrijevica, Petnjica, Gusinje, Mojkovac, Kolašin i Žabljak).

Tokom 2020. sprovedene su aktivnosti na izradi novog Zakona o upravljanju otpadom, tako da se donošenje ovog akta planira tokom 2021. Takođe, u toku je procedura odabira obrađivača novog Državnog plana upravljanja otpadom (saradnja sa Delegacijom Evropske unije) koji se planira izraditi tokom 2022. kroz tender u okviru IPA 2016 projekta *Support to Implementation and Monitoring of Waste Management*. Pored navedenog, u toku su tenderske procedure za još dva IPA 2016 projekta u ovoj oblasti, i to: *Support to Project Preparation for Environment and Climate Change Sector* i *Supply of Equipment for Support to Implementation and Monitoring of Waste Management*.

U oblasti **kvalitet voda**, Skupština Crne Gore je 27. XII 2019. donijela Zakon o zaštiti morske sredine („Sl. list CG” broj 73/19). Projekat „Implementacija ekosistemskog pristupa u Jadranskom moru kroz planiranje namjene mora”, koji implementira MRT, a finansira GEF, podržava proces unaprijeđenja nacionalnog programa monitoringa morskog ekosistema u skladu sa obavezom usklađivanja nacionalnih programa praćenja sa Integrisanim programom za monitoring i procjenu u okviru primjene Barselonske konvencije. S obzirom na kompatibilnost IMAP-a sa zahtjevima MSFD-a, ovaj projekat će takođe doprinijeti procesu implementacije MSFD-a. Druga komponenta je, takođe, započela, podržavajući pripremu nacrtu plana za područje mora u skladu sa zahtjevima Direktive o prostornom planiranju morske sredine (MSP).

Početni-inception sastanak u okviru IPA projekta „Podrška upravljanju i monitoringu u upravljanju vodama u Crnoj Gori,” je održan u februaru 2020. Opšti cilj je pružiti podršku crnogorskoj administraciji da efikasno upravlja sprovođenjem i praćenjem upravljanja vodama i politike zaštite životne sredine kako bi se obezbijedila usklađenost sa pravnom tekovinom EU u oblasti životne sredine. Sljedeće direktive će biti implementirane kroz navedeni IPA projekat: Direktiva o nitratima, Direktiva o podzemnim vodama, Direktiva o poplavama i Okvirna direktiva o morskoj strategiji.

Projektom će biti obuhvaćena cijela teritorija Crne Gore, sa podjelom na dva glavna riječna sliva: sliv Dunava i Jadranski sliv. U pogledu mora, projekat pokriva cjelokupno područje teritorijalnog mora, koje se proteže do granice od 12 nautičkih milja od obale. Trenutno se aktivnosti povezane sa sprovođenjem MSFD-a sastoje od revizije Prvog nacrtu početne procjene stanja morske sredine i pripreme GES dokumenta. Pored toga, izvršena su terenska istraživanja za prikupljanje podataka o stanju morske sredine koja doprinose prevazilaženju postojećih nedostataka u podacima. MRT dodatno učestvuje u implementaciji Interreg MED projekta „Zaštita biodiverziteta” (Panacea II), koji će

doprinijeti mapiranju odabranog morskog područja tokom 2021. i razmijeni iskustva i izgradnji kapaciteta u upravljanju morskim zaštićenim područjima.

Nastavljene su aktivnosti u vezi sa sprovođenjem IPA projekta „Jačanje kapaciteta za implementaciju Okvirne direktive o vodama u Crnoj Gori”, u okviru kojeg su urađeni Nacrti planova upravljanja vodama na vodnom području dva sliva, Dunavski i Jadranski. Javna rasprava povodom nacрта ova dva plana je organizovana tokom šest mjeseci u periodu od 26. VIII 2019. do 26. II 2020.

U oblasti **zaštita prirode**, Skupština je 4. III 2020. donijela Zakon o potvrđivanju Protokola iz Nagoje o pristupu genetičkim resursima i pravednoj i jednakoj raspodjeli koristi koje proističu iz njihovog korišćenja shodno Konvenciji o biološkoj raznovrsnosti („Sl. list CG - Međunarodni ugovori“, broj 3/20).

Vlada Crne Gore je nastavila sa preduzimanjem mjera i aktivnosti kako bi se obezbijedila dalja zaštita i održivo upravljanje Parkom prirode „**Ulcinjska solana**“, u saradnji sa Javnim preduzećem Nacionalni parkovi (JPNP), sa kojim je produžen Ugovor o zakupu Ulcinjske solane na period od godinu dana, odnosno do 24. VIII 2021.

U okviru saradnje između Vlade SR Njemačke i Vlade Crne Gore, pripremljen je predlog ToR-a za njemačkog eksperta koji će pružiti podršku opštini Ulcinj u definisanju optimalnog modela upravljanja ovim zaštićenim područjem, kao i implementaciji mjera zaštite ovog područja. Očekuje se da će ekspert svoj radni angažman započeti u narednih 6 mjeseci. Javna rasprava o Nacrtu petogodišnjeg plana upravljanja zaštićenim prirodnim dobrom Ulcinjske solane je organizovana u periodu od 7-28. VII 2020. *Sve relevantne informacije vezano za zaštitu i upravljanje Ulcinjskom solanom su uključene u kvartalne izvještaje koje je Crna Gora dostavila EK u junu i septembru 2020.*

Kada je riječ o aktivnostima koje se odnose na nastavak prikupljanja podataka sa ciljem identifikovanja potencijalnih **Natura 2000** područja u okviru državnog budžeta, sredstva u iznosu EUR 250.000 su obezbijedena za nastavak terenskog rada, koji sprovodi Agencija za zaštitu prirode i životne sredine u skladu sa unaprijedenom metodologijom koju je uspostavio prethodni IPA projekat „Uspostavljanje Natura 2000 mreže”. Mapiranje za staništa i vrste je nastavljeno od juna 2020. na područjima koja nisu istraživana prethodnim aktivnostima: Orijen, Visitor, Bjelasica (dio koji nije pokriven u istraživanju iz 2019), Kozica i Maočnica (dio koji nije pokriven u istraživanju iz 2019) i Prekornica, dok je mapiranje ihtiofaune i ornithofaune nastavljeno po posebnom planu lokacija. Nastavljena je obuka 10 mladih stručnjaka koji su obučeni 2019. tokom terenskog rada zajedno sa starijim stručnjacima i 5 novih mladih stručnjaka je započelo obuku tokom 2020.

Tokom 2020, kroz GEF projekat „Promovisanje upravljanja zaštićenim područjima kroz integrisanu zaštitu morskih i priobalnih ekosistema u obalnom području Crne Gore”, koji je pokrenut od strane Ministarstva održivog razvoja i turizma, završeno je terensko istraživanje za **3 zaštićena područja u moru** (Platamuni, Katič, Ostrvo stari Ulcinj). MRT je pokrenulo kod Agencije za zaštitu prirode i životne sredine proceduru izrade Studije zaštite

za morska zaštićena područja u maju 2020. Nacrt Studije zaštite za Platomune je pripremljen i dostavljen nadležnim institucijama na konsultacije i uzajamno usklađivanje prije javne rasprave koja je otpočela 17. XI 2020. Priprema studija za Katič i Stari Ulcinj je u toku i prvi nacrti će biti završeni do kraja 2020. Po završetku sve 3 studije zaštite i javnih rasprava koje prate (predlozi) 3 Odluke o proglašenju zaštićenih područja u moru će biti dostavljene Vladi na usvajanje.

Doprinos aktivnostima mapiranja lokacija u morskoj sredini, u skladu sa Natura 2000 zahtjevima, tokom 2020. i 2021. realizovaće se kroz projekte IPA 2016 „Podrška sprovođenju i praćenju upravljanja vodama u Crnoj Gori“ i Interreg MED „Zaštita biodiverziteta“, kroz koje se planira mapiranje još dva vrijedna područja.

Crna Gora je **bukove šume** unutar NP Biogradska gora uvrstila u “Drevne i prašumske bukove šume Karpata i drugih regija Europe - proširenje (Crna Gora)”, kako bi se kvalifikovala za uvrštavanje na UNESCO listu svjetske baštine. Naime, izradom nacrtu Nominacionog dosijea za treće proširenje serijskog dobra UNESCO Svjetske prirodne baštine „Drevne i prašumske bukove šume“, započeta je finalna faza nominacije evropskih izvornih bukovih šuma i prašumskih bukovih kompleksa na teritoriji Crne Gore, Švajcarske, Češke, Poljske, Slovačke, Italije, Francuske, Srbije, Bosne i Hercegovine i Sjeverne Makedonije. Ekspertska misija Međunarodne unije za zaštitu prirode (IUCN) je posjetila Crnu Goru odnosno NP Biogradska gora krajem oktobra 2020.

Vezano za **Skadarsko jezero**, Biro Stalnog odbora Bernske konvencije na sastanku održanom u septembru 2020. izvršio je uvid u dostavljene Izvještaje koje su podnijeli i nacionalne vlasti i podnosioci žalbe povodom žalbe br. 2016/4: Crna Gora: Razvoj komercijalnog projekta u Nacionalnom parku Skadarsko jezero i kandidata za Emerald područje. Biro je pozdravio napredak u određenim oblastima koje je Vlada Crne Gore postigla, kao što su: mapiranje staništa Skadarskog jezera kroz prekogranični projekat „Očuvanje i održivo korišćenje biodiverziteta na područjima Prespanskog, Ohridskog i Skadarskog jezera (CSBL)” koji je implementirao GIZ, u Albaniji i Crnoj Gori; kao i proglašenje Ulcinjske solane zaštićenim područjem – parkom prirode. Dodatno, Skupština Crne Gore je 29. II 2020. donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sigurnosti pomorske plovidbe („Sl. list CG” broj 77/20), koji, između ostalog, a imajući u vidu Preporuke br. 201 (2018), zabranjuje korišćenje ličnih plovila (skuteri) na Skadarskom jezeru i sve druge aktivnosti na vodi koje mogu štetiti plutajućoj vegetaciji; definiše propise o “vožnji” čamcima, kao što je ograničenje brzine (brzina od 4 čvora u predmetnoj zoni jezera) i obezbijedena je udaljenost od zone I stroge zaštite i od obale. Treći izvještaj o implementaciji Preporuka datih od strane Bernske konvencije je dostavljen 29. X 2020.

Jedna od preporuka od strane Bernske konvencije je i sprovođenje redovnog monitoringa vrsta s Anex-a I i II Bernske konvencije, s posebnim osvrtom na vrstu vidra (*Lutra lutra*). Implementacija ove preporuke realizovana je u saradnji sa NP Skadarsko jezero, gdje se redovno sprovodi monitoring flore i faune koji je propisan Godišnjim programom upravljanja NP Skadarsko jezero. Takođe, u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode („Sl. list

CG" broj 54/16) AZPŽS prati stanje očuvanosti prirode. Plan monitoringa sprovodi se na osnovu godišnjeg programa monitoringa koji usvaja Vlada Crne Gore. Monitoring vidre započet je u junu 2019.

Monitoring kvaliteta površinske vode koji se sprovodi na kvartalnom nivou i monitoring faune dna rijeke **Tare**, što predstavlja sprovođenje preporuka UNESCO-a, koji drugu godinu zaredom određuje uticaj izgradnje autoputa na živi svijet rijeke Tare, nastavljen je i 2020.

U sklopu saradnje sa Sekretarijatom UNESCO Konvencije, Crna Gora je istom u februaru 2020. proslijedila Izvještaj o stanju očuvanosti **NP Durmitor**. U skladu sa članom 58 Zakona o zaštiti prirode („Sl. list CG“ broj 54/16), upravljač nacionalnih parkova (JPNP) je u novembru 2020. pripremio Nacrt petogodišnjeg plana upravljanja za period 2021-2025.

Vezano za **Sinjajevinu**, na inicijativu Ministarstva odbrane, Agencija za zaštitu prirode i životne sredine pristupila je izradi "Utvrđivanja nultog stanja biodiverziteta na Sinjajevini" na širem području planiranom za vojni poligon. U periodu jun-oktobar 2020. rađena su terenska istraživanja, koja su završena 10. X 2020. Istraživanjima su obuhvaćene: vaskularne biljke, staništa sa Direktive o staništima, mahovine, lišajevi, gljive, sisari, ptice, vodozemci i gmizavci, insekti, vodeni beskičmenjaci i pećine. Korištena je ista metodologija istraživanja koja se koristi u projektu „Uspostavljanje NATURA 2000 mreže". S obzirom na to da u pomenutom periodu nije bilo moguće detaljno istražiti kompletan biodiverzitet, poseban naglasak je dat na međunarodno značajne vrste (Bernska konvencija, Direktiva o staništima), endemične i vrste zaštićene nacionalnom legislativom. Na osnovu sakupljenih podataka će se predložiti koji djelovi Sinjajevine (a koji se nalaze u obuhvatu poligona koji je dostavljen kao predmetno područje istraživanja) treba izuzeti od korištenja/gađanja ukoliko je izvodljivo.

U oblasti **industrijskog zagađenja**, na osnovu Zakona o industrijskim emisijama („Sl. list CG", broj 17/19), kojim se prenosi Direktiva 2010/75/EU o industrijskim emisijama (IED), donijeti su sljedeći propisi: Pravilnik o kriterijumima za određivanje najboljih dostupnih tehnika radi zaštite životne sredine i listi zagađujućih supstanci iz industrijskih postrojenja („Sl. list CG", broj 35/19); Pravilnik o obrascu integrisane dozvole („Sl. list CG", broj 59/19); Pravilnik o uslovima upotrebe i ispuštanja žive i živinih jedinjenja („Sl. list CG", broj 68/19); Uredba o vrstama aktivnosti i postrojenja za koje se izdaje integrisana dozvola („Sl. list CG", broj 68/19); Pravilnik o vrstama aktivnosti, graničnim vrijednostima emisija i načinu vršenja monitoringa u postrojenjima koja koriste organske rastvarače („Sl. list CG", broj 30/20); Pravilnik o graničnim vrijednostima emisija zagađujućih materija, načinu vršenja monitoringa i uslovima rada postrojenja za spaljivanje i suspaljivanje otpada („Sl. list CG" broj 79/20); Pravilnik o graničnim vrijednostima emisija zagađujućih supstanci, tehničkim mjerama za izuzeće od primjene graničnih vrijednosti i načinu monitoringa („Sl. list CG" broj 61/20); Pravilnik o načinu vršenja monitoringa emisija u vodu i vazduh iz postrojenja koja proizvode titanijum dioksid („Sl. list CG" broj 70/20) i Pravilnik o sadržaju i načinu podnošenja zahtjeva za izdavanje integrisane dozvole („Sl. list CG" broj 55/20).

Shodno Zakonu o industrijskim emisijama, Agencija za zaštitu prirode i životne sredine je po službenoj dužnosti, pokrenula postupak revizije **integrisanih dozvola** i obavijestila operatere o razlozima za pokretanje iste. Agenciji je tražena dokumentacija blagovremeno dostavljena od strane "Možura" doo Bar; Deponija "Livade" doo Podgorica, kao i od Elektroprivrede CG za postrojenje "Termoelektrana Pljevlja".

Intenzivirane su aktivnosti na sprovođenju projekta **„Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje“** u saradnji sa Svjetskom bankom. U prethodnom periodu, u skladu sa ugovorom, nastavljena je remedijacija Jadranskog brodogradilišta Bijela, deponija pepeka i šljake Maljevac i flotaciono jalovište Gradac. Kada je riječ o lokaciji KAP, završene su aktivnosti na geodetskom snimanju i geološko-geotehničkom snimanju lokacije bazena crvenog mulja i priprema preostale tehničke dokumentacije (Glavni projekat, revizija geoloških snimanja i nadzor nad geološkim istraživanjima, ESIA/EIA dokumentacija i sl.) je u toku za bazen crvenog mulja i deponiju čvrstog otpada. Takođe, postignut je napredak u vezi sa uspostavljanjem mehanizma za stvaranje i održavanje baze podataka (registra) o kvalitetu u pogledu industrijskog otpada.

Dostavljanje obavještenja o SEVESO postrojenjima od strane operatera Agenciji za zaštitu prirode i životne sredine je u toku.

Jačanje administrativnih kapaciteta kontinuirano se ostvaruje kroz TAIEX instrument.

U oblasti **hemikalija**, podzakonski akti koji su usvojeni na osnovu Zakona o hemikalijama se kontinuirano dopunjavaju i mijenjaju u skladu sa izmjenama na nivou EU. Tokom 2020. usvojeni su sljedeći podzakonski akti: Uredba o izmjeni Uredbe o zabranjenim odnosno dozvoljenim načinima upotrebe, proizvodnje i stavljanja na tržište hemikalija koje predstavljaju neprihvatljiv rizik po zdravlje ljudi i životnu sredinu („Sl. list CG“, br. 70/18, 76/20), koja u potpunosti prenosi Aneks XVII REACH regulative; Pravilnik o kriterijumima za identifikaciju supstance kao perzistentne, bioakumulativne, toksične i veoma perzistentne i bioakumulativne („Sl. list CG“, broj 42/20), koji u potpunosti prenosi Aneks XIII REACH regulative; Pravilnik o načinu izrade i sadržaju izvještaja o bezbjednosti hemikalije („Sl. list CG, broj 28/20), koji u potpunosti prenosi Aneks I REACH regulative; Pravilnik o izmjeni Pravilnika o listi klasifikovanih supstanci („Sl. list CG, br. 11/18, 63/20), koji u potpunosti prenosi sve izmjene i dopune Aneksa VI CLP regulative; Pravilnik o izmjeni Pravilnika o listi opasnih hemikalija i proizvoda čiji je izvoz zabranjen („Sl. list CG, br. 71/18, 68/20), koji prenosi izmjene i dopune Aneksa V PIC regulative i Pravilnik o bližem sadržaju dosijea i registra hemikalija („Sl. list CG, broj 96/20), koji prenosi izmjene i dopune Aneksa VI – Aneksa XII REACH regulative.

Vlada Crne Gore je u aprilu 2020. usvojila *Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Nacionalne startegije upravljanja hemikalijama 2019-2022, za 2019.*

Izgradnja kapaciteta za učešće u radu tijela Evropske agencije za hemikalije (ECHA) je nastavljena u okviru IPA projekta „Pripremne mjere za upravljanje hemikalijama za zemlje kandidate i potencijalne kandidate“, koji realizuje ECHA. Takođe, kompanije koje je ECHA

angažovala u cilju sprovođenja *Procjene nacionalnih kapaciteta i spremnosti za implementaciju i primjenu REACH, CLP, BPR i PIC-a u Crnoj Gori i Srbiji* pripremaju Izvještaj sa Akcionim planom da definišu dalju podršku od strane ECHA. U okviru ovog projekta, pripremljena su dva informativna letka: Hemijska sigurnost i vaše poslovanje <https://epa.org.me/wp-content/uploads/2020/06/sme-leaflet-new-ME-COR.pdf> i CLP razglednica <https://epa.org.me/wp-content/uploads/2020/06/CLP-CARD-EN-2019-ME-DTP-COR-2.pdf>, a sve sa ciljem da se unaprijedi rad nacionalnog helpdeska i podigne svijest o relevantnim tijelima koja upravljaju hemikalijama.

U cilju unaprijeđenja rada Nacionalnog helpdeska, u okviru AZPŽS, na sajtu je objavljen CLP kviz <https://epa.org.me/help-desk/> koji je preuzet sa sajta ECHA <https://echa.europa.eu/regulations/clp/clp-quiz>.

U periodu 27 -28. X 2020. organizovana je hibridna ekspertska misija Tajeks za unapređenje nadzora biocidnih proizvoda. Takođe, predstavnik Crne Gore učestvovao je na 36. sastanku nadležnih organa, kao posmatrač, za REACH i CLP regulative (CARACAL), 28. IX, kao i na regionalnoj onlajn konferenciji o jačanju partnerstava za hemikalije i sigurnost otpada (15.-16. oktobar).

U oblasti **civilne zaštite**, Nacionalni plan spašavanja i zaštite od klizišta i odrona i Nacionalni plan spašavanja i zaštite od bioloških i hemijskih nesreća su pripremljeni i u toku su aktivnosti kako bi se isti dostavili na usvajanje Vladi Crne Gore u skladu sa Planom rada Vlade za 2020. kojim je usvajanje navedenih dokumenata planirano za kraj 2020.

Crna Gora je 29. X 2020. potpisala Sporazum o grantu br. ECHO/SUB/2020/TRACK1/831677 za akciju pod nazivom Razvoj nacionalne procjene rizika za sve vrste opasnosti koje utiču na Crnu Goru, za koju se očekuje da će započeti 15. XII 2020. Očekuje se da će ista biti završena do decembra 2021.

Sljedeći propisi su usvojeni u ovoj oblasti: Odluka o objavljivanju Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Bugarske o saradnji u slučaju katastrofa („Sl. list CG – međunarodni ugovori”, broj 7/20); Naredba o zabrani prodaje i upotrebe pirotehničkih sredstava razreda II – petardi („Sl. list CG”, broj 79/20); Pravilnik o bližem načinu organizovanja i sprovođenja provjere znanja i vještina pripadnika jedinica civilne zaštite, specijalističkih i dobrovoljnih jedinica i obrascu uvjerenja o njihovom osposobljavanju i usavršavanju u oblasti zaštite i spašavanja („Sl. list CG” broj. 81/20) i Pravilnik o osposobljavanju i usavršavanju pripadnika jedinica civilne zaštite, specijalističkih i dobrovoljnih jedinica („Sl. list CG” broj. 81/20).

U oblasti **klimatskih promjena**, u skladu sa Zakonom o zaštiti od negativnih uticaja klimatskih promjena („Sl. list CG” broj 73/19), Vlada Crne Gore je 6. II 2020. donijela Uredbu o aktivnostima odnosno djelatnostima koje emituju gasove sa efektom staklene bašte za koje se izdaje dozvola za emisiju gasova sa efektom staklene bašte („Sl. list CG”, broj 08/20).

Tokom 2020. donijeti su sljedeći pravilnici: Pravilnik o načinu izrade i sadržaju inventara emisija gasova sa efektom staklene baste („Sl. list CG” broj 55/20) u cilju daljeg usklađivanja sa Regulativom (EU) 2018/1999; Pravilnik o načinu utvrđivanja obaveznih ciljeva smanjenja emisija gasova sa efektom staklene bašte, („Sl. list CG” broj 57/20) sa ciljem dalje harmonizacije sa Regulativom (EU) 2018/842 i (EU) 2018/841; Pravilnik o bližem načinu i potrebnoj dokumentaciji za izdavanje dozvole za uvoz i/ili izvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač i alternativnih supstanci („Sl. list CG” broj 69/20) sa ciljem dalje harmonizacije sa Regulativom 517/2014 i 1005/2013; Pravilnik o sadržaju plana praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte iz postrojenja, („Sl. list CG” broj 92/20) sa ciljem dalje harmonizacije sa Regulativom (EU) 2018/2066 i Pravilnik o planu praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte iz vazduhoplova („Sl. list CG” broj 102/20) sa ciljem dalje harmonizacije sa Regulativom 2017/2392 i (EU) 2018/2066.

Izrada **Strategije o niskokarbonskom razvoju** je definisana kao jedna od prioriternih aktivnosti u okviru projekta „Tehnička podrška za praćenje i sprovođenje politika zaštite životne sredine i klimatskih akcija“, finansiranog iz IPA 2016 programa. Usljed situacije u vezi sa COVID 19 i preraspodjelom sredstava iz odobrenog IPA programa, otkazana je tenderska procedura za ugovor o uslugama „Tehnička podrška za praćenje i sprovođenje politika zaštite životne sredine i klimatskih akcija.“ Ista prijava za tehničku pomoć, koja između ostalog uključuje i izradu ove strategije, podnesena je i predložena za finansiranje u okviru IPA III.

Projekat „Treći nacionalni izvještaj Crne Gore o klimatskim promjenama” (TNC) prema Okvirnoj konvenciji UN o klimatskim promjenama, čije sprovođenje je otpočelo u junu 2016, završen je u julu 2020. Vlada Crne Gore je usvojila TNC 30 VII 2020. Ovim izvještajem ažuriran je inventar emisija gasova s efektom staklene bašte za period 2016-2017, u skladu sa novom Metodologijom međuvladinog panela IPCC 2006, pri čemu su značajno poboljšani podaci u sektoru otpada i šumarstva. Izvještaj sadrži rekalkulaciju ranijih vremenskih serija od 1990, kao i opšti opis mjera koje je Crna Gora formulisala, utvrdila i sprovela u cilju upravljanja i planiranja smanjenja emisija GHG.

U saradnji sa UNDP-em, Ministarstvo održivog razvoja i turizma je otpočelo proces revizije Nacionalno utvrđenog doprinosa (NDC). Dokument je u fazi finalizacije i pripreme za usvajanje od strane Vlade. Period sprovođenja revidiranog NDC-a se odnosi na 1. I 2021 – 31 XII 2030.

Ministarstvo održivog razvoja i turizma, u saradnji sa Programom Ujedinjenih nacija za životnu sredinu, sprovodi projekat „Plan pripravnosti za saradnju sa Zelenim klimatskim fondom i izrada Nacionalnog programa prioriternih aktivnosti” koji će doprinijeti jačanju kapaciteta crnogorskih institucija za saradnju sa Zelenim klimatskim fondom, kao i definisanju prioriteta za finansiranje od strane Fonda u narednom periodu. U okviru Plana prioriternih aktivnostipripremljen je Izvještaj o potrebama, nedostatku znanja i kapaciteta

za unapređenje saradnje sa Zelenim klimatskim fondom. Plan prioriternih aktivnosti je u procesu finalizacije i pripreme za usvajanje od strane Vlade.

Ministarstvo održivog razvoja i turizma, u saradnji sa Programom Ujedinjenih nacija za razvoj, pripremio je predlog projekta „Jačanje kapaciteta Crne Gore da integriše rizike od klimatskih promjena u planiranje“ za izradu **Nacionalnog plana za prilagođavanje klimatskim promjenama**. Predlog projekta je završen u prvoj polovini 2020, a odobren 23. X 2020.

Tokom 2020. Crna Gora je intenzivirala aktivnosti na izradi **Nacionalnog energetskeg i klimatskog plana** (NECP), koji će predstavljati dobru osnovu za pripremu Strategije o niskokarbonskom razvoju. Uspostavljena je Tehnička radna grupa koja je odgovorna za koordinaciju procesa i do sada su održana dva sastanka Radne grupe u junu i septembru 2020.

- Saobraćaj

U vezi sa Strategijom razvoja saobraćaja 2019-2035, Ministarstvo saobraćaja i pomorstva (MSP) u cilju da osigura adekvatnu koordinaciju aktivnosti vezanih za monitoring sprovođenja Strategije razvoja saobraćaja 2019-2035, dužno je da uspostavi Koordinaciono tijelo čiji su članovi predstavnici svih relevantnih institucija koji su uključeni u sprovođenje SRS i akcionih planova, dok će MSP imati ulogu koordinatora. Koordinaciono tijelo je Odlukom MSP osnovano 10. II 2020.

U skladu sa Programom rada Vlade 2020, MSP treba da pripremi i dostavi Vladi Crne Gore Izvještaj o sprovođenju Akcionog plana 2019-2020 za realizaciju Strategije razvoja saobraćaja 2019-2035. Ministarstvo treba, takođe, da pripremi i dostavi Akcioni plan za 2021-2022. Trenutno, Ministarstvo priprema oba Izvještaja o sprovođenju Akcionog plana za 2019-2020 i Akcionog plana za 2021-2022.

U skladu sa izmjenama i dopunama Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva saobraćaja i pomorstva, dvoje kolega je angažovano, preko ugovora na određeno vrijeme, radi izvršavanja zadataka povezanih sa praćenjem sprovođenja i obavezama vezanim za Transevropsku saobraćajnu mrežu (TEN-T) i Instrument za povezivanje Evrope (CEF), koji su u skladu sa zahtjevima koji proizlaze iz Regulative 1316/2013 o uspostavljanju Instrumenata za povezivanje Evrope.

U ovom trenutku su ispunjeni svi potrebni uslovi za Upravu za kadrove Crne Gore. U sledećoj nedelji (16-20. XI 2020.) ističe pravo na žalbu, nakon čega će Ministarstvo izdati rješenja na neodređeno vrijeme izabranim kandidatima.

U oblasti pomorskog saobraćaja proces usklađivanja nacionalnog zakonodavstva s pravnom tekovinom EU, uključujući status članstva u Pariškom memorandumu o državnoj luci je u toku. Na sjednici održanoj u julu 2020, Skupština Crne Gore usvojila je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sigurnosti pomorske plovidbe („Sl. list CG “br. 77/20). Zakon je u potpunosti usklađen sa zahtjevima Pariškog memoranduma a stupio je na snagu u avgustu 2020. Na temelju obaveza preuzetih prema Sekretarijatu Pariškog

memoranduma, Direktorat za pomorski saobraćaj i unutarašnju plovidbu preveo je prečišćenu verziju Zakona o sigurnosti pomorske plovidbe i dostavio na mišljenje Sekretarijatu Pariškog memoranduma 4. XI 2020.

Razmjena službenika lučke državne kontrole za obuku, prema dogovoru sa Sekretarijatom Pariškog memoranduma, biće nastavljena nakon smanjenja mjera izazvanih pandemijom COVID 19. Sredstva za sprovođenje ovih aktivnosti predivđena su budžetom Ministarstva saobraćaja i pomorstva za 2021.

Takođe, u skladu sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o sigurnosti pomorske plovidbe, Direktorat za pomorski saobraćaj i unutrašnju plovidbu pripremiće, a Ministarstvo saobraćaja i pomorstva donijeće podzakonske akte o inspekcijskom nadzoru državne luke tokom 2021.

U skladu sa nacrtom Izvještaja 53. sastanka Odobora za državnu lučku kontrolu koji je održan u virtuelnom formatu od 28. IX – 2. X 2020. Odbor je:

- Uzeo u obzir informacije koje je dostavila crnogorska strana;
- Dogovorio da će za sad prekinuti saradničko članstvo Crne Gore, očekujući značajan napredak Crne Gore;
- Dogovorio da će Crnoj Gori omogućiti kontinuirani pristup THETIS-u i obuci, uključujući pristup MaKC-ima, pružani u kontekstu Pariškog memoranduma;
- U trenutnim okolnostima još uvijek se ne bi moglo odlučiti o novoj Misiji utvrđivanja činjenica (Fact Finding Mission) i mogućem pristupu u dva koraka za takvu FFM kako je predložio Savjetodavni odbor članica Pariškog memoranduma.

Sprovođenje VTMS II i NMSW planira se kroz IPA II, Državni Akcioni Program za 2017. godinu. Započela je priprema tenderske dokumentacije kao postupak pokretanja tenderskih procedura, a tender će se pokrenuti u II kvartalu 2021. godine.

U oblasti unutrašnjih plovni puteva u toku je usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU. Podrškom eksperata angažovanih kroz projekat IPA 2017 "Tehnička pomoć u jačanju kapaciteta i usklađivanju nacionalnog zakonodavstva sa EU legislativom u sektoru saobraćaja", projektni zadatak predviđa aktivnosti za utvrđivanje propisa (zakona i podzakonskih akata) u dijelu unutrašnjih plovni puteva kao jedan od glavnih prioriteta ovog projekta. Prva NKE misija sprovedena je od 20. X – 6. XI 2020. Cilj ove misije je bio da poboljša pravni okvir za unutrašnje plovne puteve kao i da ih uskladi sa zahtjevima EU, prvenstveno u izradi Novog zakona kojim se prenosi Direktiva 2017/2397, 2016/1629 i Regulativa 2016/1628 kao i da razradi odgovarajuću tabelu usklađenosti.

Sledeća misija je predviđena za drugu polovinu januara 2021. Kroz pomenuti Zakon će biti transponovane sledeće direktive i regulative: Direktiva EU 2017/2397 Evropskog parlamenta i Savjeta od 12. decembra 2017 o priznavanju stručnih kvalifikacija u unutrašnjoj plovidbi i stavljanju van snage direktiva Savjeta 91/672/EEZ i 96/50/EZ, Direktiva EU 2016/1629 Evropskog parlamenta i Savjeta EU od 14. septembra 2016. o utvrđivanju tehničkih pravila za plovila unutrašnje plovidbe, izmjeni Direktive 2009/100/EZ i stavljanje van snage Direktive 2006/87/EZ, Direktiva 2009/100/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta od 16. septembra 2009 o uzajamnom priznavanju licenci o sposobnosti za plovidbu plovila unutrašnje plovidbe, Direktive 2013/53/EU Evropskog

parlamenta i Savjeta od 20. novembra 2013. o rekreacionim plovilima i ličnim plovilima na vodomlazni pogon i o stavljanju van snage Direktive Savjeta 94/25/EZ, Regulativa 2016/1628 Evropskog parlamenta i Savjeta od 14. septembra 2016. o zahtjevima koji se odnose na ograničenja gasovitih emisija i krutih zagađujućih supstanci i homologaciju tipa za motore s unutrašnjim izgaranjem za ne-putne pokretne mašine, o izmjeni Regulative 1024/2012 i Regulative 167/2013 te o izmjeni i stavljanju van snage Direktive 97/68/EZ a Regulativa 2016/1628 biće transponovana kroz Zakon o Homologaciji koji će pripremiti Direktorat za drumski saobraćaj.

U oblasti prava putnika, nastavlja se proces usklađivanja nacionalnog zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU. Skupština je na sjednici održanoj u julu 2020. usvojila Zakon o pravima putnika u pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi ("Sl. List CG" br. 76/20) u okviru kojeg je u potpunosti transponovana Regulativa 1177/2010 od 24. novembra 2010. o pravima putnika kada putuju morem ili unutrašnjim plovnim putevima i o izmjeni Regulative 2006/004. Crna Gora nije potpisala bilateralne sporazume u oblasti unutrašnje plovidbe.

Prava putnika u oblasti vazdušnog saobraćaja regulisana su Zakonom o obligacionim odnosima i osnovama svojinsko pravnih odnosa u vazdušnom saobraćaju ("Sl. list CG", br.18/11 i 46/14). Prava putnika u avio saobraćaju u slučaju odbijanja ukrcaja, smještaja u nižoj klasi, otkazivanja leta i kašnjenja leta, u skladu su sa Zakonom o obligacionim odnosima i osnovama svojinsko pravnih odnosa u vazdušnom saobraćaju ("Sl. list CG", br. 18/11 i 46/14).

U skladu sa pomenutim Zakonom, putnici žalbu podnose prvo avio kompaniji, a ako nijesu zadovoljni, mogu se obratiti Agenciji za civilno vazduhoplovstvo kao drugostepenom organu.

U oblasti željezničkog saobraćaja, usvojeni su sledeći pravilnici:

- Pravilnik o zajedničkoj bezbjednosnoj metodi za ocjenu usaglašenosti sa zahtjevima za dobijanje sertifikata o bezbjednosti („Sl. list CG”, broj 60/19);
- Pravilnik o načinu održavanja željezničkih vozila („Sl. list CG”, broj 63/19);
- Pravilnik o uslovima za žičare za prevoz lica („Sl. list CG”, broj 63/19);
- Pravilnik o tehničkim specifikacijama interoperabilnosti željezničkog sistema u odnosu na bezbjednost u željezničkim tunelima („Sl. list CG”, broj 66/19);
- Pravilnik o tehničkim specifikacijama interoperabilnosti koje se odnose na pristupačnost željezničkog sistema osobama sa invaliditetom i osobama sa smanjenom pokretljivošću („Sl. list CG”, broj 45/20);
- Pravilnik o tehničkoj specifikaciji interoperabilnosti podsistema energija („Sl. list CG”, broj 11/20);
- Pravilnik o označavanju vozova („Sl. list CG”, broj 100/20);
- Pravilnik o označavanju željezničkih vozila („Sl. list CG”, broj 100/20).

Novi nacrt Zakona o bezbjednosti i interoperabilnosti u željeznikom saobraćaju, kao i Zakon o željeznici su u finalnoj fazi pripreme, trenutno su u Sekretarijatu za zakonodavstvo na usaglašavanje.

Od januara 2019. godine Uprava za željeznice je nezavisno državno tijelo koje sve NSA i regulatorne poslove obavlja potpuno nezavisno. Potpuna nezavisnost u pogledu akata i odlučivanja po žalbama Uprava za željeznice će postići usvajanjem novog Zakona o željeznici. Trenutno je prvostepeni organ za odlučivanje po žalbama Ministarstvo saobraćaja i pomorstva. Što se tiče teretnog prevoza jedan novi privatni operater je ušao na tržište.

Oko 14 miliona eura je planirano za ulaganje u poboljšanje željezničke infrastrukture ali zbog COVID19 ograničenja radovi nijesu mogli biti izvedeni u punom kapacitetu.

U oblasti vazdušnog saobraćaja, aktivnosti na najvećem državnom projektu - davanje koncesije za „Aerodromi Crne Gore“ predviđeno je da se projekat završi u dvije faze. Prva faza je završena. Zbog pandemije COVID 19 obustavljen je tenderski postupak druge faze. Trenutna Vlada neće sprovesti postupak, već će projekat biti prepušten novoj Vladi, vjerujemo da bi ovaj postupak trebao da se nastavi, umjesto da se ponovo započne od nule. Nova Vlada će odlučiti o budućnosti ovog projekta.

Kada je riječ o Montenegro Airlinesu, nacionalnom vazdušnom prevozniku Crne Gore, Vlada je usvojila poseban Zakon o ulaganju u konsolidaciju i razvoj društva za transport putnika i robe u vazdušnom saobraćaju (Montenegro Airlines AD) („ Sl. list CG“ broj 74/19).

Predlog zakona o dopunama Zakona o ugovorima o prevozu u drumskom saobraćaju je utvrđen od strane Vlade Crne Gore, a trenutno se nalazi u parlamentarnoj proceduri.

U oblasti državnih puteva, nastavlja se sa izgradnjom dionice Smokovac-Mateševo, autoputa Bar-Boljare iako nije završena u dogovorenom roku - 30. IX 2020.

Izvođač radova mora dovršiti ugovoreni opseg radova, a u toku su relevantni ugovorni postupci kako bi se utvrdila opravdanost zahtjeva izvođača radova za produženje roka sprovođenja, što se može očekivati do 2021. na temelju trenutne dinamike rada.

Kada je riječ o izradi idejnih projekata kao i studija procjene uticaja na životnu sredinu za dionice Mateševo-Andrijevića i Smokovac-Farmacija, nastavljena je uobičajena komunikacija na tehničkom nivou, što je rezultiralo kompromisnim rješenjem između domaćih propisa i međunarodne prakse, bez uticaja na kvalitet rada, a istovremeno se intenzivno komunicira i s Državnom komisijom za razmatranje. Plan projektanta za dionicu Mateševo - Andrijevića je da nacrt Idejnog projekta preda u maju 2021. a za dionicu Smokovac-Farmacija u decembru 2020. godine. Što se tiče Studije izvodljivosti za autoput Bar - Boljare, očekuje se da bude završena u martu 2021. godine, a Ministarstvo daje odobrenje na Revidirani izvještaj o analizi opcija s ciljem omogućavanja nastavka sa sledećim koracima studije i ulaganja najboljih napora da se što prije omogući finalizacija ove studije. Takođe, u septembru 2020. Ministarstvo saobraćaja i pomorstva je zatražilo od Investicionog fonda za Zapadni Balkan novu bespovratnu pomoć u iznosu od 4.930.000,00 EURA za izradu Idejnog projekta i procjene uticaja na životnu sredinu za dionicu Andrijevića-Boljare, autoputa Bar-Boljare. Kada je riječ o Studiji opravdanosti za Jadransko-jonski koridor, ista je u završnoj

fazi, a njena finalizacija se očekuje uskoro, dok postupak projektovanja obilaznice oko Budve prolazi mirno i u fazi je uspostavljanja Državne komisije za razmatranje tehničkih dokumenata. Podsjećanja radi, Jadransko-jonski autoput duž crnogorske obale (SEETO putnog pravca 1), za ovaj se projekat pripremljena je Studija izvodljivosti, finansirana od strane Investicionog okvira za Zapadni Balkan zajedničkim finansiranjem za Crnu Goru i Albaniju (ukupno 3.500.000 EUR, od čega se na Crnu Goru odnosi 1.000.000 EUR). U julu 2019. započeta je priprema Idejnog projekta i prateće dokumentacije za obilaznicu oko Budve, kao i glavni projekat i prateća dokumentacija za prioritetni segment obilaznice oko Budve (ukupno 4.614.200 EUR), kao dio ovog projekta. Bespovratna sredstva za finansiranje pomenute dokumentacije takođe je obezbijedila Evropska unija kroz Investicioni okvir za Zapadni Balkan.

Revizija glavnog projekta rekonstrukcije puta Šćepan polje-Plužine (dionica Paklice-Plužine) takođe je finansirana iz Investicionog okvira za Zapadni Balkan u iznosu od 3.650.440,00 eura, koja je u završnoj fazi a uskoro se može očekivati nastavak postupaka dizajniranja izradom glavnog projekta za manju dionicu Šćepan polje-Paklice ovog puta i pratećeg Elaborata procjene utjecaja na životnu sredinu za put Šćepan polje-Plužine, koji je takođe finansiran iz Investicionog okvira za Zapadni Balkan u iznosu od 600.000,00 eura. Novi zakon o putevima stupio je na snagu u avgustu 2020. a trenutno se pripremaju podzakonski akti.

Ministarstvo saobraćaja i pomorstva mobilisalo je svoj kadar i osiguralo predstavljanje Crne Gore u svim relevantnim tijelima uspostavljenim pravilima Ugovora o saobraćajnoj zajednici. Stalni Sekretarijat Transportne zajednice i MSP prilagodljivo sarađuju.

Ministarstvo saobraćaja i pomorstva započelo je aktivnosti programiranja IPA III. Predložene aktivnosti IPA III postavljene su u skladu s pravilom programiranja u prvom koraku (strateška važnost projekata). U međuvremenu, MSP - Direktorat za međunarodnu saradnju i EU fondove, zajedno sa stručnom podrškom angažovanom kroz ugovor IPA 2017 „Tehnička pomoć u jačanju kapaciteta i usklađivanju nacionalnog zakonodavstva sa EU legislativom u sektoru saobraćaja“, započelo je drugu fazu programiranja (zrelost procjene predloženih aktivnosti). Ministarstvo saobraćaja i pomorstva se fokusira na zelenu agendu i održivu povezanost. Za nove aktivnosti predložili smo one koje se odnose na bezbjednost u saobraćaju i crne tačke, intermodalnost, modernizaciju saobraćajne mreže posebno željeznice, integraciju ITS-a, promociju i podizanje svijesti o elektronskoj mobilnosti i električnim automobilima, nastavak usklađivanja nacionalnog zakonodavstva s pravnom tekovinom EU izgrađujući institucionalne kapacitete.

- Energetika

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o energetici donijet je u Skupštini Crne Gore na sjednici održanoj 30. VII 2020. („Sl. list CG“, broj 82/20).

Glavne izmjene i dopune Zakona o energetici odnose se na: dugoročno planiranje energetskeg razvoja kroz izradu integrisanih nacionalnih energetskeg i klimatskeg planova; postupak priključenja objekta korisnika na prenosni ili distributivni sistem električne energije i izgradnju infrastrukture koja je potrebna za priključenje objekta; proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora ili visokoefikasne kogeneracije za sopstvene potrebe i razmjenu električne energije na mjestu konekcije; određivanje nominovanog operatora tržišta električne energije (NEMO) koji će obavljati poslove vezane za

jedinstveno dan-unaprijed ili unutarдневно povezivanje tržišta električne energije istrukturu i funkcionisanje tržišta električne energije.

Na osnovu Zakona o energetici, Vlada je usvojila sljedeće propise: Uredbu o izmjenama i dopunama Uredbe o načinu sticanja statusa i ostvarivanju prava privilegovanog proizvođača električne energije („Sl. list CG", broj 89/20) i Uredbu o bližim uslovima i načinu izdavanja, prenošenja, iskorišćenja i povlačenja garancije porijekla električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora energije i visokoefikasne kogeneracije (Uredba je usvojena na sjednici Vlade održanoj 22. X 2020.).

U skladu sa Zakonom o efikasnom korišćenju energije, Ministarstvo ekonomije nastavilo je aktivnosti na usklađivanju pravnog okvira u oblasti energetske efikasnosti:

- U decembru 2019. usvojeno je 7 pravilnika: 4 pravilnika koji uređuju zahtjeve za ekološki dizajn (za računare i servere, ventilacione jedinice, transformatore i usisavače) i 3 pravilnika za energetska označavanje (za grijače prostora i vode i mašine za sušenje veša sa bubnjem za domaćinstvo).
- U junu 2020. usvojena su 3 pravilnika: pravilnik o zahtjevima za ekološki dizajn za kućne pećnice, ringle i nape i 2 pravilnika za energetska označavanje (za kućne pećnice i nape i stambene ventilacione jedinice).

Takođe, Vlada je 12. XII 2019. usvojila Plan rekonstrukcije službenih zgrada koje su u državnoj svojini za period 2020.-2022.

Nakon povezivanja nove trafostanice 400/110/35 kV Lastva na prenosni sistem 110 kV i 400 kV i uspješnog završetka ispitivanja podvodne interkonekcije, podmorski kabal između Crne Gore i Italije zvanično je pušten u komercijalnu upotrebu 28. XII 2019. Glavni efekti rada interkonekcije Crna Gora-Italija za sada su: značajan porast tokova električne energije kroz crnogorski prenosni sistem i veća razmjena električne energije sa svim susjednim elektroenergetskim sistemima što je rezultiralo većim prihodima od prekograničnih aukcija prenosnih kapaciteta na svim granicama. Dalje, njegova upotreba prouzrokovala je bolje korišćenje crnogorskog prenosnog sistema, poboljšanu pouzdanost napajanja i riješio se problem niskih napona na obali tokom ljetne sezone.

U okviru sprovođenja Ugovora o neproliferaciji nuklearnog oružja, Sporazuma o zaštitnim mjerama, Dodatnog protokola i Protokola o malim količinama, Međunarodnoj agenciji za atomsku energiju dostavljena su tri nacionalna izvještaja i izjava o nuklearnim materijalima u Crnoj Gori (XXXI, XXXII i XXXIII).

Vlada Crne Gore je 5. XI 2020. usvojila Četvrti nacionalni izvještaj o sprovođenju obaveza koje proističu iz Zajedničke konvencije o sigurnosti upravljanja istrošenim gorivom i sigurnosti upravljanja radioaktivnim otpadom.

Vlada je 5. III 2020. usvojila Odgovore na pitanja strana ugovornica Konvencije o nuklearnoj sigurnosti na Drugi nacionalni izvještaj o implementaciji obaveza koje proističu iz Konvencije o nuklearnoj sigurnosti.

Vlada je 16. I 2020. utvrdila Predlog zakona o zaštiti od jonizujućih zračenja, radijacionoj i nuklearnoj sigurnosti i bezbjednosti, nakon čega je upućen Skupštini Crne Gore na razmatranje i donošenje.

Vlada je 26. XII 2019. usvojila Treći izvještaj ekspertskog tima o realizaciji nacionalnog projekta NE9005 „Procjena i smanjenje radona u crnogorskim školama i vrtićima“. Projekat su finansirale Međunarodna agencija za atomsku energiju i Vlada Crne Gore, a realizacija je trajala tri godine počev od 2016. Ukupna vrijednost projekta je bila 195.904 eura, od čega je Međunarodna agencija za atomsku energiju (MAAE) obezbijedila 121.500 eura, dok je Crna Gora obezbijedila 80.479 eura

Vlada je 26. XII 2019. usvojila Prvi izvještaj o realizaciji mjera akcionog plana za period 2017-2018. godina Strategije zaštite od jonizujućih zračenja, radijacione sigurnosti i upravljanja radioaktivnim otpadom za period 2017-2021. godina.

U decembru 2019. pokrenut je Javni poziv za izradu Analize o ispitivanju radioaktivnosti u vodi za piće na cijeloj teritoriji Crne Gore, po osnovu kojeg je u 2020. odabrana firma koja je zadužena za realizaciju ove aktivnosti. Rezultati Analize poslužiće za izradu podzakonskih akata koji se bave monitoringom radioaktivnosti kao i za buduće planiranje ispitivanja radioaktivnosti u vodi za piće koji je sastavni dio monitoring programa koji sprovodi država.

- Regionalna politika

Nastavljene su aktivnosti u vezi sa sprovođenjem Akcionog plana za ispunjavanje zahtjeva kohezije politike EU, uprkos novonastaloj situaciji u radnom okruženju izazvanoj širenjem pandemije COVID-19, koja je uticala na rad javne uprave. U oblasti zakonodavnog okvira, nastavljene su aktivnosti u vezi sa postepenim usklađivanjem sa pravnom tekovinom EU u oblastima javnih nabavki, javno-privatnog partnerstva i koncesija, ali i u oblasti saobraćaja i životne sredine, prema Programu pristupanja Crne Gore 2020-2022.

Što se tiče institucionalnog okvira za evropske strukturne i investicione (ESI) fondove, planirano je da se formalno i pravno definiše usvajanje Zakona o evropskim strukturnim i investicionim fondovima. Priprema ovog zakona je, prema Programu pridruživanja Crne Gore 2020-2022, planirana za IV kvartal 2021, u skladu sa dinamikom koja će zavisiti od odluka koje će nova vlada donijeti u vezi s tim.

U oblasti administrativnih kapaciteta, nastavljen je razvoj kapaciteta IPA struktura i zapošljavanje novog kadra, ali uz i dalje značajan nedostatak obučenog kadra, prije svega u ugovaračkim tijelima, kao i u nekim jedinicama za sprovođenje projekata u resornim ministarstvima. U dijelu koji se odnosi na politiku zadržavanja kadra, Vlada je prethodno usvojila Odluku o dodatku na zarade za IPA strukture u decentralizovanom/centralizovanom, indirektnom/direktnom i zajedničkom upravljanju, omogućavajući povećanje zarada zaposlenima u IPA strukturi do 30%. Međutim, uz budžetska ograničenja koja je donijela pandemija COVID-19, ova Odluka je djelimično primjenjena, što je zajedno sa prelaznim periodom između dvije vlade izazvalo značajan preokret osoblja u IPA strukturama.

U oblasti programiranja, Crna Gora je ažurirala Jedinственu listu prioriternih investicionih projekata, tako da je Vlada usvojila revidiranu listu krajem avgusta 2020. godine. Zadaci Tehničkog sekretarijata Nacionalne investicione komisije povjereni su Kancelariji nipaka od februara 2020. godine, što je pružilo doprinos u pogledu koordinacije investicionog planiranja i programiranja fondova EU. U vezi sa sistemom za koordinaciju strateškog

planiranja, Generalni sekretarijat Vlade primjenjuje novu metodologiju za pripremu strateških dokumenata, koja će pružiti solidnu bazu jedinstvenih strategija koje će služiti za pripremu Partnerskog sporazuma i Operativnog Programa.

Što se tiče nadgledanja i evaluacije, nastavljene su redovne aktivnosti na ovu temu u skladu sa procedurama za IPA programe i projekte. Po prvi put se vrši srednjoročna evaluacija projekata u indirektnom upravljanju. Predmet evaluacije su tri akcije iz Nacionalnog akcionog programa za 2014. godinu. Izvještaji o završnoj evaluaciji se usvajaju i objavljuju. Preporuke date u ovim izvještajima biće praćene i koristiće se za dalje unaprijeđenje sistema upravljanja fondovima EU.

9. POLJOPRIVREDA I RIBARSTVO (UKLJUČUJUĆI BEZBJEDNOST HRANE) (15:15 – 15:45)

- Praćenje glavnih operativnih zaključaka sa sastanka Pododbora 6. X 2020. sa fokusom na:
 - Implementaciju Akcionog plana za usaglašavanje sa pravnom tekovinom EU u okviru poljoprivrede i ruralnog razvoja, bezbjednosti hrane, veterinarskoj i fitosanitarnoj politici i ribarstvu

Poljoprivreda

Crna Gora nastavlja sa sprovođenjem aktivnosti koje su predviđene Strategijom i Akcionim planom.

Nastavljene su aktivnosti na ispunjavanju obaveza utvrđenih Akcionim planom za usaglašavanje sa pravnom tekovinom EU. Aktivnosti u vezi sa budućim procesom usklađivanja, a koje se odnose na uspostavljanje elektronskih baza podataka (za sektore vina, voća i povrća, primjena trgovinskih mehanizama itd.), kao i primjena TWINING-a, koji je bio ugovoren da se finansira iz IPA 2018, zaustavljene su zbog preraspodjele sredstava IPA 2018 u zdravstvene svrhe usled pandemije COVID 19.

Agrobudžetom za 2020. nastavljeno je sa usaglašavanjem politike direktnih plaćanja kao i nastavak sprovođenja uvedenih mera u proces usklađivanja sa politikom Zajedničke organizacije tržišta (CMO). U poređenju sa 2019. sredstva za primjenu školske sheme za voće, povrće i mlijeko i mliječne proizvode su u Agro-budžetu 2020. povećane i iznose 150.000 EUR. Planirano je da se poveća broj opština u kojima će se program sprovoditi tokom školske godine 2020-2021. Uslijed pandemije bolesti COVID19, sprovođenje pilot projekta „Voće, povrće i mleko i mliječni proizvodi za škole“ je zaustavljeno uslijed zatvaranja škola i očekuje se da će se nastaviti čim to okolnosti dozvole.

Trenutno je u toku projekat FADN koji finansira FAO. Izrađen je pilot „Plan izbora poljoprivrednih gazdinstava za istraživanje FADN-a“ i razvijen je novi SO koeficijent. U toku su pripreme za izradu softverske specifikacije.

U skladu sa dinamikom predviđenom Akcionim planom, počelo se sa implementacijom „EU like“ trgovinskih mehanizama, u dijelu koji se tiče administriranja kvota.

U sektoru pčelarstva završena je Studija o strukturi proizvodnje i stavljanju na tržište meda i drugih pčelinjih proizvoda i predstavlja osnov za izradu Nacionalnog pčelarskog programa.

Prva Peer Review misija Evropske komisije za sektor vina i politiku kvaliteta održana je u periodu od 13. do 15. novembra 2019. sa ciljem da izadi pregled trenutne situacije u ovoj oblasti i da se daju preporuke za dalji razvoj i usklađivanje sa Zejedničkom poljoprivrednom politikom EU. Izveštaj ekspertske misije, koji je zvanično predstavljen 30. januara 2020. sadrži sveobuhvatan pregled stanja usklađenosti i primjene zakonodavstva u sektoru vina i politici kvaliteta. Na osnovu komentara i preporuka u Izveštaju, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja pripremilo je Akcioni plan za period 2020-2025 u cilju dostizanja potpune usaglašenosti i primjene pravne tekovine EU u ovim oblastima.

U sektoru vina, na inicijativu udruženja vinogradara, u avgustu 2020. zaštićen je naziv za oznaku porijekla vina „Katunska nahija“.

U skladu sa "Rejonizacijom crnogorskog vinogradarskog proizvodnog područja", na osnovu koje je Vlada Crne Gore donijela "Odluku o određivanju regiona za proizvodnju vina" (Sl. list CG, broj 65/2017), otpočele su pripreme za izmjenu SSP-a, Protokola o vinu.

U toku je izrada sažetaka tehničkih specifikacija do sada registrovanih geografskih oznaka (PGI- Region Crnogorski basen Skadarskog jezera i Region Crnogorsko primorje) i oznaka porijekla vina (PDO- Podgorički subregion, Ulcinjski subregion, Crmnica, Boka kotorska, Nudo i Katunska nahija).

Imajući u vidu da važeća Strategija i Akcioni plan ističu krajem ove godine, aktivnosti u dijelu usklađivanja sa pravnom tekovinom EU biće nastavljene u skladu sa dinamikom planiranom Revidiranim Akcionim planom, kao u Programu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji (PPCG)

U svrhu razvoja nove strategije poljoprivrede i ruralnog razvoja sa Akcionim planom i program IPARD III, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja odlučilo je da angažuje kompaniju za razvoj sektorskih studija u okviru projekta MIDAS 2. Kao osnova za pripremu ovih dokumenata, plan je razviti sektorske analize za sedam prioriternih sektora poljoprivrede (meso, mleko, voće i povrće, vino, proizvodnja maslinovog ulja i ribarstvo), kao i sektorsku analizu za diverzifikaciju sa fokusom na ruralni turizam, ulaganja u obnovljive izvore energije, pčelarstvo i proizvodnja meda, tradicionalno zanatstvo i zanatski proizvodi i prerada na farmi. Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja potpisalo je ugovor sa odabranom kompanijom i aktivnosti su započele u oktobru 2020. godine.

Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju sprovodi se nesmetano. Kada je reč o trgovini primarnim i prerađenim poljoprivrednim proizvodima, spoljnotrgovinski deficit je i dalje visok, posebno za prerađene poljoprivredne proizvode. Korišćenje preferencijalnih kvota je i dalje na niskom nivou. Uprkos nekim slučajevima nedoslednosti, kompatibilnost podataka je na visokom nivou. Razjašnjeni su neki slučajevi iz prethodnih godina, a za neke koji još postoje, dogovoreno je da se ti slučajevi razjasne u budućnosti.

Bezbjednost hrane, veterina i fitosanitarni poslovi

Što se tiče Strategije za transpoziciju i sprovođenje legislative iz Poglavlja 12 - Bezbjednost hrane, veterinarstvo i fitosanitarni nadzor, u izvještajnom periodu usvojen je 21 podzakonski akt u oblasti bezbjednosti hrane, 7 podzakonskih akata u veterinarskoj oblasti, 29 podzakonskih akata u oblasti fitosanitarne politike i 1 podzakonski akt u oblasti GMO.

U oblasti bezbjednosti hrane sprovodi se Program mjera bezbjednosti hrane i hrane za životinje za 2020. godinu (Sl. list CG, broj 9/20).

Nacionalni program za unaprjeđenje objekata za proizvode životinjskog porijekla i objekata za nusproizvode životinjskog porijekla (NPUO) sprovodi se u skladu sa planovima za unaprjeđenje.

Godišnji izvještaj o realizaciji plana upravljanja nusproizvodima životinjskog porijekla koji nijesu namjenjeni ishrani ljudi sa akcionim planom (za period od 1. jula 2019. - 30. septembra 2020. godine)) utvrđen je od strane Vlade na 195. sjednici od 8.10.2020.

Vlada je 12. marta 2020. godine usvojila Drugi polugodišnji izvještaj o realizaciji Nacionalnog programa za unaprjeđenje kvaliteta sirovog mlijeka sa planom za postupanje sa neusaglašenim sirovim mlijekom.

U oblasti veterine nastavljena je primjena Programa obaveznih mjera zaštite zdravlja životinja za 2020. godinu (Sl. list CG, broj 11/20) sa Planom preventivnih mjera za suzbijanje bolesti kvrgave kože, bolesti plavog jezika i drugih potencijalno opasnih zaraznih bolesti u 2020. godini.

Od 1. januara 2020. godine u Crnoj Gori je ukinuto vakcinisanje protiv klasične kuge svinja, bolesti kvrgave kože i bolesti plavog jezika na osnovu epidemiološke situacije u zemlji i regionu i sprovode se mjere nadzora.

Afrička svinjska kuga nikada nije zabilježena u Crnoj Gori i Crna Gora sprovodi sve preventivne mjere koje mogu doprinijeti smanjenju rizika od pojave i širenja afričke kuge svinja na teritoriji naše zemlje, kao i kampanju za podizanje svijesti.

U fitosanitarnoj oblasti Program fitosanitarnih mera za 2020. godinu (Sl. list CG broj 9/20) kontinuirano se sprovodi u skladu sa planiranom dinamikom. Crna Gora je nastavila sa sprovođenjem Nacionalnog plana za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja u skladu sa Akcionim planom za period 2016-2021. Sve planirane aktivnosti realizuju se u skladu sa Planom.

Ribarstvo

Crnogorski sektor ribarstva nastavlja sa sprovođenjem aktivnosti predviđenih Strategijom ribarstva Crne Gore 2015-2020 sa Akcionim planom za transpoziciju, sprovođenje i primjenu pravne tekovina EU.

U okviru projekta MIDAS 2, Komponenta 3 – modernizacija sektora ribarstva, angažovana je konsultantska kompanija koja će uraditi procjenu uticaja na životnu sredinu i socijalnih uticaja za buduću ribarsku luku na rtu Đeran u opštini Ulcinj, a aktivnosti u vezi sa

izgradnjom luke su započete. Pitanje izgradnje ribarske luke u okviru Marine u Baru ponovo je pokrenuto, a očekuje se da će biti rešeno u bliskoj budućnosti. Predložena je nova lokacija za izgradnju ribarske luke u Zelenici.

Što se tiče inspekcijskog dijela, plovilo za inspekciju i kontrolu ribolovnih aktivnosti je kupljeno, izgrađeno, potpuno opremljeno i isporučeno u Crnu Goru. U toku je postupak izgradnje plutajućeg pristaništa ispred Instituta za biologiju mora za privez ovog broda. Pored toga, kupljena su dva čamca sa motorima za kontrolu ribolovnih aktivnosti u slatkovodnom ribarstvu. Solarni paneli su isporučeni i instalirani na ribarskim brodovima kako bi se omogućilo bolje funkcionisanje VMS i AIS uređaja.

Oprema za akvarijum je isporučena Institutu i instalacija je u toku.

Priprema priručnika za bespovratna sredstva u ribarstvu za modernizaciju ribarske flote je u završnoj fazi i odlučeno je da se odobrena investicija sufinansira sa 80%.

Zaposlen je novi saradnik u ribarstvu, s ciljem pružanja podrške za bolju implementaciju projekta i namjerom da na kraju ovog projekta postane potpuno obučen radnik u sektoru ribarstva.

Što se tiče zakonodavnog okvira, Vlada je u decembru 2019. godine usvojila Zakon o organizaciji tržišta u ribarstvu i akvakulturi i Zakon o strukturnim mjerama i državnoj pomoći u ribarstvu i akvakulturi, koji su predstavljeni Parlamentu na raspravu, koja je zbog pandemije COVID 19 odložena..

Usled pandemije COVID-19 i uvođenja restriktivnih mera, određene aktivnosti u 2020. godini su odložene ili se sprovode na mnogo sporiji način, dok su neke druge uvedene.

Proces usklađivanja novog Zakona o morskom ribarstvu i marikulturi sa trenutnim nacionalnim pravnim okvirom je odložen, jer se javne rasprave ne mogu sprovesti u sadašnjim okolnostima, a materija zakona je veoma složena. Isto se odnosi i na raspravu i usvajanje gore pomenutih novih zakona u Parlamentu.

Imajući u vidu da su komercijalni ribari i uzgajivači riba i školjaka snažno pogođeni uvedenim restriktivnim mjerama, kao i značajnim promjenama na tržištu njihovih proizvoda uopšte, Vlada Crne Gore im je pružila podršku kako bi prevazišli krizu. Postoje dvije direktne podrške za ribare i jedna za uzgajivače riba i školjaka, nadoknada troškova riblje hrane za uzgajivače, podrška za povlačenje, preradu i skladištenje uzgajane pastrmke, omogućena mogućnost reprograma kredita sa kamatnim stopama u potpunosti subvencionisanim tokom grejs perioda i povoljan kredit u Investiciono-razvojnom fondu.

Veoma važne promjene u sektoru ribarstva povezane sa pandemijom COVID-19 povezane su sa implementacijom IPA 2018 projekta. Naime, sredstva dodeljena za projekat u ribarstvu kroz IPA 2018 povučena su i preraspoređena u javni sektor zdravstveni sektor. Novo izdvajanje sredstava za realizaciju ovih projekata predviđeno je za program IPA III.

Crna Gora je i dalje posvećena postizanju svih ciljeva MedFish4Ever deklaracije i Srednjoročne strategije.

Jačanje kapaciteta administracije, inspektora i naučnika u Institutu za biologiju mora nastavljeno je kroz različite oblike TAIXEX podrške.

- Implementacija IPARD II

Nakon potpisanog Finansijskog sporazuma za IPARD II program, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, Direktorat za plaćanja (IPARD Agencija), u 2018. godini objavilo je prve javne pozive za dodjelu sredstava finansijske podrške za Mjeru 1 „Investicije u fizički kapital poljoprivrednih gazdinstava“ i Mjeru 3 „Investicije u fizički kapital vezano za preradu i marketing poljoprivrednih i ribljih proizvoda“. Finansijska podrška za ove javne pozive sastoji se od 75% sredstava obezbijedenih kroz IPARD, shodno Finansijskom sporazumu za IPARD II 2014-2020, i 25% nacionalnih sredstava obezbijedenih iz budžeta Vlade Crne Gore.

Prvi javni poziv za mjeru 1 bio je otvoren za podnošenje zahtjeva u periodu od 1. marta do 15. maja 2018. Primljeno je ukupno 389 zahtjeva za dodjelu podrške. Ugovoreno je ukupno 245 ugovora, s ukupnom prihvatljivom investicijom od 17.3 miliona EUR (s PDV-om), odnosno 14.3 miliona EUR (bez PDV-a), dok očekivana podrška iznosi oko 9.5 miliona EUR (bez PDV-a).

Do sada je izvršeno plaćanje za 151 korisnika sa ukupnom vrijednošću investicije od 7,17 miliona EUR (sa PDV-om), 5,95 miliona EUR (bez PDV-a), uz pomoć granta u iznosu od 3,97 miliona EUR. Trenutno je 18 zahteva za isplatu u fazi administrativne kontrole čija vrijednost investicije iznosi 0,86 miliona EUR (sa PDV-om) i podrška za grant od 0,48 miliona EUR.

Drugi javni poziv za Mjeru 1 objavljen je 20. februara 2020. Rok za podnošenje prijava bio je od 24. februara do 19. maja 2020, ali je produžen za još 90 dana, tako da je trajao do 19. avgusta 2020.

Od 180 podnijetih prijava, za 4 projekta su potpisani ugovori. Ukupan iznos ugovorenih investicija je 0,12 miliona EUR (sa PDV-om), odnosno 0,10 miliona EUR (bez PDV-a), dok je iznos podrške 0,07 miliona EUR.

Prvi javni poziv za Mjeru 3 bio je otvoren za prijave u periodu od 16. maja 2018. do 16. jula 2018. U prvom kvartalu 2019. godine, u okviru Mjere 3, završene su sve administrativne i terenske kontrole.

Od 45 pristiglih zahtjeva za podršku, ugovori su potpisani sa 20 podnosilaca zahtjeva. Ukupan iznos ugovorenih investicija iznosi 11,8 miliona EUR (sa PDV-om), odnosno 9,7 miliona EUR (bez PDV-a), uz podršku od 4,9 miliona EUR.

Osam korisnika je podnijelo je zahteve za isplate. Tražene investicije iznose 5,54 miliona EUR (sa PDV-om), 4,58 miliona EUR (bez PDV-a), uz potencijalnu podršku u iznosu od 2,36 miliona EUR. Od toga je jedna prijava odbijena i izvršene su isplate za četiri korisnika u iznosu od 3,83 miliona EUR (sa PDV-om), 3,17 miliona EUR (bez PDV-a), sa ukupnim iznosom plaćene podrške od 1,58 miliona EUR. Tri zahtjeva za isplatu su još uvijek u fazi administrativne kontrole sa iznosom investicije od 1,47 miliona EUR (sa PDV-om) i ukupnim iznosom tražene podrške od 0,61 miliona EUR.

Drugi javni poziv za Mjeru 3 objavljen je 4. septembra 2019. Prijave su se predavale između 4. septembra i 20. decembra 2019. godine.

Od 52 podnijete prijave, 24 su ugovorene. Ukupan iznos investicije je 15,4 mil. EUR (sa PDV-om), ili 12,7 miliona EUR (bez PDV-a), dok podrška iznosi 6,4 miliona EUR.

Do sada je podnjet i isplaćen jedan zahtjev za isplatu sa iznosom investicije od 0,06 miliona EUR (sa PDV-om), 0,05 miliona EUR (bez PDV-a) i ukupnim iznosom plaćene podrške od 0,02 miliona EUR.

U vezi akreditacije Mjere 7 „Diverzifikacija gazdinstava i razvoj poslovanja“, nakon slanja zahtjeva za povjeravanje izvršenja budžeta Evropskoj komisiji, 20. septembra 2019. godine Crna Gora je u aprilu 2020. godine, dobila izvještaj sa preporukama koje treba ispuniti prije zvaničnog odobrenja. Evropska komisija je u avgustu 2020. poslala zvanično odobrenje za gore navedeni zahtjev za povjeravanje mere 7, uz obavezu nadležnih organa u Crnoj Gori da dugoročno sprovedu akcioni plan za zapošljavanje na dugoročnoj bazi i zamjeni kratkoročne sa dugoročnim ugovorima, obezbeđujući stalno osoblje u IPARD agenciji i Upravnom organu. NAO treba da izveštava kvartalno o procesu primjene, počev od oktobra 2020. godine.

Vlada Crne Gore je na sjednici od 22. oktobra 2020. usvojila Informaciju o izmjeni Finansijskog sporazuma te poslala potvrdu Evropskoj komisiji i nominovala Aleksandra Drljevića, glavnog pregovarača i nacionalnog IPA koordinatora, da u ime Vlade Crne Gore potpiše modifikovani Finansijski sporazum.

Tokom pandemije bolesti COVID 19, Crna Gora je pokrenula produženje za $n + 4$ za budžetsku godinu IPARD 2017, kako bi izbjegla rizik od gubitka sredstava i proširila period na 2021. Akcioni plan je poslat 15. oktobra 2020. Ovaj zahtjev je praćen Akcionim planom za 2021. kako bi se osiguralo da će Crna Gora pravovremeno trošiti sredstva iz IPARD-a i izbjeći rizik od *de-commitment*a.

Crna Gora je 30. oktobra 2020. poslala odobrenje o izmjenama Sektorskog sporazuma Evropskoj komisiji. Trenutno su predložene izmjene Sektorskog sporazuma u nadležnosti Generalnog sekretarijata Vlade Crne Gore kako bi se pokrenuo postupak za usvajanje izmjena u Skupštini Crne Gore.

10. INOVACIJE, LJUDSKI RESURSI, INFORMATIČKO DRUŠTVO, SOCIJALNA POLITIKA (15:45-16:15)

- Socijalna politika i zapošljavanje (uključujući socijalnu inkluziju romske populacije)

Pravilnik o mjerama zaštite i zdravlja na radu u sredini i radnoj okolini je objavljen u Službenom listu Crne Gore od 23. X 2020.

Takođe, Direktiva Vijeća 92/85/EEC od 19. oktobra 1992. o uvođenju mjera za poboljšanje zaštite i zdravlja na radu zaposlenih trudnica i zaposlenih koje su nedavno rodile ili doje, a koja je bila uslov za davanje saglasnosti za donošenje Zakona o radu, je u potpunosti implementirana u odredbe u skladu sa sugestijama Evropske komisije.

Uticaj pandemije virusa COVID-19 i neophodne zdravstvene mjere koje su se primjenjivale, direktno su uticale i na tržište rada. Prema podacima iz Ankete o radnoj snazi za drugi

kvartal 2020. godine, bilježi se negativan trend u odnosu na prvi kvartal 2020. godine, kao i na uporedni kvartal prethodne godine, kod svih indikatora.

Stopa aktivnosti (15+) iznosila je 53,4% i bilježi pad od 3,1 procentna poena u odnosu na prvi kvartal 2020. godine kada je iznosila 56,5%, kao i pad u odnosu na isti kvartal prethodne godine za 4,4 p.p (57,8%).

Stopa zaposlenosti (15+) iznosila je 45,2% što je 2,0 p.p. niže u odnosu na prvi kvartal kada je iznosila 47,2%. Nadalje, stopa zaposlenosti je zabilježila pad i u odnosu na isti kvartal prethodne godine za 4,3 p.p (49,5%).

Stopa nezaposlenosti (15+) iznosila je 15,2% i niža je za 1,3 p.p. u odnosu na prvi kvartal kada je iznosila 16,4%. U poređenju s drugim kvartalom prethodne godine, stopa nezaposlenosti je porasla za 0,9 P.P. (14,3%).

Indikatori za mlade (15-24) ukazuju takođe na negativne ishode na tržištu rada u referentnom periodu. Stopa aktivnosti u drugom kvartalu 2020. godine iznosila je 29,7%, što je 5,2 p.p. manje u odnosu na prvi kvartal tekuće godine, dok je stopa zaposlenosti bila 20,8% ili 2,8 p.p. manje u odnosu na prvi kvartal. Paralelno, došlo je do smanjenja stope nezaposlenosti sa 32,2% u prvom na 23,730,2% u drugom kvartalu 2020. godine. U odnosu na drugi kvartal prethodne godine, stope aktivnosti i zaposlenosti su niže za 9,7 p.p. i 10,4p.p., dok je stopa nezaposlenosti povećana sa 20,7% na 30,2%.

Nadalje, negativna dešavanja na tržištu rada primjetna su i kroz ishode u pogledu stanovništva starosne grupe 50-64. Stopa aktivnosti u drugom kvartalu 2020. godine bila je 58,3% (63,2% u drugom kvartalu 2019), stopa zaposlenosti 52,7% (57,0%) i stopa nezaposlenosti 9,6% (9,8%).

Prema administrativnim podacima, prosječan broj zaposlenih, za sedam mjeseci 2020. godine manji je za 9,4% u odnosu na isti period prethodne godine (184.085:203.138). Pad zaposlenosti zabilježen je kod svih sektora djelatnosti. Najveći pad zaposlenosti zabilježen je kod sektora djelatnosti: usluge smještaja i ishrane za 24,9%, administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti 31,4%, poljoprivreda šumarstvo i ribarstvo 18,0%, građevinarstvo 13,5%, prerađivačka industrija 9,9%.

Krajem septembra 2020. godine, na evidenciji nezaposlenih lica Zavoda za zapošljavanje Crne Gore nalazilo se 43.356 lica što je 28,75% više u odnosu na septembar 2019. (33.675). Stopa registrovane nezaposlenosti iznosila je 18,69%, što je 4,18 procentnih poena više u odnosu na isti period 2019. (14,51%).

Učešće žena u registrovanoj nezaposlenosti sa 58,5% u septembru 2019. povećano je na 59,36% u septembru 2020. Nezaposleni mladi (do 25 godina) činili su 8,7% ukupno registrovanih nezaposlenih, što je povećanje u odnosu na isti period 2019. kada je udio mladih bio 7,3%. Udio dugoročno nezaposlenih smanjio se sa 67,3% u septembru 2019. na 55,85% u septembru 2020.

Na dan uvođenja mjera za suzbijanje epidemije novog korona virusa COVID-19 (15. III 2020.), na evidenciji Zavoda je bilo registrovano 35.466 nezaposlenih lica (žena je bilo 20.541 ili 57,91%), tako da je došlo do povećanja nezaposlenosti za 7.795 lica ili 21,98%.

Stopa registrovane nezaposlenosti na dan 21. IX 2020. je iznosila 18,65%, a na dan 15. III 2020. godine 15,29%, tako da je došlo do povećanja stope nezaposlenosti za 3,36 procentna poena.

U posmatranom periodu od 15. III do 21. IX 2020, na evidenciju nezaposlenih Zavoda, prijavilo se 20.218 lica (žena se prijavilo 11.769 ili 58,21%). U istom periodu 2019, na evidenciju Zavoda se prijavilo 12.361 nezaposlenih, od čega je 7.507 žena ili 60,73%.

Na evidenciju nezaposlenih se u posmatranom vremenskom periodu (15. III – 21. IX 2020.) prijavilo 5.727 lica kojima je u tom periodu prestao radni odnos. Najveći broj lica koji su ostali bez zaposlenja je radilo kod poslodavaca kojima je pretežna djelatnost bila obrazovanje – 1.500 ili 26,19%, trgovina na veliko i malo; popravka motornih vozila i motocikala – 927 lica ili 16,19%, usluge smještaja i ishrane – 409 ili 7,14% i administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti – 362 ili 6,32% itd.

U posmatranom periodu (15. III-21. IX 2020.) poslodavci su oglasili 11.514 slobodnih radnih mjesta, što je za 41,40% manje u odnosu na isti period prošle godine (19.648).

Prosječna zarada (bruto) u julu 2020. u Crnoj Gori iznosila je 778 eura, dok je prosječna zarada bez poreza i doprinosa (neto) iznosila 521 eura. Prosječna (neto) zarada u julu 2020. u odnosu na jun 2020. zabilježila je pad od 1,1%, dok je prosječna (neto) zarada u julu 2020. u odnosu na isti mjesec prethodne godine zabilježila rast od 2,0%.

U cilju održavanja negativnih efekata epidemije na ekonomsku aktivnost privrede u zemlji i pogoršanja materijalnog statusa najugroženijih grupa stanovništva, Vlada je donijela tri paketa socio-ekonomskih mjera.

Prvi paket socio-ekonomskih mjera Vlada je donijela 19. III 2020, koji je bio oročen na period trajanja od 90 dana. Mjere u okviru ovoga seta su bile usmjerene na održavanje likvidnosti privrede i građana kroz mogućnost odlaganja poreskih i kreditnih obaveza privrednim subjektima i građanima.

Drugi paket socio-ekonomskih mjera Vlada je donijela 24. IV 2020. u cilju očuvanja radnih mjesta i stvaranja pretpostavki za brži oporavak ekonomije. Mjere su prvobitno dizajnirane dominantno u trajanju od dva mjeseca i u formi direktnog davanja subvencija zaposlenim u privrednim subjektima za mjesečne zarade, a kasnije su produžene za sektore za koje je procijenjeno da im je poslovanje ugroženo uslijed nastavka pandemije. Kreiran je i poseban paket značajne podrške sektoru poljoprivrede.

Treći paket ekonomskih mjera definisan je kao program razvoja u uslovima „nove realnosti”. Prepoznate su ključne sektorske politike u saradnji s privredom (sektor informacionih tehnologija, turizam, poljoprivreda i industrija) i razrađene kroz novi koncept brzih prodora, kao neophodno rješenje za rast postojećih i osnivanje novih biznisa, diversifikacije privrede i povećanje domaće proizvodnje.

U okviru Sektorskog operativnog programa za zapošljavanje, obrazovanje i socijalne politike – SOPEES 2015-2017 (tzv. Program EU i Crne Gore za zapošljavanje, obrazovanje i socijalnu zaštitu) u izvještajnom periodu, potpisano je 18 ugovora od planiranih 25. U pogledu preostalih ugovora, stanje zabilježeno 1. XI 2020. je sljedeće:

- za grant šemu (poziv za dodjelu bespovratnih sredstava) iz podsektora zapošljavanja za Paket aplikacionih dokumenata je objavljen u septembru 2020. i rok za dostavljanje predloga projekata je 3. XII 2020. Sastav komisije za vrednovanje i ocjenjivanje pristiglih ponuda je odobren 9. X 2020. od strane Delegacije EU u Podgorici. Informativna sesija je održana elektronskim putem 21. X 2020;
- za jedan od ugovor o nabavkama iz podsektora za obrazovanje je unaprijeđena verzija tenderske dokumentacije dostavljena Delegacije EU za *ex-ante* kontrolu. Za drugi ugovor o nabavkama, tender je raspisan 28. X 2020. Rok za dostavljanje predloga projekata je 4. XII 2020;
- za ugovor o uslugama iz podsektora za manjinska prava, tenderska dokumentacija je 8. X 2020. obustavljena od strane Delegacije EU.
- Za ugovor o radovima pod nadležnošću Ministarstva prosvjete, priprema tenderske dokumentacije je završena i planirano je da bude dostavljena Delegacije EU u novembru 2020.
- Za ugovor o uslugama za engleski jezik, tender je otkazan treći put. Razmatraju se dalji koraci u pogledu tenderske procedure.

Socijalna inkluzija romske populacije

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, u saradnji s Regionalnim savjetom za saradnju, je sredinom 2020. realizovalo istraživanje o socio-ekonomskom položaju Roma i Egipćana u Crnoj Gori.

Istraživačka agencija „DeFacto Consultancy“ je sproveda istraživanje za potrebe Ministarstva za ljudska i manjinska prava u cilju ocjene dosadašnjih rezultata u procesu socijalne inkluzije Roma i Egipćana, ali i obezbjeđivanja podataka za izradu analize trenutnog stanja, neophodne u procesu pripreme nove Strategije za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u Crnoj Gori (radni naziv).

Za proces prikupljanja podataka, angažovani su anketari i anketarke iz romske i egipćanske zajednice, u cilju smanjivanja distance između ispitanika i anketara, omogućivanja uslova da ispitanici što slobodnije odgovaraju na pitanja iz upitnika, kao i da se eliminiše jezička barijera. Uptinik je preveden na romski i albanski jezik.

Osnovne teme istraživanja su: ekonomski status i zapošljavanje, građanski status i lična dokumenta, zdravlje, problemi uzrokovani epidemijom virusa COVID-19, stanovanje, obrazovanje, socijalna pomoć, učešće u donošenju odluka i vrijednosti i stavovi.

Kompletno istraživanje je dostupno na crnogorskom jeziku na sljedećem linku:

<https://mmp.gov.me/ResourceManager/FileDownload.aspx?rid=417447&rType=2&file=Socio-ekonomski%20poloz%CB%87aj%20Roma%20i%20Egipc%C2%B4ana%20u%20Crnoj%20Gori.pdf>

Prezentacija istraživanja na engleskom jeziku će uskoro biti dostupna na zvaničnom sajtu Ministarstva za ljudska i manjinska prava i link će biti dostavljen Evropskoj komisiji kada bude objavljena.

- Obrazovanje i kultura

- Obrazovanje

U skladu s Akcionim planom za sprovođenje Strategije za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana 216-2020. za 2020/2021. školsku i akademsku godinu, u cilju povećanja upisa srednjoškolaca i studenata, Ministarstvo prosvjete je objavilo konkurs za učenike i studente koji pripadaju RE populaciji. Konkurs je trajao od 1.IX do 16. X 2020. Školske 2020/2021. godine, ukupno u srednjim školama imamo 174 učenika/učenica RE populacije, od čega 154 se prijavilo na konkurs. Ove akademske 2020/2021. godine, prijavilo se 15 studenta/studenkinja.

Sajmovi specijalizovane didaktike organizovani su 30. X 2020. u školama: „IlijaKišić“ – Herceg Novi, „Jugoslavija“ - Bar, „Vuk Karadžić“ – Berane, „Dušan Korać“ – Bijelo Polje, čime je obilježen oktobar kao mjesec asistivne tehnologije.

Odabrane su četiri NVO kroz projekat „Kvalitetno obrazovanje za sve“ sa Savjetom Evrope za podršku školskim aktivnostima u 40 škola.

Kroz IPA projekat „Poboljšanje obrazovnih programa i usluga u cilju zadovoljavanja potreba marginalizovanih grupa“ urađen coaching za ITP2 u 10 selektovanih škola.

Realizovana je obuka kadra: „Rad u RE zajednici i samoevaluacija“, otpočeli obilasci vrtića u koje se uključuje RE populacija, sprovedena koordinacija interaktivnih službi, realizovana obuka za pisanje tekstova za portal, produkovano više njih (teme se dominantno odnose na COVID 19) i postavljeno na portal. Pripremljen monitoring s ciljem uvezivanja portfolio i programa prelaska iz vrtića u osnovnu školu.

Tokom avgusta realizovane su obuke za 2.000 zaposlenih za korišćenje Microsoft Teams aplikacije za online kolaboraciju i rad sa učenicima, uz podršku Kancelarije UNICEF-a u Crnoj Gori. U oktobru je, uz istu podršku, nastavljeno sa obukama i planirano je da se do kraja decembra obuča još 2.000 zaposlenih.

Proširen je Informacioni system obrazovanja u cilju redovnog praćenja pandemije Covid-19 u svim obrazovno-vaspitnim ustanovama i uspostavljanja redovnog izvještavanja prema Institutu za javno zdravlje. I ova inicijativa je realizovana uz podršku Kancelarije UNICEF-a.

U toku je istraživanje o realizaciji dualnog obrazovanja u školskoj 2019/2020. Izvještaj treba da bude završen u prvoj sedmici decembra. Održan je drugi ciklus obuke nastavnika u okviru IPA projekta „Integracija ključnih kompetencija u obrazovni sistem Crne Gore“. U obuku je uključeno preko 1800 nastavnika osnovnih i srednjih škola.

U sklopu devetog izdanja Programa stručnog osposobljavanja za lica sa stečenim visokim obrazovanjem, u periodu od 15. IX do 15. X 2020. trajalo je prijavljivanje poslodavaca, koji su oglasili preko 12.500 mjesta. Prijavljivanje budućih korisnika je počelo 19. X 2020. i trajaće do 19. XI 2020. Stručno osposobljavanje će početi 15. I 2021. Za tih devet mjeseci ostvaruju pravo na novčanu naknadu od oko 250EUR na mjesečnom nivou.

Usljed pogoršanja epidemiološke situacije, a uvažavajući princip autonomije, pojedine ustanove su, u skladu s kapacitetima, a u zavisnosti od studijskog programa, u toku dvije

nedjelje novembra, prešle na *online* nastavu. Kolokvijumi i ispiti se održavaju u ustanovama, u skladu s preporukama Nacionalnog koordinacionog tijela.

U skladu sa Zakonom o akademskom integritetu, u pripremi je izrada Etičke povelje, koju priprema Etički komitet.

- Kultura

Ministarstvo kulture Crne Gore nastavilo je sa sprovođenjem prioriteta politike i mjerama podrške u oblasti kulture i umjetnosti, kulturnog nasljeđa i kreativnih industrija.

U okviru programa Kreativna Evropa, EACEA je objavila poziv za projekte za saradnju u zemljama zapadnog Balkana, sa posebnim fokusom na kulturnu saradnju između EU i zemalja iz regiona Zapadnog Balkana. Rezultati su objavljeni u julu 2020, a za finansiranje je izabrano sedam crnogorskih institucija / organizacija, od kojih je jedna vodeći partner. Crnogorski stolovi za Kreativnu Evropu pružaju kontinuiranu podršku odabranim korisnicima projekata, kao i potencijalnim aplikantima. Pored toga, Ministarstvo kulture je 21. X 2020. podnijelo pismo o zainteresovanosti za učešće u sledećoj generaciji programa Kreativna Evropa 2021-2027.

Manifestacija Dani evropske baštine organizovana je u crnogorskim opštinama od 28. IX do 2. X 2020. sa više od 25 programa.

Ministarstvo kulture nastavilo je da pruža podršku sektoru za kreativnu industriju, sa posebnim naglaskom na *ICT* sektor i igre na sreću. U okviru programa „Kreativna Crna Gora: identitet, slika, promocija 2017-2020“, Ministarstvo kulture pokrenulo je javni konkurs za podršku projektima i proizvodima iz oblasti raznolikosti kulturnih izraza i *ICT* proizvoda. Na osnovu rezultata poziva, 17 proizvoda je izabrano za podršku od 150.000 eura.

Ministarstvo kulture podržalo je sektor kulturnog i umjetničkog stvaralaštva putem javnog poziva sa 726.000 eura za 221 projekat i program.

Ministarstvo kulture je obezbijedilo finansijsku podršku u iznosu od više od 220.000 eura za 20 projekata organizacija civilnog društva na osnovu javnog poziva namijenjenog nevladinim organizacijama.

Da bi podržao kulturni i umjetnički sektor koji je bio pogođen pandemijom COVID-19, s obzirom na činjenicu da su otkazane sve kulturne manifestacije i predstave, Ministarstvo kulture raspisalo je javni poziv na osnovu kojeg je izabrano 145 projekata za finansijsku pomoć od 346.840,00 eura.

Ministarstvo kulture je obezbijedilo finansijsku podršku u iznosu od više od 1.140.000 eura za 87 projekata iz oblasti kulturnog nasljeđa na osnovu Programa zaštite i očuvanja kulturnih dobara.

- Nauka i istraživanje

Vlada Crne Gore je nastavila aktivnosti na implementaciji Strategije pametne specijalizacije (S3.me). Fokusiramo se na ispunjavanje preporuka dobijenih od Evropske komisije (Tehničke preporuke za Crnu Goru nakon uslovno pozitivne ocjene Strategije pametne specijalizacije Crne Gore 2019-2024).

Jedna od najnovijih aktivnosti u ovom pravcu je poseban Poziv za podršku projektima koji podržavaju *ICT* sektor, što je važan strateški prioritet Strategije pametne specijalizacije. Ovaj poziv, objavljen 30. X 2020, ima ukupan iznos od 1,8 miliona eura, od čega doprinos Vlade iznosi 900 000 eura. Svrha ovog poziva je da podrži stvaranje Inovativne klsterske organizacije u ovoj oblasti.

Još jedna važna nedavna aktivnost u ovom pravcu je projekat podrške Zajedničkog istraživačkog centra (ZIC) Crnoj Gori koji je započeo u novembru 2020. ZIC će pružiti stručne ljude za svaki od 4 strateška prioriteta (energija, održiva poljoprivreda i lanac vrijednosti hrane, održivi i zdravstveni turizam i *ICT*), zajedno sa izvještajem sa smjernicama za kreiranje Operativnih programa. Ministarstvo nauke je angažovalo jednog eksperta visokog nivoa (prof. Naki'enić) za sveukupnu podršku implementaciji S3. Proces EDP će biti ponovo aktiviran tokom ovog projekta. Nastavak ove aktivnosti integrisan je u Program ekonomskih reformi 2021-2023. Formiranjem sledeće Vlade, biće skrenuta pažnja na Savjet za inovacije i pametnu specijalizaciju kao i na njegovu sledeću sjednicu.

Crna Gora je izrazila interes za učešće u sledećem Okvirnom programu EU za istraživanje i inovacije, Horizont Evropa. Crna Gora je spremna da nastavi sa pregovorima o sporazumu o pridruživanju. Nacionalne kontakt tačke nastaviće svoj rad u sledećem okvirnom programu. Dvije osobe iz sektora industrijske politike su uključene u sistem NCP-a 2019. godine i to će biti nastavljeno i ojačano u budućnosti. Saradnja sa Evropskim Institutom za inovacije i tehnologiju ostvaruje progres, pri čemu su crnogorske institucije izrazile interes za uključivanje u značajne RIS inicijative (Gradski klub za gradsku mobilnost i svetionike kružne ekonomije). Učešće na proizvodnom događaju EIT „Proizvodnja zelenog posla EU u zemljama EIT RIS-a“ planirano je za 3. decembar, gdje će se istražiti mogućnosti u ovom sektoru. Crna Gora već učestvuje u projektima i mrežama iz EIT sirovina.

- Informatičko društvo

Predlog Zakona o korišćenju fizičke infrastrukture za postavljanje elektronskih komunikacionih mreža velikih brzina (usaglašavan s Direktivom EU 2014/61), koji je Vlada utvrdila 19. XII 2019, još uvijek nije razmatran u Skupštini Crne Gore, usljed pandemije virusa COVID-19.

Vlada Crne Gore je 23. X 2020. usvojila Plan namjene radio-frekvencijskog spektra („Sl. list CG“, br. 89/20) 27. VIII 2020. i („Sl. list CG“, br. 104/20). Integralni dio Plana je Tabela namjene radio-frekvencijskog opsega u Crnoj Gori (od 8.3 kHz do 3,000GHz).

Saglasno stupanju na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o tajnim podacima, CIRT je 1. XI 2020. postao dio Direkcije za zaštitu tajnih podataka.

U skladu sa Zakonom o elektronskoj upravi („Sl. list CG“, br. 72/19) koji je stupio na snagu 4. VII 2020, u toku je izrada pravilnika, od kojih su četiri pravilnika objavljena u Službenom listu.

Zakon o medijima („Sl. list CG“, br. 82/20) usvojen je 27. VII 2020. i stupio na snagu 14. VIII 2020.

Zakon o nacionalnom javnom servisu Radio i Televizija Crne Gore („Sl. list CG“, br. 80/20) usvojen je 27. VII 2020. i stupio je na snagu 14. VIII 2020.

Predlog Zakona o audio-vizuelnim medijskim uslugama je, u julu 2020, dostavljen Savjetu Evrope i Evropskoj komisiji na stručno mišljenje. Nakon dobijanja mišljenja i komentara, Predlog zakona će odmah biti dostavljen Skupštini Crne Gore. Konzistentnost tri medijska zakona će biti obezbijeđena.

11. EU FINANSIJSKA POMOĆ (16:15 – 16:45)

U okviru Instrumenta za pretpristupnu podršku (IPA), završena je implementacija projekata iz svih komponenata u perspektivi 2007-2013 (IPA I) u Crnoj Gori. Programiranje IPA 2014-2020 (IPA II) je završeno, uz dodatno reprogramiranje sredstava u okviru EU podrške za podršku epidemiji COVID-19, koje je realizovano tokom ljeta 2020. godine.

U skladu sa povjerenim zadacima za izvršenje budžeta, strukture za indirektno upravljanje u Crnoj Gori ugovorile su i trenutno realizuju projekte u okviru programa IPA 2014, IPA 2015 i djelimično IPA 2016. Takođe, nastavljene su aktivnosti koje se odnose na ugovaranje i pripremu tenderske dokumentacije za projekte u okviru programa IPA 2016, IPA 2017 i IPA 2018. Pored toga, nastavljeno je intenzivno ugovaranje i implementacija sredstava u okviru Iparda II i programa prekogranične saradnje. Međutim, zbog posljedica širenja pandemije COVID-19, mnoge projektne aktivnosti su odložene ili modifikovane u cilju usklađivanja sa preventivnim mjerama, što je bio razlog za produženje perioda sprovođenja tekućih programa na godinu dana, što je odobreno od strane Evropske komisije. Čak i sa ograničenjem izazvanim COVID-19, sve aktivnosti u vezi sa indirektnim upravljanjem Ipe se realizuju redovno, uključujući održavanje sastanaka Sektorskog nadglednog odbora za programe Ipe II, koji su održani početkom oktobra 2020. godine.